

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Aleksandra Trkulja

**Dnevni center za otroke in mladostnike kot varovalni dejavnik
življenjskega sveta uporabnikov**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2019

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Aleksandra Trkulja

**Dnevni center za otroke in mladostnike kot varovalni dejavnik
življenjskega sveta uporabnikov**

Diplomsko delo

Mentorica: doc. dr. Petra Videmšek

Somentorica: asist. dr. Tadeja Kodele

Ljubljana, 2019

Zahvala

*Zahvaljujem se mentorici, doc. dr. Petri Videmšek in
somentorici, asist. dr. Tadeji Kodele, za strokovno pomoč
in usmerjanje pri nastajanju diplomskega dela.*

*Hvala zaposlenim Društva za delo z mladimi v stiski Žarek
za sodelovanje v raziskavi ter pomoč in podporo,
ki so mi jo nudili na izobraževalnem in osebnem področju.*

*Hvala nekdanjim uporabnikom dnevnega centra,
ki so mi omogočili sodelovanje in izvedbo raziskave.*

*Velika zahvala gre tudi moji družini, fantu in prijateljem,
ki so me podpirali in verjeli vame.*

PODATKI O DIPLOMSKEM DELU

Ime in priimek: Aleksandra Trkulja

Naslov: Dnevni center za otroke in mladostnike kot varovalni dejavnik življenjskega sveta uporabnikov

Mentorica: doc. dr. Petra Videmšek

Somentorica: asist. dr. Tadeja Kodele

Kraj: Ljubljana

Leto: 2019

Število strani: 92

Število prilog: 5

Povzetek diplomskega dela:

V diplomskem delu sem raziskovala vpliv dnevnega centra Naj mladih ne vzdaja ulica Jesenice na življenjski svet nekdanjih uporabnikov. Poleg tega me je zanimalo, kakšne so razlike med delovanjem dnevnega centra, katerega del so bili do leta 2013 moji sogovorniki in sogovornice, ter njegovim sedanjim delovanjem. Raziskava je razdeljena na pet glavnih tem: prvi stik nekdanjih uporabnikov z dnevnim centrom, njihovo obiskovanje dnevnega centra, življenjski svet uporabnikov, ideje nekdanjih uporabnikov za razvoj programa in razlike v delovanju dnevnega centra. Rezultati raziskave prikazujejo dnevni center kot pomemben varovalni dejavnik v življenjskem svetu nekdanjih uporabnikov. Uporabniki so skozi vključenost v aktivnosti, druženje in dogajanje v dnevnem centru pridobili številne pozitivne spremembe na področju osebnostnega razvoja, izobraževanja, socialne mreže. To jim ni koristilo le v času otroštva in mladostništva, ampak tudi v sedanjem življenju. Dnevni center je nekdanjim uporabnikom predstavljal varen prostor, v katerem so bili pozitivno sprejeti in kjer so razvijali prijateljstva. Zaposlenim dnevnega centra so lahko zaupali in se nanje zanesli. Razvijali so svojo osebnost, od zaposlenih pa so prejeli številne nasvete za življenje, ki jih uporabljajo še danes. Delovanje dnevnega centra se s pomočjo zaposlenih prilagaja uporabnikom in okolici. Vključujejo nove dejavnosti, delovanje programa se širi na druge lokacije na Gorenjskem, delovni čas je fleksibilen. Vse to z namenom večjega zadovoljstva otrok in mladostnikov ter njihove okolice.

Ključne besede: varovalni dejavniki, socialna ranljivost, prosti čas, socialno delo z mladimi, življenjski svet otrok in mladostnikov

Author: Aleksandra Trkulja

Title: Daily Care Centre for Children and Youth as a Protective Factor of Users' Lives

Name of mentor: doc. dr. Petra Videmšek

Name of co-mentor: asist. dr. Tadeja Kodele

Location: Ljubljana

Year: 2019

Number of pages: 92

Number of appendixes: 5

Graduation Thesis Abstract:

The purpose of my graduation thesis is to explore the effects of the Naj mladih ne vzgaja ulica Jesenice daily care centre on the life of its former users. Furthermore, I also concentrated on exploring the differences between the operation of the daily care centre until the year of 2013 and its present operation. The research is divided into five main subjects: former users' initial contact and experience with the daily care centre, their attendance of its program, users' life world, ideas for the development of the program, and the differences in operation of the daily care centre then and now. The research shows that the daily care centre was and still is an important protective factor for the former users. Through participation in activities of the daily care centre its users saw positive changes in their personal, educational, and social aspects of their lives, which they consider as an important benefit not only during their childhood and adolescence, but also in their current lives. Daily care centre provided its former users a safe place, where they felt welcome and encouraged to develop new friendships. They felt as they could trust and rely on daily care centre employees. The users were able to refine their personalities and receive important life advice from the daily care centre's employees. Employees of the daily care centre are tasked with adjusting and maintaining the activities and operation of the daily care centre in accordance with the user and surrounding environment needs. They are adding new activities, its operation is being expanded throughout the Gorenjska region, they have flexible working hours. All with the intention of making the youth and the surrounding environment happier.

Keywords: protective factors, social vulnerability, free time, youth social work, life world of children and youth

Predgovor

Dnevni center za otroke in mladostnike je prostor, v katerem imajo mladi možnost kakovostno preživljati prosti čas v varnem okolju in kjer lahko pridobijo izkušnje in lastnosti, ki vplivajo na njihov življenjski svet. Sama sem se z dnevnim centrom za otroke in mladostnike prvič srečala v času študijske prakse. Na podlagi pogovorov in pridobljenih izkušenj sem se začela zavedati, kako pomemben je lahko dnevni center za otroke in mladostnike, ki ga obiskujejo. Otroci in mladostniki preživljajo prosti čas na različne načine: ukvarjajo se s športom, glasbo, obiskujejo raznolike krožke. Skratka, kakovostno preživljajo prosti čas, v njem razvijajo svoje sposobnosti in življenjski svet. Po drugi strani pa nekaterim mladim raznoliki tvegani dejavniki v njihovem življenjskem okolju lahko predstavljajo oviro pri kakovostnem preživljanju prostega časa in pri njihovem razvoju v celovito, močno osebnost. Tu nastopi dnevni center, ki jim lahko predstavlja pomemben varovalni dejavnik. Namen dnevnega centra je krepitev moči otrok in mladostnikov, s čimer si zaposleni in prostovoljci želijo pripomoči k razvoju mladih v razumne in ustvarjalne osebnosti, ki so se sposobne spoprijemati z izzivi odraščanja in življenja. Opravljanje študijske prakse v dnevnem centru in pogovor z dobro prijateljico sta mi porodila zanimanje o tem, na kakšen način dnevni center pripomore k oblikovanju življenjskega sveta uporabnikov. Menim, da v času številnih tveganj otroci in mladostniki potrebujejo programe preventivne narave, kjer se počutijo varne in sprejete, sploh če jim druga področja, kot so šola, družina, vrstniki, tega občutka ne zagotavljajo. Pomembno je, da otroku oz. mladostniku nudimo podporo in mu damo vedeti, da ni sam. Potrebujejo nekoga, ki jih bo poslušal, ko se bodo znašli v stiski. V diplomskem delu sem poleg vpliva dnevnega centra na uporabnike raziskovala tudi razlike med delovanjem dnevnega centra, katerega del so bili do leta 2013 moji sogovorniki in sogovornice, ter njegovim sedanjim delovanjem.

V teoretičnem delu predstavljam obdobje mladosti in oblikovanje identitete v tem obdobju. V nadaljevanju se usmerim v prosti čas mladih in na to, kako prosti čas preventivno vpliva na življenje otrok in mladostnikov. Nadaljujem s temo socialnega dela z mladimi, v okviru katerega poudarim socialno ranljivost mladih in odkrivanje varovalnih dejavnikov življenjskega sveta otroka oz. mladostnika. Ti varovalni dejavniki so najpogostejše družina, vrstniki, šola, vrednote in pomembni odrasli v življenju otrok in mladostnikov. Nazadnje predstavim še koncept neformalnega dela z mladimi, definicijo dnevnega centra ter dnevni center za otroke in mladostnike Naj mladih ne vzgaja ulica Jesenice, v okviru katerega poteka raziskovalni del naloge. Sledi empirični del, sestavljen iz petih tem. Najprej se posvetim prvemu stiku nekdanjih uporabnikov z dnevnim centrom in njihovim vtisom v času obiskovanja. Potem se navežem na življenjski svet uporabnikov in na vprašanje o razvoju dnevnega centra. Raziskovanje zaključim z razlikami v delovanju dnevnega centra pred prenehanjem kontinuiranega obiskovanja s strani sogovornikov in sogovornic, s katerimi sem opravila raziskavo (do vključno leta 2013) in njegovim sedanjim delovanjem. V okviru prvega dela raziskovanja o vplivu dnevnega centra sem opravila intervjuje z nekdanjimi uporabniki, ki so dnevni center kontinuirano obiskovali vsaj 2 leti. Drugi del raziskave temelji na dveh intervjujih, ki sem ju opravila z zaposlenima (predsednico društva in mladinsko svetovalko) Društva za delo z mladimi v stiski Žarek, v okviru katerega deluje dnevni center Naj mladih ne vzgaja ulica. Ta del raziskave podkrepim še z opisom dveh programov dnevnega centra Naj mladih ne vzgaja ulica Jesenice, ki sta bila uporabljena za prijavo na javni razpis Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (v nadaljevanju MDDSZEM) za sofinanciranje programa. Prvi program izhaja iz leta 2013 (Razpisna dokumentacija programa dnevnega centra Naj mladih ne vzgaja ulica Jesenice za leto 2013), drugi pa je trenutno aktualen (Razpisna dokumentacija programa dnevnega centra Naj mladih ne vzgaja ulica Jesenice za obdobje od leta 2019 do vključno 2025). V intervjujih, ki sem jih

izvajala, so moji sogovorniki in sogovornice omenjali imena zaposlenih oseb Društva za delo z mladimi v stiski Žarek. Ta imena sem na podlagi Smernic etičnega ravnanja pri raziskovalnem delu z ljudmi in Zakona o varstvu osebnih podatkov (ZVOP-1) zamenjala z izmišljenimi.

S svojo raziskavo želim predvsem prispevati k prepoznavanju in razumevanju dnevnega centra kot varovalnega dejavnika otrok in mladostnikov, ki ga obiskujejo.

Kazalo vsebine

1	Teoretični uvod.....	1
1.1	Mladost.....	1
1.1.1	Mladost in oblikovanje identitete	1
1.2	Prosti čas.....	3
1.2.1	Prosti čas in mladi	3
1.2.2	Prosti čas kot preventiva pred neustreznimi oblikami vedenja mladih	4
1.3	Socialno delo z mladimi	4
1.3.1	Socialna ranljivost mladih	6
1.3.2	Raziskovanje življenjskega sveta otrok in mladostnikov ter varovalni dejavniki	7
1.4	Dnevni center za otroke in mladostnike	10
1.4.1	Neformalno delo z mladimi	10
1.4.2	Definicija dnevnega centra za otroke in mladostnike.....	12
2	Formulacija problema.....	16
2.1	Raziskovalna vprašanja	17
3	Metodologija.....	18
3.1	Vrsta raziskave	18
3.2	Teme raziskovanja.....	18
3.3	Merski instrumenti in viri podatkov	18
3.4	Opredelitev enot raziskovanja – populacija, vzorec.....	19
3.5	Zbiranje podatkov	19
3.6	Obdelava in analiza gradiva	20
4	Rezultati in razprava.....	21
4.1	Prvi stik nekdanjih uporabnikov z dnevnim centrom.....	21
4.2	Obiskovanje dnevnega centra.....	22
4.3	Življenjski svet uporabnika	25
4.4	Ideje za razvoj dnevnega centra s strani nekdanjih uporabnikov	29
4.5	Razlike med delovanjem dnevnega centra do leta 2013 ter njegovim sedanjim delovanjem.....	30
5	Sklepi.....	35
6	Predlogi.....	37
7	Uporabljena literatura.....	39
8	Priloge.....	44
8.1	Vprašalnik 1 – nekdanji uporabniki.....	44
8.2	Vprašalnik 2 - zaposleni Društva za delo z mladimi v stiski Žarek	44
8.3	Transkripti intervjujev	45
8.3.1	Intervju 1 – nekdanji uporabnik A.....	45

8.3.2	Intervju 2 – nekdanji uporabnik B	47
8.3.3	Intervju 3 – nekdanji uporabnik C	48
8.3.4	Intervju 4 – nekdanji uporabnik D	49
8.3.5	Intervju 5 – nekdanji uporabnik E.....	51
8.3.6	Intervju 6 – nekdanji uporabnik F.....	52
8.3.7	Intervju 7 – nekdanji uporabnik G	54
8.3.8	Intervju 8 – nekdanji uporabnik H	55
8.3.9	Intervju 9 – zaposlena Az.....	57
8.3.10	Intervju 10 – zaposlena Bz.....	58
8.4	Odprto kodiranje	59
8.5	Osno kodiranje	87

Kazalo tabel

Tabela 3.1: Podatki o populaciji nekdanjih uporabnikov	19
Tabela 8.1: Intervju 1 – oseba A.....	59
Tabela 8.2: Intervju 2 – oseba B.....	63
Tabela 8.3: Intervju 3 – oseba C.....	66
Tabela 8.4: Intervju 4 – oseba D.....	68
Tabela 8.5: Intervju 5 – oseba E.....	70
Tabela 8.6: Intervju 6 – oseba F.....	73
Tabela 8.7: Intervju 7 – oseba G.....	76
Tabela 8.8: Intervju 8 – oseba H.....	78
Tabela 8.9: Intervju 9 – zaposlena Az.....	80
Tabela 8.10: Intervju 10 – zaposlena Bz	84

1 Teoretični uvod

1.1 Mladost

Ko pomislimo na mladost, si pogosto predstavljamo stereotipno podobo mladostnika, ki ga zanimajo prijatelji, prosti čas, zabava, ljubezen, športne aktivnosti in podobno. Vendar je mladost veliko daljši in bolj kompleksen proces (Dogenik, 2011, str. 7). Številni avtorji (Ule, 2008; Dogenik, 2011; Mrgole, 2003; Ule in Miheljak, 1995) v svojih delih opredeljujejo mladost kot obdobje, ki predstavlja prehod iz otroštva v odraslost in je odvisna od vsakega posameznika. Mladostniki so v tem času razpeti med odvisnostjo in neodvisnostjo, med varnostjo in negotovostjo. Njihova zanimanja so usmerjena v razširjanje socialne mreže, v oblikovanje pestrega življenja, uveljavljanje stališč, ter odkrivanje in razvijanje svojih sposobnosti (Dogenik, 2011, str. 3).

Mladost je čas, ki mlade pripravlja na vstop v odraslo življenje (Musek in Pečjak, 1997, str. 237). Mladi se med seboj povezujejo, preizkušajo različne kulturne vzorce, izmenjavajo mnenja, izkušnje in raziskujejo preživljanje prostega časa. Ule (2008, str. 131) opredeli ta čas kot »poseben socialni prostor«, kjer mladi raziskujejo svoje življenje na podlagi življenj prijateljev in vrstnikov. Tako ustvarjajo svoj svet, imenovan življenjski svet mladih, ki ga oblikujejo po svoje, večinoma brez nadzorovanja in usmerjanja s strani odraslih oseb.

Pogosto so mladostniki s strani družbe označeni kot čustveno labilni, uporniški in odklanjajoči do avtoritete (Musek in Pečjak, 1997, str. 237). Mrgole (2003, str. 35) dodaja predpostavko, da so mladi vedno povzročitelji težav ali pa so v težavah. Ferjančič (2011, str. 128) pa na drugi strani poudarja zahtevnost položaja, s katerim se mladi spoprijemajo, saj so pričakovanja do njih zelo visoka. Mladi se morajo naučiti samostojnosti in prevzemanja odgovornosti, ki jim jih avtoritete, kot so država, šola, trg dela, postavljajo, da bi pridobili boljši socialni status (Ule in Miheljak, 1995, str. 17). Ravno zato je ključnega pomena, da imajo mladostniki v tem obdobju življenja okoli sebe ljudi, ki jim nudijo podporo in zaveznitvo (Dogenik, 2011, str. 14). To so lahko starši, učitelji, mladinski delavci, prijatelji itn.

1.1.1 Mladost in oblikovanje identitete

Mladostništvo je obdobje, v katerem se pogosto sprašujemo o naši identiteti, kdo pravzaprav smo. Iz okolja črpamo informacije, ki nam vsiljujejo, kako naj se obnašamo, kaj naj govorimo in kaj je za nas pomembno. Okolje mladostniku ustvarja predstavo o tem, kakšna oseba naj bi

postal, kar pogosto nasprotuje tistemu, kar si mladostnik pravzaprav želi postati (Bajzek, 2008, str. 24–26).

V obdobju mladosti torej prihaja do sprememb na različnih področjih. Mladostniki razvijajo svojo identiteto skozi duševno, telesno in socialno področje. V ospredje postavljajo svoje mišljenje in prepričanja, zaradi česar se pogosto pojavljajo konfliktni odnosi s starši. Spremembe v tem obdobju življenja se dogajajo postopoma (najprej se mladostnik samostojno odloča o stilu oblačenja, o preživljanju prostega časa, šele kasneje postane starš oz. finančno neodvisen) (Dogenik, 2011, str. 3). S tem, ko razne izobraževalne, zdravstvene, zaposlovalne, kulturne ustanove želijo mlade »od zgoraj« usmerjati po svojih načelih koristnega za mlade, se mladi vedno bolj umikajo v neformalne oblike preživljanja prostega časa in s tem želijo izboljšati kakovost svoje mladosti (Mrgole, 2003, str. 19).

Po Dogenik (2011, str. 9–10) lahko mladostnik identiteto oblikuje po različnih metodah, ki se med seboj dopolnjujejo:

- skozi opazovanje ljudi in njihovo obnašanje mladostnik izoblikuje svojo identiteto, kar imenujemo modelno učenje. Pogosto so ti ljudje njegovi vrstniki ali idoli iz različnih medijev. Pomembno vlogo imajo tudi druge pomembne osebe v življenju mladostnika; lahko so to starši, učitelji, mladinski delavci in drugi odrasli, ki so del njegovega življenja.
- Tako kot ljudi opazujemo in se od njih učimo, so pomembna tudi mnenja in sporočila drugih, ki jih imajo o nas. Medtem ko v otroštvu večinoma dobimo predstavo o sebi s tem, kar nam povedo starši, se predstava o sebi v mladosti oblikuje na podlagi večje skupine ljudi, ki jo sestavljajo vrstniki, učitelji, trenerji (njihovo mnenje pa je za mladostnike v tem obdobju življenja najpomembnejše).
- S tem ko mladostnik zamenja šport, si želi zamenjati šolo, razmišlja, da bi se naučil igrati inštrument, eksperimentira. Pri tej metodi so pomembni odrasli v življenju mladostnika. Odrasli so tisti, ki ga morajo usmerjati in podpirati, saj lahko eksperimentiranje privede tudi do zapletov pri oblikovanju identitete.

Ule (2012, str. 99–100) opiše izraz »življenjska prožnost«. S tem izrazom poimenuje način, na katerega mladi prebrodijo različna tveganja in stiske, ko morajo sprejeti pomembne odločitve v življenju. Prožnost mladostnika izhaja iz njegove preteklosti in je lastnost, ki jo posedujejo mladostniki, ki so v preteklosti težave sprejeli kot izziv za prebroditev le-teh. Doda, da podatki njene raziskave iz leta 2011 prikazujejo, da je bilo tudi pri mladostnikih, ki so živeli v stresnih, neurejenih razmerah, možno videti pozitivne spremembe skozi njihovo odraščanje.

Poudari pa, da bi imelo vse skupaj večji smisel, če nekatere spremembe, ki so jih doživeli mladi, ne bi izhajale le iz naključij, ampak bi vlogo pri krepitevi moči mladih imele različne ustanove in politike, ki bi jim nudile oporo pri odraščanju (Ule, 2011).

1.2 Prosti čas

1.2.1 Prosti čas in mladi

Definicija prostega časa je kompleksna, najpogosteje pa ga opredelimo kot nedelovni čas, ki ga imamo zase, za svoje razvedrilo in počitek. To je čas, ki ga izkoristimo za izpopolnjevanje samega sebe na različnih področjih (Kuhar, 2007, str. 455). Prosti čas po Kristančič (2007, str. 39) delimo na tri osnovne oblike, ki so med seboj tesno povezane:

- počitek;
- razvedrilo;
- razvijanje osebnosti.

Skozi preživljanje prostega časa se krepí posameznikovo samospoštovanje, njegova identiteta, ustvarjalnost in samostojnost. Če je prosti čas posameznika izkoriščen kakovostno, se sprosti imunski sistem in poveča naše doživljanje, kar pripomore k razvoju naše osebnosti. S tem pa pridobimo tudi pozitivne izkušnje in vrednote, ki so ena od bistvenih lastnosti kakovostnega prostega časa (Kristančič, 2007, str. 31–41). Ule in Miheljak (1995, str. 73) trdita, da je prosti čas ena najpomembnejših funkcij posameznikovega življenja, s katero izpopolnjuje svoje življenje. Poleg razvijanja osebnosti in značaja prav tako prikazuje pozitiven vidik na zdravje in telesni duh (Kristančič, 2007, str. 41).

Vsak mladostnik je edinstven, kar pomeni, da preživlja prosti čas na različne načine. Dejavniki, ki vplivajo na preživljanje prostega časa, so starost, spol, motivacija, potrebe, družbeni sloj (Kuhar, 2011, str. 95). Skupna točka vsem tem dejavnikom je, da prosti čas vsak posameznik želi izkoristiti za sprostitev, skratka, potrebujejo občutek, da je prosti čas njihova osebna izbira, ki služi kot razvedrilo. Pogosto starši mladostnikov pojmujejo, da je bolj varno, da mladi svoj prosti čas preživljajo znotraj doma, saj zunaj obstaja preveč tveganj (Livingstone, 2005). Pravzaprav pa prosti čas mladim dopušča svobodo izbire dejavnosti in odnosov ter zmanjšan nadzor nad njimi, ki sta v tem obdobju zelo pomembni komponenti (Ule, 2008, str. 103). Preko pritočasnih dejavnosti mladi v socialnem okolju sprejemajo različne socialne vloge in s tem oblikujejo svoj socialni jaz (Dogenik, 2011, str. 30).

1.2.2 Prosti čas kot preventiva pred neustreznimi oblikami vedenja mladih

Otrok oz. mladostnik lahko v prostem času namesto učinkovitih strategij (pre)živetja razvije neučinkovite, neustrezne strategije (Poštrak, 2007, str. 161). To pomeni, da je mlade potrebno usmeriti tako, da odkrivajo svoje želje in vrednote, ki jim pomagajo pri uresničevanju pozitivnih ciljev in jim vlivajo motivacijo. Dogenik (2011, str. 30) doda, da prosti čas pri otrocih in mladostnikih krepi njihovo samospoštovanje, jih uči osebnega nadzora in jim z različnimi premaganimi izzivi vliva občutek sposobnosti. Zelo pomembna je tudi vzgoja mladih v njihovem prostem času, ki je eden glavnih temeljev pri razvoju celovite osebnosti otroka oz. mladostnika (Kristančič, 2007, str. 63).

Preventivno komponento prostega časa povezujemo s preventivnimi dejavnostmi. Te dejavnosti se izvajajo z namenom, da posameznike in skupine zaščitijo pred posamezniku in družbi negativnimi in škodljivimi pojavi. Kristančič (2007, str. 63) poudarja, da je preventiva v prostem času najbolj dosegljiva, če mladim ponudimo zanimivo mrežo dejavnikov, ki jih pritegnejo, in hkrati dobro organizacijo pogojev ter sredstev za kakovostno preživljanje prostega časa. Poudarja, da najbolj pogosto negativne oblike in odkloni v vedenju mladih izhajajo iz prostega časa, ko so »prepuščeni sami sebi oziroma ulici«. Zato je pomembno, da imajo mladi na voljo organizirane oblike »Potrebne so organizirane oblike preživljanja prostega časa, predvsem mladih. Pri tem imajo civilne organizacije in društva pomembno vlogo.« (Kristančič, 2007, str. 64)

Richman (2001, str. 44) kot komponento prostega časa predstavi krepitev samospoštovanja in učinkovitosti. Poleg tega da odkrivamo mladostnikov življenjski svet, ga hkrati tudi podpremo s preventivnimi dejavnostmi in programi, ki krepijo njegove potenciale. Poštrak (2003, str. 58) poudari prosti čas kot pomembno komponento ranljivosti mladostnika. Pomembno je zbiranje pozitivnih vrednot, ki izhajajo iz osebnih pozitivnih in negativnih izkušenj v prostem času. Izkušnje torej naredijo doprinos našemu življenjskemu svetu ter našemu razmišljanju (Hočevar, 1977, str. 129).

1.3 Socialno delo z mladimi

Številni avtorji (Čačinovič Vogrinčič, 1998; Mešl, 2007; Loreman, 2009; Kodele in Mešl, 2013; Kodele, 2017; Čačinovič Vogrinčič in Mešl, 2019) pri konceptu socialnega dela z mladimi poudarjajo otroka oz. mladostnika v vlogi sogovornika in to, kako pomembno je, da ga v procesu spoštujemo. Loreman (2009, str. 3) spoštovanje otrok in mladostnikov opiše kot:

- zadovoljitev temeljnih potreb v življenju;
- spoštovanje njihovega časa;
- spoštovanje njihovega uživanja otroštva oz. mladostništva;
- spoštovanje otrokovih oz. mladostnikovih odnosov z drugimi;
- spoštovanje prispevka, ki ga doda otrok oz. mladostnik družini in družbi;
- spoštovanje njihove individualnosti ter njihovih sposobnosti.

Čačinovič Vogrinčič (2013, str. 15) Loremanovo definicijo opredeli kot zelo pomemben temelj pri konceptu delovnega odnosa in soustvarjanje z mladimi. Pomembno je torej, da vzpostavimo osebni odnos, ga poslušamo, jemljemo resno, mu damo pravico do čustev in mu omogočimo varen prostor. Mešl in Kodele (2013, str. 193) ob začetku soustvarjanja z otrokom poudarita vlogo prvega stika. Pozitivno vzdušje in prostor, prijazen otroku oz. mladostniku, ob začetku delovnega odnosa poskrbita za lažji začetek. Če dodamo še uvodni klepet o temah, ki so otroku oz. mladostniku blizu, lahko razvijemo v tem času že bolj osebni stik in začnemo ustvarjati zaupen odnos. S tem mu želimo dati vedeti, da smo odrasli, ki mu želimo zagotoviti to, kar v tistem trenutku potrebuje. Čačinovič Vogrinčič (2005) doda, da pri delovnem odnosu uporabljamo jezik sprejemanja in opogumljanja ter pozitivne besede. Spoštljiv odnos med strokovnjakom in strokovnjakom iz izkušenj, v našem primeru otrokom ali mladostnikom, je bistvo sodobne doktrine socialnega dela, znotraj katerega skupaj soustvarjata v želji po boljši kakovosti življenja uporabnika (Poštrak, 2012, str. 233).

Sodelovanje mladih v delovnem procesu je ključnega pomena za njihovo dobrobit (Richman, 2001, str. 39). To, da mladim damo besedo in jih upoštevamo, je lahko za odrasle osebe precejšen izziv, saj to ni nekaj, česar bi bili odrasli v mladosti deležni. S tem ko so mladi vključeni v pogovor, v proces raziskovanja svojega življenja, jim ustvarimo prostor za njihov glas, ki koristi naši pravilni interpretaciji in razumevanju otrokove perspektive ter temu, da otrok sliši samega sebe (Kodele in Mešl, 2013, str. 5–8). Loreman (2009, str. 117) poudarja vodilo za delo z otroki: »pustiti otroke pri miru.« Z vodilom želi odraslim prikazati, da se morajo v določenih primerih umakniti in dovoliti otroku, da doživlja otroštvo po svoje. To ne pomeni, da otroci ne potrebujejo varnosti, temveč da otrok za razvoj in samozavest potrebuje varno svobodo. Ko otrok oz. mladostnik pridobi nove pozitivne izkušnje v delovnem odnosu, se poveča tudi njegova motivacija in veselje do dela. Kot strokovnjaki si želimo, da bi se uporabniki v svoji koži počutili samozavestno in močno, da bodo iz sedanjosti razvili pot v lepšo prihodnost (Čačinovič Vogrinčič, 2013, str. 27).

Poštrak (2003, str. 3) trdi, da se socialni delavec pri delu z mladimi spoprijema z raznovrstnimi stiskami mladih. Gre za skupek prepletenih razlogov in posledic iz različnih področij otrokovega oz. mladostnikovega življenja. Tu potem nastopi socialni delavec, ki skupaj z uporabnikom oz. družino soustvarja nove želene izide za kvalitetnejše življenje. Avtor (2011, str. 195–196) kot najustreznejši pristop pri socialnem delu z mladimi navede dogovorni oz. demokratični pristop. Temelji na vzpostavljenem osebnem stiku, znotraj katerega strokovnjak in uporabnik (v našem primeru otrok ali mladostnik) medsebojno sodelujeta, se dogovarjata in načrtujeta. Pristop mora biti dosleden. Vloge v odnosu so jasne (Poštrak, 2003, str. 26). Odgovornost imata oba udeležena, vendar se njuna odgovornost razlikuje. Mladostnik je odgovoren za svoj življenjski svet, strokovnjaki in drugi udeleženi pa morajo prispevati k temu, da mu omogočijo sprejemanje in razvoj njegove odgovornosti. Strokovnjak mora dati uporabniku vedeti, da je slišan ter da je njegovo počutje in razmišljanje pomembno, saj je on strokovnjak iz svojih izkušenj. Izkušnje uporabnikov so pogloblitve pri načrtovanju in soustvarjanju rešitev, ki pomagajo do želenih ciljev (Poštrak, 2012, str. 231). Ukrepi znotraj odnosa so določeni, kar pomeni, da ob nespoštovanju dogovorjenega sledijo sankcije, kar velja za vse udeležene v odnosu. Značilno za demokratični pristop je, da otrok ali mladostnik spoštuje strokovnjaka, strokovnjak pa si pri njem pridobi avtoriteto s svojim znanjem in kompetentnostjo (Poštrak, 2003, str. 26).

1.3.1 Socialna ranljivost mladih

Renner (2000, str. 95) v knjigi *Socialna ranljivost mladih* termin socialna ranljivost poveže z definicijama dveh avtorjev. Coles (1997) v definicijo vključi mlade ljudi z ovirami, mlade, ki živijo v skrbništvu ali institucijah, ter delinkvente. Socialno ranljive mlade definira kot skupino, pri kateri so prehodi v odraslost še posebej naporni. Drugi avtor je Schuyt (1995). Zanj so najranljivejši mladi tisti, ki so s strani socialnih institucij obravnavani kot nekdo, ki namesto naklonjenosti potrebuje nadzorovanje in sankcije.

V obdobju mladosti se spopademo z različnimi izzivi in nasprotji, ki lahko našo ranljivost okrepijo. Nepredvidljivo postane, ko se mladim težave stopnjujejo in nadgrajujejo. Nastran - Ule (2000, str. 26–28) kot primer navede socialne okoliščine posameznika, ki se običajno povezujejo z nižjo izobrazbo ter slabimi možnostmi za zaposlitev, le-te pa vodijo v čustvene, materialne, zdravstvene težave. To torej pomeni, da ranljivost ni le psihološkega pomena, ampak tudi družbenega, kar vpliva na to, kako okolje sprejema posameznika. Družba mladim ustvarja sliko, v kateri je mlad človek uspešen, ambiciozen, sposoben doseči cilje, ki si jih zastavi v življenju. Po drugi strani pa ni vloženo dovolj truda v pomembne faktorje, ki bi

mladim pomagali v iskanju tega tako imenovanega »ideala«. Pogosto nimajo pogojev, ki bi jim omogočili kvalitetno vzgojo in izobraževanje, kar družba enači z neuspehom. Nekdo, ki je v očeh družbe neuspešen, se pogosto odtuji od svojih bližnjih in postane zaprt vase (Radetič, 2002, str. 140).

Mladost je pogosto predstavljena kot obdobje tveganih vedenj (Ule, 1996, str. 115). Tvegano vedenje »[n]astane predvsem kot posledica naglih telesnih in duševnih sprememb, v družbenem smislu pa kot preizkušanje različnih možnosti za individualno oblikovanje lastnega sveta in življenja« (Ule, 1996, str. 115). Tvegana vedenja so pogosto posledica pritiskov in pričakovanj s strani vrstnikov in odraslih na mlade, ki se najpogosteje močno razlikujejo. Pomembno vlogo pri tveganih vedenjih igrajo tudi socialno-kulturni dejavniki, znotraj katerih mladostniki razvijajo svoje vedenje (Tomori, Stergar, Pinter, Rus Makovec in Stinkovič, 1998, str. 115). Mladostniki s tveganimi vedenji raziskujejo, koliko jim je dovoljeno, in s tem odkrivajo svojo identiteto znotraj vrstnikov (Jeriček, 2011, str. 117).

1.3.2 Raziskovanje življenjskega sveta otrok in mladostnikov ter varovalni dejavniki

Socialni delavci pogosto pri svojem izražanju uporabljajo besedo uporabnik, Čačinovič Vogrinčič (2005) pa vnese tudi izraz »strokovnjaki z osebnimi izkušnjami«. Šugman Bohinc (2007) njeno razlago prenese v delovni odnos z mladimi ter predstavi mlade kot strokovnjake iz izkušenj, ki lahko socialnim delavcem (spoštljivim in odgovornim zaveznikom) zaupajo svoje doživljanje, občutke in osebne izkušnje. Hkrati pa poudari nalogo socialnega delavca, ki pripovedi uporabnikov razčleni in analizira skupaj z uporabnikom in drugimi udeleženi. Ta proces imenuje raziskovanje življenjskega sveta uporabnikov. Poštrak (2015, str. 270–271) življenjski svet opiše kot svet, ki ga mladostnik, glede na svoje življenjske izkušnje in s svojo razlago, ustvari o sebi in drugih, v katerem razvije različna ravnanja, tako pozitivna kot negativna.

Raziskovanje življenjskega sveta temelji na raziskovanju in aktiviranju virov uporabnika, ki mu bodo nudili bolj kakovostno življenje. Poudarek je na pogledu socialnega delavca s perspektive moči, s čimer pripomore k iskanju in soustvarjanju rešitev ter ciljev uporabnika. Ko raziskujemo življenjski svet uporabnika, se glede na naše raziskovanje, število udeležencev v problemu in vrsto problema odločamo, po kakšni metodi bomo delovali. Najpogosteje so te metode pogovor, eko-zemljevid in individualni načrt. Vedno raziskujemo s perspektive uporabnika, kar pomeni, da upoštevamo njegove vizije, cilje, želene izide (Rapoša

Tajnšek, 2007, str. 5–21). Mladi so najbolj kompetentni informatorji o lastnem življenjskem svetu. To pomeni, da bo pomoč najbolj koristna, če bodo tudi mladi aktivno udeleženi v delovnem odnosu (Richman, 2001, str. 47). Socialni delavci morajo predstaviti mladostnikovega življenjskega sveta vzeti resno in iz tega izhajati. »Življenjski svet mladostnika je kompleksen simbolni svet, v katerem se mladostnik poskuša čim bolje znajti. Poskuša pre-živeti. Zato razvije različne oblike ravnanja, strategije življenja ali strategije preživetja.« (Poštrak, 2015, str. 271) Ko skupaj z mladostnikom raziskujemo njegov življenjski svet, želimo opustiti predstavo o tem, kako oblikovati mladostnika, ki bi bil popolna verzija samega sebe, ter se posvetiti temu, kako mladostnika tukaj in zdaj podpreti in mu zagotoviti kakovostnejše življenje (Poštrak, 2012, str. 225).

Strokovnjaki »[m]orajo spoštovati mlade in vedeti, kako delati z njimi. Skupaj z njimi« (Poštrak, 2011, str. 197). Če jim to omogočimo in jim pomagamo oblikovati zaupne odnose s pozitivnimi osebami, s tem razvijamo njihovo odpornost, ki je ključna za spoprijemanje z različnimi ovirami in težavami, s katerimi se bodo srečali v življenju (Richman, 2001, str. 48).

1.3.2.1 Dejavniki, ki varovalno vplivajo na življenjski svet mladostnika

Številni avtorji (Mikuš Kos, 1991; Tomori, 2000; Čačinovič Vogrinčič, 2008; Poštrak, 2012) poudarjajo, da je zelo pomembno, da ko govorimo o dejavnikih odraščanja, poudarimo tudi varovalne dejavnike. »To so torej razsežnosti, vidiki, ki [...] varovalno vplivajo na življenjski svet mladostnika.« (Poštrak, 2015, str. 272) »O varovalnih dejavnikih in varovalnih procesih lahko govorimo tedaj, ko nekateri pojavi ali dogajanja preprečujejo pričakovani škodljivi učinek neugodnega vpliva.« (Mikuš Kos, 1991, str. 21) Razumeti moramo, da so varovalni dejavniki odvisni od vsakega posameznika (Jeriček, 2011, str. 118).

Spol, družina, šola, vrstniki in vrednote so najpogostejše omenjeni dejavniki odraščanja (Poštrak, 2015, str. 272). Mrežar (2013, str. 90–98) v svoji diplomski nalogi z naslovom *Dejavniki odraščanja pri mladostnikih v Prevzgojnem domu Radeče* ugotavlja, da dejavniki, ki najpogostejše ogrožujoče vplivajo na mladostnika, izhajajo iz družine in vrstnikov; neprimerni odnosi, premalo ali nič emocionalne opore, druženje z delinkventi, pritisk vrstnikov ter zloraba položaja strokovnjakov. Na drugi strani pa poudarja, da moramo v teh situacijah še toliko bolj krepiti varovalne dejavnike, ki imajo velik vpliv na življenjski svet mladostnikov. Kar je za enega mladostnika varovalni dejavnik, še ne pomeni, da je tudi za drugega. Ta druga oseba lahko ta dejavnik sprejema kot tvegan, za tretjo osebo pa je le-ta brezpredmeten (Mikuš Kos, 1991, str. 26). Najpogostejše so uporabniki prevzgojnega doma kot varovalne dejavnike navajali pozitivne odnose z vrstniki, oporo staršev ter korekten odnos

z vsaj eno za njih pomembno osebo, s katero so si blizu v času, ko so v prevzgojnem domu. Lahko je to vzgojitelj, učitelj, socialni delavec. Ti varovalni dejavniki jim zvišujejo motivacijo ter jim pomagajo pri oblikovanju in doseganju ciljev.

Richman (2001, str. 44–45) navaja podporo vrstnikov kot enega ključnih varovalnih dejavnikov pri otrocih in mladostnikih. Sprejetost med vrstniki in tesna prijateljstva sta za mlade zelo pomembna dejavnika. Vrstniki so za mlade lahko posredni »učitelji«, ki jim pomagajo razvijati raznolike veščine, pomembne za življenje (Dogenik, 2011, str. 13). Ko se mladi družijo, imajo skupne točke in skupne dejavnosti, takrat razvijajo svojo identiteto, samospoštovanje, svojo sposobnost sodelovanja v skupinah. Odkrivajo svoje osebno izražanje ter razvijajo komunikacijo in medosebne odnose, ki jim pomagajo pri izpopolnjevanju različnih specifičnih znanj (Gril, 2011, str. 203). Gilighan (1999) meni, da so socialne mreže pri otrocih in mladostnikih bistvenega pomena, če želimo razumeti njihov življenjski svet. Seveda je pomembna tudi družina, vendar s tem ne zajamemo njihove celotne socialne mreže.

Če imajo otroci in mladostniki s starši odprt in topel komunikativen odnos, nam to priča o tem, da so kot družina povezani, se medsebojno spoštujejo in podpirajo (Jeriček, 2011, str. 118). Otrok oz. mladostnik starše sprejema kot ključne osebe v svojem življenju, ki mu zagotavljajo razumevanje in varnost (Božič, 1995, str. 100). Ule (2008, str. 77) poudarja vlogo staršev, ki je ključna za razvoj otroka oz. mladostnika: »Raziskave vedno znova potrjujejo, da so starši najpomembnejše osebe v življenju odraščajočih mladih in da večina mladih ohranja občutek čustvene bližine s starši do odraslosti.« Hkrati pa bližina med starši in njihovimi otroci igra pomembno vlogo pri preventivi proti odklonskemu vedenju. Čeprav so v odraščanju vrstniki tista glavna skupina, znotraj katere se mladi seznani s tveganji, so še vedno starši tisti, ki jim otroci in mladostniki najbolj zaupajo in spoštujejo njihovo mišljenje o tem, kaj je prav in kaj narobe (Grebenc, Kvaternik, Kodele in Rihter, 2010, str. 50). Starši, ki nudijo otrokom več čustvene podpore že od malih nog, delujejo na odraščanje svojih otrok nadvse varovalno, medtem ko je pri tistih, ki jim ne nudijo dovolj podpore, lahko to ogrožujoči dejavnik. Za razvoj mladega človeka je hkrati pomembno tudi to, da starši stremijo k zdravi meri med samostojnostjo, ki je uravnavana z njihovo podporo (Dogenik, 2011, str. 12).

Šola je ustanova, v kateri mladi prejmejo skrb in razvijajo medsebojne odnose (Čačinovič Vogrinčič, 2008, str. 64). Če znotraj šole posameznik doživlja pozitivne izkušnje ter ustvarja in razvija odnose, v katerih se počuti varnega, spoštovanega, lahko šola kot okolje velja za močan varovalni dejavnik v življenjskem svetu posameznika (Grebenc, Kvaternik, Kodele in

Rihter, 2010, str. 48). Benard (2007) navede še dva varovalna dejavnika znotraj šole. Prvi je pričakovanje do učencev, ki sovпада z motivacijo in primernimi pogoji, ki jih učenci prejmejo od določene osebe. Najpogosteje je to učitelj, lahko tudi socialni delavec, katera koli oseba, ki jo učenci jemljejo kot nekoga, ki je njihov zaveznik. Če so njihova pričakovanja visoka in hkrati realna, to učence motivira. Kot drugo avtorica navede udeleženosť, etiko participacije, s čimer potrdi koncept soustvarjanja v socialnem delu. Pomembno je, da so tudi otroci oz. mladostniki udeleženi in imajo možnost sodelovanja in odločanja o svojem življenju, svoji prihodnosti, svojih potrebah. Mikuš Kos (1991, str. 21) predstavi šolo kot varovalni dejavnik pri tistih mladih, ki so pogosto izpostavljeni neprimernim družinskim okoliščinam. Lahko je to samo en kvaliteten odnos z učiteljem, socialnim delavcem, pozitivno vzdušje v razredu, pravi prijatelj, uspešnosť pri enem šolskem predmetu, interesne dejavnosti, dobre ocene v šoli. Če je ta oseba učitelj, je to hkrati oseba, ki soustvarja novo znanje in krepi otrokovo moč. Je njegov spoštljiv in odgovoren zaveznik, ki deluje s perspektive moči. Ko učitelj deluje s perspektive moči, pozornost posveča tudi razvijanju varovalnih mehanizmov učenca, ki krepijo njegovo odpornost in motiviranost pri premagovanju ovir v življenju (Čačinovič Vogrinčič, 2008, str. 34).

Varovalni dejavnik za otroke in mladostnike so lahko tudi t.i. pomembni odrasli. To so osebe, ki jim posameznik zaupa in ima z njimi razvit kakovosten odnos. Odrasle osebe so zelo pomembne, ko govorimo o ranljivih mladostnikih. Naklonjenost ene odrasle osebe ima lahko na poznejše življenje zelo močan pozitiven vpliv. Že ena oseba lahko pripomore k boljšim izidom znotraj medosebnih odnosov in pri iskanju in uspešnosti iskanja zaposlitve pri posamezniku (Richman, 2001, str. 44–45). Gril (2011, str. 226) poudari vrednote, ki so pomembne za odrasle osebe oz. za prostovoljce, ko govorimo o delu z mladimi. Otroku potrebuje odgovornega, zanesljivega, kreativnega, zaupnega in poštenega posameznika, s katerim lahko soustvarja in sodeluje ter ustvari kakovosten in spoštljiv odnos.

1.4 Dnevni center za otroke in mladostnike

1.4.1 Neformalno delo z mladimi

Strokovnjaki in drugi izvajalci na področju mladih uporabljajo različne izraze in besedne zveze, s katerimi opisujejo njihovo delo oz. aktivnost. Pogosto uporabljajo izraze, kot so delo z mladimi, mladinske aktivnosti, aktivnosti za mlade, mladinske prakse, mladinske metode, mladinsko delo (Ferjančič, 2011, str. 128). Mrgole (2003, str. 14) v svoji knjigi *Kam z*

mularijo? definira dva termina: »mladinsko delo« in »delo z mladimi«. V njegovem delu sta zabeležena kot sinonima, doda pa, da bi ju lahko prakticirali kot razliko med delom, ki ga izvajajo v mladinskih centrih (mladinsko delo), in delom, ki ga izvajajo v društvih, kjer poleg dejavnosti, ki jih izvajajo, hkrati opravljajo tudi »delo z mladimi«.

Mladinsko delo gradi odnose, ki temeljijo na neformalnosti, tako rekoč na prijateljevanju. Usmerjeno je v otroke in mladostnike in njihov razvoj na različnih področjih. Čeprav temelji na neformalnosti je še vedno pomembno vključiti učenje otrok in mladostnikov s pomočjo učne pomoči, delavnic, pogovorov (Beočanin, 2011, str. 59). Poleg učenja Mrgole (2003, str. 17) še bolj poudari cilj razvijanja odnosov, ki mora preseči odnose znotraj šolske pedagogike. To pomeni, da ni vedno, pri vsaki aktivnosti v mladinskem delu najpomembnejše učenje ali pridobivanje izkušenj, spretnosti in znanj na izobraževalnem področju, ampak je bolj pomembno razvijanje odnosov in osebni razvoj mladih.

Če želimo navezati stik in delati z mladimi, moramo upoštevati določena vodila. To pomeni, da mora naše sodelovanje temeljiti na obojestranski želji – želji otroka oz. mladostnika ter želji strokovnjaka. Upoštevati moramo želje mladih, ki sodelujejo z nami in ki jim je naše delo namenjeno, hkrati pa vključiti psihološke, sociološke in družbene aspekte mladih (Mrgole, 2003, str. 66). Mladinski delavec največ sodeluje z mladimi, zato sta razvijanje neformalnih odnosov mladih in vključevanje mladih v družbo ključnega pomena (Cepin idr., 2012, str. 101). Pomembno je spodbujanje razvoja mladih na različnih področjih in to, da jim omogočimo, da razvijajo svojo samopodobo, izražajo svoje mnenje in stališča. Mladinski delavci morajo vzdrževati dobro sodelovanje znotraj skupine mladih in tudi zaposlenih, biti morajo ustvarjalni, iznajdljivi in verjeti, da ima delo z mladimi smisel (Mrgole, 2003, str. 82). Naloga mladinskega delavca do samega sebe je, da razvija svoje osebno in strokovno področje. S tem nadgrajuje tudi odnos z mladimi, saj je lahko kompetenten mladinski delavec, ki mu mladi zaupajo, se ob njem počutijo varno, sodelujejo z njim in ga spoštujejo. Mladinski delavec pri svojem delu v organizaciji deluje tako, da razvija in uresničuje poslanstvo organizacije ter skrbi, da so mladi čim bolj vključeni v družbo (Cepin idr., 2012, str. 101–103). Bistvo neformalnega je, da ni pogojeno z metodiko ali starostjo, ampak z odnosom in cilji do sporočil, ki jih izvajalec dela posreduje. Neformalno učimo in se učimo v našem vsakdanjiku skozi naše celotno življenje (Mrgole, 2003, str. 82).

1.4.2 Definicija dnevnega centra za otroke in mladostnike

Dnevni center za otroke in mladostnike (v nadaljevanju tudi DC ali dnevni center) je program socialnovarstvene narave, kjer se izvajajo raznolike aktivnosti, usmerjene v delo z otroki, mladimi in njihovimi družinami. Najpogosteje se vanj zatečejo uporabniki iz socialno ogroženih družin in tisti, ki se spoprijemajo s težavami v odraščanju, kot so izključenost, učne težave. Dnevni center lahko obiskujejo tudi otroci in mladostniki, ki imajo le željo po kakovostnem preživljanju prostega časa (Mladinsko informativno svetovalno središče Slovenije, b. d.). Namen dnevnih centrov je mladim zagotavljati ustrezne pogoje za kakovostno preživljanje prostega časa. Tam mladi razširijo svojo socialno mrežo, se vključijo v lokalno okolje in osvajajo veščine, ki so potrebne za njihovo prihodnost (Mladinsko informativno svetovalno središče Slovenije, b. d.).

Včasih nekateri starši oz. družine iz različnih razlogov ne znajo ali pa ne zmorejo zagotoviti pogojev za psihični, socialni in/ali fizični razvoj otroka oz. mladostnika. Zato so otroci oz. mladostniki pogosto »prepuščeni sami sebi oziroma ulici« (Kristančič, 2007, str. 63). Prav tu ima pomembno funkcijo mreža dejavnikov, dobro organizirani pogoji ter sredstva za preživljanje prostega časa, ki so jih otroci in mladostniki deležni v dnevnem centru. Radetič (2002, str. 142) kot osnovni cilj DC navaja zmanjšanje stigmatizacije otrok in mladostnikov in razvoj v uspešno odraslo osebo. Da pa otrok oz. mladostnik doseže te cilje, mora razviti delovne in učne navade, se socializirati, krepiti svojo samopodobo in komunikacijo ter prevzeti odgovornost za svoja dejanja. Pri tem imajo veliko vlogo različni strokovnjaki in prostovoljci znotraj dnevnega centra. Pomembno je, da uporabljajo dogovorne pristope in razumejo mladostnika ter njegov življenjski svet. S tem jim okrepijo ustrezne oblike preživljanja prostega časa in življenjskega sloga (Poštrak, 2007, str. 163).

Mladi od odraslih oseb pogosto dobijo občutek, da odrasli bolje vedo, kaj potrebujejo in kako razmišljajo, kot oni sami. Otroci in mladostniki morajo imeti nekoga, ki je njihov spoštljiv in odgovoren zaveznik, jih spoštuje in posluša ter jim s tem da vedeti, da so pomembni in slišani (Čačinovič Vogrinčič, 2008, str. 12). Ko je otrok oz. mladostnik vključen v dnevni center in ga redno obiskuje, mu je zagotovljena varnost. Ker program sprejema vse otroke in mladostnike, ne le ranljivih, na nek način zmanjšujejo stigmo in ustvarjajo pozitivno enakopravno vzdušje za vse udeležene (Radetič, 2002, str. 141). Mrgole (2003, str. 29) opiše mladinske organizacije in mladinske projekte kot mesto, kjer so potrebe mladih prioriteta. Mladi tam občutijo neobremenjenost, pripadnost, občutek pomembnosti. Posameznik lahko izrazi svoje mnenje in potrebe ter jih z aktivno vključenostjo v program tudi zadovolji.

Poštrak (2012, str. 232) pa doda, da formalno socialne mreže ustanov mlade varujejo pred socialno izključenostjo.

Društvo za delo z mladimi v stiski Žarek (b. d.) kot dejavnosti našteje druženje, pogovore z otroki in mladimi, raznolike delavnice, učno pomoč, sproščanje in zabavne priložnosti dejavnosti. S temi aktivnostmi se mladi povezujejo, nadgrajujejo in razvijajo vrline, kot so pripadnost skupini, medsebojna pomoč, širjenje socialne mreže, solidarnost itd. »[...] [D]nevni center zagotovi, ustvari in najde možnosti, v katerih lahko otroci in mladina koristno in učinkovito preživljajo svoj prosti čas.« (Kristančič, 2007, str. 102) Vavpotič (2007, str. 61) dodaja, da (lahko) dnevni centri skozi različne dejavnosti, kot so skupine za samopomoč, učenje jezika, vključujejo tudi starše, s čimer starši tudi sami dobijo občutek pripadnosti in povezanosti.

V intervjujih, ki jih je Vavpotič (2007) izvajal s strokovnimi delavkami Centrov za socialno delo v svoji magistrski nalogi z naslovom *Konceptualizacija dnevnih centrov za mlade v okviru Centrov za socialno delo*, so strokovne delavke in delavci našli rezultate uspešnega delovanja dnevnih centrov za mlade. Splošno mnenje strokovnih delavk in delavcev je pokazalo, da je večina otrok in mladostnikov, ki so bili kadar koli vključeni v dnevni center za otroke in mladostnike, odnesla pozitivne izkušnje. Rezultati se navezujejo na populacijo tistih otrok in mladih, ki so se vključili v program dnevnega centra vsaj za obdobje dveh let in so se tem, ko so se vključili, umaknili iz okolja, ki je bilo neprimerno za preživljanje prostega časa, v prostor, kjer so lahko kakovostno preživljali prosti čas in se družili s sovrstniki. Poudarili so tudi, da so otroci in mladostniki v sklopu raznolikih delavnic in iger po njihovem mnenju okrepili samopodobo in v tem obdobju tudi vzpostavili pristen stik z vsaj eno odraslo osebo. To pomeni, da če bi se ta otrok ali mladostnik kdaj znašel v neprijetni situaciji, obstaja večja možnost, da se bo po pomoč obrnil na to odraslo osebo, ki ji zaupa. Vavpotič je kot splošne rezultate delovanja dnevnih centrov za otroke in mladostnike navedel ugotovitve, da imajo intervjuvanci in intervjuvanke zaradi obiskovanja dnevnih centrov manj težav z oblastmi in sodišči. Po besedah strokovnih delavk ter delavcev centrov za socialno delo so otroci in mladostniki večinoma končali srednjo šolo in si ustvarili lepo življenje – imajo službe, družine.

1.4.2.1 Dnevni center Naj mladih ne vzgaja ulica Jesenice

Dnevni center Naj mladih ne vzgaja ulica Jesenice spada pod program Društva za delo z mladimi v stiski Žarek, ki ima svoj sedež na Jesenicah že od leta 2004. Je nepridobitna in zasebna (nevladna) organizacija. Dnevni center je ob popoldnevih in večerih, ko so otroci in

mladostniki najbolj prepuščeni sami sebi, odprti 5 dni v tednu po 6 ur dnevno (Društvo za delo z mladimi v stiski Žarek, b. d.). Njihov program je preventivne narave, namenjen je populaciji od 8. do 25. leta starosti, in sicer krepitevi moči otrok in mladostnikov v času odraščanja ter tudi v zgodnjem odraslem življenjskem obdobju. Želijo pripomoči k razvoju kreativnih in samostojnih posameznikov, ki se znajo spoprijemati z raznolikimi izzivi in ovirami v življenju (Društvo za delo z mladimi v stiski Žarek, b. d.). Cilji programa, ki jih navajajo kot najpomembnejše pridobitve pri otrocih in mladostnikih, so razvoj komunikacijskih in socialnih spretnosti, krepitev samopodobe in sprejemanje samega sebe, kakovostno preživljanje prostega časa, razvijanje raznolikih veščin, pomembnih za življenje, motivacija, krepitev pozitivne socialne mreže, večja samostojnost, prevzemanje odgovornosti za svoja dejanja (Društvo za delo z mladimi v stiski Žarek, b. d.).

Osnovne oblike dela v dnevnem centru Naj mladih ne vzgaja ulica temeljijo na delu s skupino in delu s posameznikom. Delo s posamezniki vključuje izdelavo osebnega individualnega načrta ob vstopu uporabnika v dnevni center ter potem občasne evalvacije in prirejanje načrta. Po potrebi izvajajo svetovalne in razbremenilne pogovore in informiranje. Močna komponenta dela s posameznikom deluje po načelih in doktrini socialnega varstva – po instrumentalni definiciji problema se pogovor nadaljuje v smeri reševanja. Iščejo posameznikove vire moči in raziskujejo, kateri bo naslednji korak v smeri reševanja problema. Skupaj z uporabniki iščejo možne načine reševanja problemov in načrtujejo postopne korake do cilja ter se sproti dogovarjajo za nadaljnja srečanja. Zaposleni poskrbijo za to, da se pogovor nadaljuje. Delo s posameznikom poteka v obliki učne pomoči, pomoči pri pisanju ponudbe za delo, pri reševanju vlog za socialne prejemke, pri prošnjah za opravljanje del v splošno družbeno korist, pri učenju življenjskih veščin. Delo s skupino vključuje razne vsebinske delavnice, ustvarjalne delavnice, športno rekreativne dejavnosti, vsebinske skupinske motivacijske pogovore, praznovanje praznikov (vseh kultur in verstev), kuharske delavnice, tematske filmske večere itd. Temeljna predpostavka dela s skupino je oblikovanje pozitivne socialne klime, ki vpliva na krepitev pozitivnih naravnosti v življenju. Tako delo s posameznikom kot delo s skupino je namenjeno krepitevi moči otrok in mladih, da bi se zmogli spoprijemati z nalogami odraščanja in razvijati svoje sposobnosti (Razpisna dokumentacija dnevnega centra Naj mladih ne vzgaja ulica Jesenice, 2019). V dnevnem centru za otroke in mladostnike Naj mladih ne vzgaja ulica od ponedeljka do petka od 13. do 15. ure izvajajo vzgojno učno pomoč, za katero se uporabniki predhodno dogovorijo s prostovoljci ali zaposlenimi. Izvajajo učno pomoč za različne starostne skupine,

od najmlajših, pa vse do dijakov srednjih šol. Od 15.00 do 17.00 ure je program namenjen otrokom in mladim do 15. leta starosti, od 17. do 19. ure pa mladim nad 15. letom starosti. Ob določenih dnevih, ko so delavnice in druge aktivnosti, se uporabniki posvetijo le-tem. To so lahko kuharske delavnice, turnirji v športnih aktivnostih, izvajanje znanstvenih poskusov, ustvarjalne delavnice, praznovanje praznikov, rojstnih dni. Ostale dejavnosti, ki niso izrecno napovedane, pa so odvisne od dneva in od uporabnikov, ki so tisti dan v dnevnem centru. Te dejavnosti so po navadi pogovori z zaposlenimi, igranje namiznega tenisa in namiznega nogometa ter pikada, poslušanje glasbe, gledanje filmov, ustvarjanje, različne družabne igre itn.

2 Formulacija problema

Otroci in mladostniki vstopajo v dnevni center iz različnih razlogov, pogosto z željo pridobiti pomoč pri učenju. Dogaja se, da mladi zaradi nepoznavanja izvedbe programov domnevajo, da je to edini namen, ki ga DC ima. Sčasoma pa lahko ugotovijo, da to ni le prostor za učno pomoč. Spoznajo dnevni center kot celoto, ki ponuja raznolike dejavnosti za kvalitetnejše preživljanje prostega časa, izboljšanje samopodobe, širjenje socialne mreže, pridobivanje učnih in delovnih navad itn.. V času dodiplomskega študija sem prakso opravljala v dnevnem centru Naj mladih ne vzgaja ulica Jesenice. V tem času sem se začela zavedati, kako pomemben je dnevni center za otroke in mladostnike, ki ga obiskujejo. Otroci v dnevnem centru se med seboj razlikujejo, vendar imajo vsaj eno skupno točko – dnevni center, v katerega zahajajo. Postrak (2007, str. 164) poudari pomembnost ustanov in programov, ki načrtujejo in organizirajo prosti čas mladih. Le-te lahko z organiziranimi prostočasnimi dejavnostmi ključno vplivajo na kakovosti življenja otrok in mladostnikov. V času opravljanja praktičnega dela študija v dnevnem centru in na podlagi pogovora in pozitivnih izkušenj obiskovanja dnevnega centra Naj mladih ne vzgaja ulica Jesenice s strani dobre prijateljice sem se začela spraševati, kakšno bi bilo življenje uporabnikov, če dnevnega centra ne bi obiskovali. Ljudje pogosto ne pripisujejo dovolj velikega pomena dnevnim centrom za otroke in mladostnike. Le-ti so lahko eden od varovalnih dejavnikov, vir opore in zapolnitev prostega časa otrok in mladostnikov. V današnjih časih so zelo pomembni in lahko igrajo ogromno vlogo v vsakdanu otrok in mladostnikov, ki so na kakršen koli način ogroženi, deležni izključenosti, diskriminacije ipd. V diplomskem delu želim raziskati, kakšen vpliv je imel oz. ima dnevni center za otroke in mladostnike Naj mladih ne vzgaja ulica na življenjski svet nekdanjih uporabnikov na raznolikih področjih, kot so socialna mreža, izobraževanje, osebni razvoj itn. Prav tako me zanima, kakšna je razlika v delovanju dnevnega centra, katerega del so bili moji sogovorniki in sogovornice do leta 2013, ter njegovim sedanjim delovanjem. Pod nazivom uporabniki vključujem nekdanje uporabnike dnevnega centra Naj mladih ne vzgaja ulica, ki so vsaj 2 leti veljali za kontinuirane uporabnike. Naziv kontinuirani uporabniki predstavlja uporabnike, ki so v program vključeni 20 ali več ur mesečno (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, 2017). Ko sem iskala literaturo, sem prišla do zaključka, da obstaja kar nekaj vprašalnikov, ki temeljijo na zadovoljstvu in perspektivi uporabnikov, ki jih uporabniki rešujejo vsako leto. Nisem pa odkrila raziskav s perspektive uporabnikov o tem, kakšen vpliv je imel oz. ima dnevni center na njihova življenja.

2.1 Raziskovalna vprašanja

1. Kakšen vpliv je imel dnevni center na življenje nekdanjih uporabnikov?
2. Kakšna je razlika v delovanju dnevnega centra do leta 2013 ter njegovim sedanjim delovanjem?

3 Metodologija

3.1 Vrsta raziskave

Raziskava je kvalitativna, saj sem zbirala besedne opise oz. pripovedi nekdanjih uporabnikov dnevnega centra za otroke in mladostnike, ki so se nanašali na raziskovano temo. Hkrati pa je moje raziskovanje temeljilo na opisovanju in analiziranju dogodkov in dejstev (Mesec, 1997). Raziskava je empirična, saj sem s spraševanjem intervjuvancev in intervjuvank, ki so obiskovali dnevni center za otroke in mladostnike, in zaposlenih pridobila izkustveno gradivo. Poudarek je na osebnih interpretacijah, pomenih in doživljanju uporabnikov. Raziskava je eksplorativna, saj sem spoznavala področje problematike, zbirala kvalitativne opise ter pozornost namenila manjšemu številu ljudi.

3.2 Teme raziskovanja

1. Prvi stik nekdanjih uporabnikov z dnevnim centrom
2. Obiskovanje dnevnega centra
3. Življenjski svet uporabnika
4. Ideje za razvoj dnevnega centra s strani nekdanjih uporabnikov
5. Razlike med delovanjem dnevnega centra do leta 2013 ter njegovim sedanjim delovanjem

3.3 Merski instrumenti in viri podatkov

Merski instrument sestoji iz dveh vnaprej pripravljenih delno strukturiranih (standardiziranih) vprašalnikov, ki sta dodana v prilogah 8.1 in 8.2. Prvi vprašalnik je namenjen nekdanjim uporabnikom, drugi pa dvema zaposlenima Društva za delo z mladimi v stiski Žarek Jesenice, v okviru katerega deluje tudi program dnevnega centra Naj mladih ne vzgaja ulica Jesenice. Metodo zbiranja podatkov sta predstavljala dva delno strukturirana oz. polstrukturirana intervjuja. Delno strukturiran intervju je najpogostejša oblika zbiranja kvalitativnih podatkov. Vprašanja so odprtega tipa in postavljena v določenem predhodnem okviru, ki sem ga tvorila sama. Hkrati so vprašanja sestavljena na podlagi teorije in mojih dosedanjih izkušenj pri prostovoljnem delu v DC Naj mladih ne vzgaja ulica Jesenice. Vprašanja za zaposlene so tvorjena tudi na podlagi rezultatov intervjujev z nekdanjimi uporabniki. Ta vrsta intervjuja je bolj fleksibilna, odgovori pa so bolj osebni in konkretni (Kordeš in Smrdu, 2015). Vir podatkov sta predstavljala tudi dva opisa programov dnevnega centra Naj mladih ne vzgaja

ulica Jesenice, ki sta bila namenjena prijavi na javni razpis MDDSZEM za sofinanciranje programa. Prvi je iz leta 2013 (Razpisna dokumentacija dnevnega centra Naj mladih ne vzgaja ulica Jesenice za leto 2013), drugi pa za obdobje od leta 2019 do vključno 2025 (Razpisna dokumentacija dnevnega centra Naj mladih ne vzgaja ulica Jesenice za obdobje od leta 2019 do 2025).

3.4 Opredelitev enot raziskovanja – populacija, vzorec

Populacija je sestavljena iz dveh skupin. Prva skupina so nekdanji uporabniki, ki so obiskovali dnevni center za otroke in mladostnike. Drugo skupino pa sestavljata dve zaposleni Društva za delo z mladimi v stiski Žarek Jesenice. V vzorec so vključeni nekdanji uporabniki dnevnega centra Naj mladih ne vzgaja ulica Jesenice, ki so vsaj 2 leti veljali za kontinuirane uporabnike in že vsaj 5 let niso več kontinuirani uporabniki. Prav tako sta v vzorec vključeni tudi predsednica Društva za delo z mladimi v stiski Žarek in mladinska svetovalka v dnevnem centru Naj mladih ne vzgaja ulica. Vzorec, po katerem sem delovala, je neslučajnostni in priložnostni, kar pomeni, da enote populacije niso imele enakih možnosti, da bi bile izbrane v moj vzorec, ampak sem izbrala tiste, ki so mi najbolj dostopne. Za dnevni center Naj mladih ne vzgaja ulica sem se odločila na podlagi osebnih izkušenj s prostovoljstvom.

Tabela 3.1: Podatki o populaciji nekdanjih uporabnikov

Nekdanji uporabniki	Spol	Trenutna starost	Starost ob kontinuiranem obiskovanju	Čas kontinuiranega obiskovanja (letnice)	Čas kontinuiranega obiskovanja (leta)
A	Ženski	23 let	10–17 let	2006–2013	7
B	Ženski	22 let	10–14 let	2006–2010	4
C	Moški	26 let	16–18 let	2009–2011	2
D	Moški	30 let	17–22 let	2006–2011	5
E	Moški	23 let	14–17 let	2010–2013	3
F	Moški	31 let	18–23 let	2006–2011	5
G	Moški	29 let	18–23 let	2008–2013	5
H	Ženski	23 let	11–18 let	2007–2013	6

3.5 Zbiranje podatkov

Podatke sem zbiral po metodi spraševanja z delno standardiziranimi vprašalniki. Podatke sem zbiral med 21. 5. in 12. 6. 2019. Ko sem od mladinske svetovalke prejela kontakte nekdanjih uporabnikov, sem stopila v kontakt z njimi. Če so želeli sodelovati z menoj, sem se z njimi dogovorila za datum in uro individualnega srečanja. Intervjuje sem opravila z osmimi nekdanjimi uporabniki. Vsakič sem se pred začetkom intervjuja predstavila, predstavila svoj namen raziskovanja in jim zagotovila anonimnost. Pogovora časovno nisem omejila. Vedno

sem povprašala tudi za dovoljenje snemanja pogovora s telefonom. S tem ko sem pogovor posnela sem imela tudi natančen vpogled v odgovore in nisem izpustila pomembnih informacij. Z vsemi osmimi intervjuvanci sem opravila intervju v kavarni na Jesenicah. Za tem sem se dogovorila še za sodelovanje z zaposlenima, s katerima sem opravila dva intervjuja glede razlik v delovanju dnevnega centra, katerega del so bili moji sogovorniki in sogovornice do leta 2013 ter njegovim sedanjim delovanjem. Oba intervjuja sem opravila 12. 6. 2019. Prvega sem opravila v prostorih DC Naj mladih ne vzgaja ulica, drugega pa preko telefona. Odgovore sem podkrepila z dvema opisoma programov dnevnega centra Naj mladih ne vzgaja ulica Jesenice, ki sta bila namenjena prijavi na javni razpis MDDSZEM za sofinanciranje programa. Prvi je iz leta 2013 (Razpisna dokumentacija dnevnega centra Naj mladih ne vzgaja ulica Jesenice za leto 2013), drugi pa za obdobje od leta 2019 do vključno 2025 (Razpisna dokumentacija dnevnega centra Naj mladih ne vzgaja ulica Jesenice za obdobje od leta 2019 do 2025).

3.6 Obdelava in analiza gradiva

Zbrane podatke sem kvalitativno obdelala. Začela sem s tem, da sem najprej vse pogovore, ki sem jih posnela, čim bolj dobesedno prepisala v Wordov dokument. S tem ko sem intervjuje prepisovala, sem jih tudi urejala. Zatem sem določila enote kodiranja in izbrala izjave, ki so smiselne za vključitev v analizo. Vsaka posamezna izjava ima svojo črko (osebe imajo svoje črke – A, B, C, D, E, F, G, H, Az, Bz) ter svojo številko (za vsako izjavo pri vsakem intervjuju posebej). Nadaljevala sem z odprtim kodiranjem razčlenjenih enot besedila. Oblikovala sem tabele, v katere sem vnesla črko osebe in številko izjave, prepisala izjavo in ji pripisala pojem. Nato sem pojme, ki so si med seboj sorodni, združila v kategorije in definirala teme. Sledilo je osno kodiranje, kjer sem vsako prej definirano temo analizirala, tako da sem ugotavljala skupne kategorije. Kategorijam sem v oklepaju dodala vse dane pojme, zraven pa sem dopisala še zaporedno črko in številko izjave.

4 Rezultati in razprava

Raziskavo sem opravila z nekdanjimi uporabniki starosti od 22 do 31 let, ki so dnevni center za otroke in mladostnike Naj mladih ne vzgaja ulica Jesenice kontinuirano obiskovali vsaj 2 leti in ga kontinuirano ne obiskujejo vsaj zadnjih 5 let. Med pogovorom smo obdelali različne teme: prvi stik nekdanjih uporabnikov z dnevnim centrom, njihovo obiskovanje dnevnega centra, njihov življenjski svet in ideje za razvoj dnevnega centra s strani nekdanjih uporabnikov. Za tem sem opravila tudi intervjuja z dvema zaposlenima Društva za delo z mladimi v stiski Žarek, v okviru katerega deluje DC Naj mladih ne vzgaja ulica. Mladinska svetovalka je v društvu zaposlena 12, predsednica društva pa 15 let. Raziskovala sem, kakšne razlike so med delovanjem dnevnega centra, katerega del so bili moji sogovorniki in sogovornice do leta 2013, ter njegovim sedanjim delovanjem. Ta del je predstavljal zadnjo temo raziskave. V nadaljevanju predstavljam rezultate raziskave s pomočjo petih zgoraj navedenih tem.

4.1 Prvi stik nekdanjih uporabnikov z dnevnim centrom

Obstoj različnih ustanov in programov, ki delujejo na področju dela z otroki in mladostniki, je za mlade zelo specifičnega pomena. S tem ko imajo mladi znotraj nekega varnega, v mlade usmerjenega prostora organizirane ustrezne prostočasne dejavnosti, lahko le-te odločilno vplivajo na kakovost njihovega prostega časa in na kakovostni življenjski svet nasploh (Poštrak, 2007, str. 164). Sogovorniki in sogovornice, sodelujoči v raziskavi, so se prvič srečali z dnevnim centrom Naj mladih ne vzgaja ulica med njihovim 10. in 18. letom, torej v obdobju otroštva in mladostništva. Z dnevnim centrom so se prvič seznanili preko določenih oseb v njihovem življenju ali pa čisto po naključju. Tako so sogovornica in dva sogovornika za obstoj dnevnega centra Naj mladih ne vzgaja ulica Jesenice izvedeli s strani svojih prijateljev, ki so ga že obiskali ali pa pridobili informacije o njem od neke osebe (A1: »Za dnevni center sem izvedela od prijateljev.«). Dva sogovornika sta dnevni center odkrila čisto po naključju, ko sta se v svojem prostem času zadrževala na Jesenicah (C1: »S prijateljem sva šla s kolesom po mestu in čisto naključno zagledala center, zunaj pa je bila gospa Eva, ki naju je prijazno povabila notri, da si ga ogledava.«/F1: »Čisto slučajno sem šel mimo centra, tam sem videl nekaj vrstnikov, zato sem se spotoma ustavil, da vidim, kaj se dogaja.«). Dve sogovornici sta informacije o dnevnem centru pridobili v pogovoru s sošolkama iz osnovne šole, sogovornik E pa je za obstoj dnevnega centra izvedel od svojega sosedu.

Po besedah sogovornikov in sogovornic so se njihovi razlogi za prvi obisk med seboj razlikovali. Najpogostejši razlog je izhajal iz splošnega zanimanja za prostor na podlagi informacij, ki so jih pridobili od določenih oseb, ter iz interesa na lastne oči videti, kako poteka dan v dnevnem centru (A3: *»Zanimalo me je, kaj se tam dogaja, da toliko hodijo tja.«*/B3: *»[...] da me je začelo zanimati, ali je res tako zabavno in prijetno tam.«*). Prav tako so kot razlog za prvi obisk pogosto navedli pobudo neke osebe; prijatelja, soseda, sošolke, zaposlene Društva Žarek (C2: *»Prijazno povabilo gospe Eve [...]«*/E2: *»Najprej predlog tega soseda. Vedno mi je govoril, kako je zabavno, da se vedno nekaj dogaja, da imajo razne igre.«*). K prvemu obisku jih je pritegnil tudi dolgčas, osamljenost in popoldnevi brez obveznosti (G2: *»Dolgčas, ker sem bil popoldne brez obveznosti [...]«*). Tudi želja po druženju z vrstniki, prijatelji, ki so svoj prosti čas preživljali tam, jih je privabila, da so prvič obiskali dnevni center (D2: *»Prijatelji so ga že obiskovali, tako da sem začel tudi sam hoditi tja zaradi druženja z njimi.«*/F2: *»Družba, veliko vrstnikov je bilo tam [...]«*).

4.2 Obiskovanje dnevnega centra

S sogovornicami in sogovorniki smo se v intervjujih osredotočili tudi na dejavnosti, ki jih je ponujal dnevni center Naj mladih ne vzgaja ulica Jesenice v času njihovega obiskovanja. Kristančič (2007, str. 102) poudarja pomen organizacij za otroke in mladostnike, ki s svojimi raznolikimi, v mlade usmerjenimi dejavnostmi pritegnejo mlade k obisku in znotraj katerih imajo hkrati tudi možnost kakovostno preživljati svoj prosti čas. Prav vsi sogovorniki in sogovornice so kot dejavnost navedli raznolike pogovore z vrstniki, prostovoljci ter zaposlenimi (A11: *»Potem smo sedeli za mizo in se pogovarjali, kakšen dan smo imeli.«*/E8: *»Kasneje smo se potem večinoma družili s tistimi, ki so ostali do konca, in zaposlenimi ter imeli debate [...]«*). Ko so opisovali dejavnosti, so pogosto omenjali tudi namizne in družabne igre, kot so igranje namiznega nogometa, pikado, namizni tenis, kartanje. Namizne in družabne igre so jim nudile zabavo in sprostitev (A5: *»Če ni bilo delavnic, smo najpogosteje igrali namizni nogomet ali namizni tenis, včasih tudi družabne igre.«*/D3: *»S prijatelji smo večinoma igrali namizni nogomet.«*). Ko so v dnevnem centru pridobili računalnik, so po besedah nekdanjih uporabnikov veliko poslušali glasbo (F8: *»Dostikrat smo tudi poslušali glasbo.«*). Sogovornice in sogovorniki so pogosto omenjali tudi druženje z prisotnimi (G4: *»Večinoma smo se hodili družiti, posedati [...]«*). Dejavnosti, ki so jih nekdanji uporabniki navajali, so bile tudi ustvarjalne delavnice, samostojno ustvarjanje, samostojno učenje, turnirji, pikniki, praznovanje praznikov različnih veroizpovedi, kuhanje toplih napitkov,

modne revije, učna pomoč, poletni ritual prinašanja sladkarij in uporaba računalnika. Kuhar (2011, str. 93–95) poudarja, da ni nujno, da vsaka dejavnost, ki se dogaja znotraj dnevnega centra, prispeva k izobraževanju in razvija spretnosti otrok in mladostnikov. Mladi lahko v prostem času preizkušajo sebe, svoja zanimanja, identiteto in prevzemajo različne socialne vloge, kar lahko prispeva tudi k njihovi boljši vključenosti v družbo in razvijanju osebnosti.

Čačinovič Vogrinčič (2013, str. 16) meni, da je zelo pomembno, da se v neformalnih organizacijah posvečamo in dajemo pozornost temu, kaj je otroku v zabavo, ter njegove občutke in želje sprejememo kot ideje za dejavnosti. S tem tudi mi otrokom in mladostnikom pokažemo spoštovanje. Nekdanji uporabniki, ki so sodelovali v raziskavi, so navedli različne razloge za njihovo kontinuirano obiskovanje dnevnega centra. Najbolj izstopajoč razlog jim je predstavljala zabava in stalno dogajanje, s katerim so vzdrževali dobro vzdušje (D10: *»Vedno se je kaj dogajalo, če pa se ni, smo mi poskrbeli, da se je.«*)/E16: *»[...] verjetno, če ne bi bilo Žarka, velikokrat ne bi vedel, kaj naj počnem, tako pa sem samo šel v center.«*). Sogovorniki in sogovornice so poleg zabave kot naslednji zelo izstopajoč razlog za kontinuirano obiskovanje opisovali druženje z družbo, s sovrstniki in tudi z zaposlenimi in prostovoljci (E12: *»Tudi to, kar sem že prej omenil, imel sem priložnost za druženje s sovrstniki [...]«*/F11: *»Druženje, imeli smo nekakšen naš prostor, kjer smo se zbrali vsak dan, brez da bi se klicali med seboj po telefonu in se spraševali, ali boš prišel ali ne. To je bila neka naša skupna točka, kjer smo se vedno našli, če nismo našli družbe zunaj, je bila sigurno v centru. To je bilo meni najbolj pomembno.«*). Hkrati je imel velik pomen primeren prostor, kjer so se lahko družili ne glede na vremenske razmere (D7: *»[...] imeli smo prostor, kjer smo se lahko družili ne glede na vreme.«*)/G7: *»Verjetno najbolj to, da smo kot mladi na Jesenicah brez kakršne koli obveznosti po šoli imeli prostor, kjer smo se lahko družili.«*). Sogovornice in sogovorniki so večkrat navedli tudi dobro in sproščeno vzdušje v dnevnem centru (E10: *»Najbolj izstopajoč razlog zame je bil sproščeno vzdušje [...]«*) in prijazne zaposlene (F13: *»Poleg tega mi je bilo všeč, da so bili zaposleni zelo v redu [...]«*). S tem ko otroku oz. mladostniku zagotovimo varen prostor, začne ta uživati in se osredotočati na medsebojne odnose, ki jih ustvarja z drugimi ljudmi. Začne se odpirati in razmišljati o svojih sposobnostih, počuti se varnega in slišane. Potrebno je sprejeti in spoštovati otrokovo razvijanje in opazovati njegove odnose z drugimi ljudmi (Čačinovič Vogrinčič, 2013, str. 15).

Otroci in mladostniki dnevnega centra pogosto ne doživljajo kot formalno okolje pomoči. Prijetno vzdušje in topel, sproščen odnos z zaposlenimi in prostovoljci ter vključenost vrstnikov jim dajejo občutek, da so znotraj neformalnega okolja, kjer se vsakodnevno

pogovarjajo, družijo in si včasih podelijo medsebojne težave. To pomeni, da je mogoče težave otrok in mladostnikov včasih skozi pogovor v neformalnem okolju, kot je npr. dnevni center, odkriti bolj zgodaj (Žavbi, 2008, str. 215). Nekdanji uporabniki se spominjajo, da so doživljali različne pozitivne občutke v času obiskovanja dnevnega centra, najbolj pa jim je ostal v spominu občutek sprejetosti. Opisali so, da so se počutili sprejete in dobrodošle, ko so prihajali, imeli so občutek, da so zaželeni in da je njihova prisotnost pomembna (E19: *»Vedno sem se počutil sprejetega, to so res znali pokazati, vsakega so bili veseli, z vsakim so se ukvarjali.«*/F18: *»Vedno sem imel občutek, da sem dobrodošel in pozitivno sprejet.«*). Ko pogledajo nazaj v obdobje otroštva in mladostništva, na njihovo preživljanje prostega časa v dnevnem centru, se spominjajo lepih spominov (E17: *»Mislim, da nimam niti enega res slabega spomina, večinoma so vsi lepi, nekateri tudi zelo poučni.«*). V dnevnem centru in med zaposlenimi so dobili občutek, da jim lahko zaupajo in da so podprti (B19: *»[...]poskrbeli so za nas. Vsakič so se ti vsaj za nekaj minut, tudi če je bilo veliko ljudi, posvetili, se malo pogovorili s tabo. Zdi se mi, da so nas vedno rade poslušale.«*/E20: *»Če sem potreboval podporo na katerem koli področju, sem jo dobil.«*). Poleg vseh pozitivnih občutkov in lepih spominov sta sogovornici A in H navedli dva negativna spomina. Sogovornica A je denimo navedla spomin na bližino metadonske ambulante v predhodnem prostoru dnevnega centra in posledično obiske uporabnikov različnih drog (A18: *»Varno se nisem počutila le takrat, ko je bil bivši prostor Žarka takoj zraven metadonske ambulante in so včasih prišli uporabniki različnih drog pogledat, kaj se dogaja v Žarku.«*). Sogovornica H pa je imela občutek, da je bila na začetku s strani fantov nesprejeta, vendar se je to kasneje, ob minevanju časa in pogovoru, spremenilo.

Zaposleni in prostovoljci v dnevnem centru opravljajo neformalno delo z mladimi. Mrgole (2003, str. 82) neformalno delo z mladimi opiše kot obdobje v življenju otroka oz. mladostnika, v katerem je vloga tako strokovnih delavcev kot tudi prostovoljcev podpora osebnostnega, družbenega in izobraževalnega razvijanja mladih. S tem ko mlademu človeku nudijo pomoč na pomembnih področjih, ima posameznik občutek podpore s strani odgovorne odrasle osebe, ki posledično prispeva k njegovemu razvoju v močno osebnost. Odnos zaposlenih in prostovoljcev do uporabnikov v dnevnem centru so sogovorniki in sogovornice najpogosteje definirali kot prijazen. Sogovornice in sogovorniki menijo, da so bili zaposleni in prostovoljci vedno pripravljeni pomagati, ko so potrebovali pomoč na katerem koli področju, in jim znali svetovati (E24: *»Kadar koli je šlo kaj narobe, sem vedno lahko potožil zaposlenim, znali so mi pomagati.«*/H19: *»Če sem potrebovala pomoč pri učenju, ko sem se s*

kom skregala, ali kaj podobnega, sem jo vedno dobila. Vedno so me znale podpreti.». Imeli so občutek, da jim zaposleni in prostovoljci nudijo veliko pozornosti in se zanimajo za njihovo življenje, kar jim je veliko pomenilo, saj so bili včasih prav zaposleni in prostovoljci edini odrasli v njihovem življenju, ki so pokazali zanimanje za njihove ocene in počutje (C17: »Ko si prišel, so te po navadi vprašali, kako si, kako se imaš, kako šola. Imel si občutek, da se res zanimajo zate in ti hočejo vse najboljše.«/E23: »Vedno so se pozanimali, kako sem, kaj se dogaja doma, kaj se mi dogaja trenutno, ali sem dobro.«). Odnos zaposlenih in prostovoljcev so hkrati opisali tudi kot prijateljski, sproščen odnos (D17: »Odnos zaposlenih in prostovoljcev je bil bolj na prijateljski osnovi, ker smo veliko časa preživljali skupaj [...]«). Uporabnik F je poudaril, da so upoštevali njihove želje, kolikor je bilo to v njihovi moči (F23: »Upoštevali so tudi naše predloge, ko so bili normalni in možni za izvesti, kar nam je bilo zelo všeč.«). Božič (1995, str. 100) pri vzgojnem delu poudarja ravno prijateljski odnos z otrokom in mladostnikom, upoštevanje, da je vsak otrok edinstven, ter pomembnost dogovorov znotraj skupine. Če jim kot odrasle odgovorne osebe zagotovimo prijateljski odnos tako z vrstniki kot tudi z odraslimi, mobiliziramo njihove vire moči, s tem tudi pripomoremo k temu, da je njihovo spoprijemanje z življenjskimi težavami lažje in da se ne bojijo izziva (Richman, 2001, str. 47–48).

4.3 Življenjski svet uporabnika

Otrok oz. mladostnik v obdobju odraščanja potrebuje vključevanje v raznolike odnose znotraj katerih se uči komunikacije, pridobiva na samozavesti in oblikuje svojo osebnost z znanjem timskega dela (Dogenik, 2011, str. 14). S tem ko organizacije dajejo mladim možnost, da zadovoljujejo eno svojih najpomembnejših potreb v obdobju odraščanja, potrebo po druženju, imajo tudi večjo možnost, da bo njihova organizacija bolj obiskana in bo udeležba mladih tudi bolj dolgotrajna (Škvor, 2008). Vpliv, ki ga je dnevni center imel na socialno mrežo nekdanjih uporabnikov, se je najbolj pokazal na področju pridobivanja novih prijateljstev. Otroci in mladostniki si prijatelje izbirajo na podlagi skupnih točk. V družbi vrstnikov posameznik razvija svoj življenjski svet. S tem ko je vključen v skupino in z njo preživlja prosti čas, pridobi različne nove izkušnje, kako delovati v skupini, kako ustvarjati dobre odnose, se dogovarjati, izražati svoje mnenje. Močna prijateljstva posameznika navdajajo s pozitivnimi občutki, počuti se kot pripadnik skupine (Dogenik, 2011, str. 13). Nekdanji uporabniki so v okviru dnevnega centra sklepali nova prijateljstva s svojimi znanci od prej, pa tudi z ljudmi, ki so jih pravzaprav prvič spoznali v obdobju obiskovanja. (C22: »Spoznal sem

nove prijatelje, ustvarili smo si neko skupinico, da smo potem skupaj hodili.«/E30: »Spoznal sem tudi nove ljudi in se z njimi spoprijateljil, tudi včasih z njimi prišel v Žarek.«). Intervjuvanci in intervjuvanke so prepoznali vpliv dnevnega centra na njihovo socialno mrežo tudi na podlagi bolj poglobljenih, okrepljenih odnosov z prijatelji, s katerimi so bili povezani še pred prvim srečanjem z dnevnim centrom in s katerimi so ga potem skupaj obiskovali (A31: »Zdi se mi pa, da nas je Žarek takrat, ko smo hodili, zelo zbližal, ker smo preživeli še več časa skupaj.«/H22: »Tudi s prijateljicami, s katerimi smo skupaj hodile, smo bile bolj povezane, boljše smo se razumele.«). Nekdanji uporabniki so mnenja, da je njihovo kontinuirano obiskovanje vplivalo tudi na njihovo razvijanje družabnosti (B25: »Bolj sem bila odprta za druženje, z vsemi sem se lahko družila.«).

Sogovornice in sogovorniki po večini niso obiskovali dnevnega centra z namenom učenja za šolo (D22: »Na področju mojega izobraževanja se ni veliko spremenilo, saj mi šola ni delala nobenih težav.«). Le sogovornica H je obiskovala dnevni center z namenom učne pomoči. (H23: »Včasih sem šla na kakšne inštrukcije, ko sem to potrebovala.«). Nekdanji uporabniki so kot največji vpliv na njihovo izobraževanje s strani dnevnega centra navedli pridobivanje motivacije za učenje in pohvale za uspešnost na izobraževalnem področju s strani zaposlenih in prostovoljcev (A32: »V dnevnem varstvu sem razvila neko dodatno upanje, kar se tiče šole. Dobila sem občutek, da mi bo uspelo, lažje sem se tudi učila za šolo.«/D23: »So se pa zaposlene zanimale za moj šolski uspeh in me pohvalile, ko sem se dobro odrezal v šoli.«). Dnevni center je sogovornicama A in H predstavljal tudi prostor za samostojno učenje (H24: »Včasih sem se učila tudi sama, ker mi je bilo tam lažje kot doma.«). Sogovornika E in F sta občasno tudi sama drugim uporabnikom nudila učno pomoč (E33: »Včasih sem pomagal kakšnemu mlajšemu pri angleščini, ko je bilo treba.«).

Mladi lahko v dnevnem centru pridobijo raznolike pozitivne lastnosti in vrednote; motivacijo, znanje in sposobnosti (Mrgole, 2003, str. 16). Odgovori sogovornikov in sogovornic kažejo, da so v času otroštva in mladostništva razvijali svojo osebnost v dnevnem centru tudi s pomočjo za njih pomembnih odraslih, to so bili zaposleni ali prostovoljci. Pomembno je, da so ti odrasli na nek način del skupine mladih, mladim zagotavljajo raznolike pomembne informacije in so jim hkrati vzor. To lahko postanejo z aktivnim sodelovanjem v aktivnostih, ki jih izvajajo mladi, in tako pokažejo, da si želijo biti del skupine in da se izogibajo drže, ki jih oddaljuje od njih (Grebenc, Kvaternik, Kodele in Rihter, 2010, str. 50–51). Vpliv dnevnega centra so intervjuvanci in intervjuvanke zaznali tudi na svojem osebnem področju. Najpogosteje so navedli, da so se naučili biti bolj strpni in razumni v odnosu do vrstnikov in

na splošno, do soljudi (C26: *»Najbolj se je spremenilo to, da sem razumel druge ljudi, ki so bili v raznih težavah, da jih nisem gledal postrani.«*/H26: *»Naučila sem se potrpežljivosti in čakanja. Ko sem bila mlajša, sem vedno skakala v besedo in želela biti v središču pozornosti. Zaposlene so me naučile, da moram pomisliti tudi na druge. Tudi manj sem se kregala zaradi nepomembnosti.«*). Sogovorniki in sogovornice so postali tudi bolj samozavestni, gradili so svojo osebnost in se naučili postaviti zase (A36: *»Spomnim se, da smo v Žarku reševali anketo o samopodobi. Zdi se mi, da sem v Žarku pridobila veliko vrednost do same sebe.«*). Njihovo osebnost so krepili zaposleni z življenjskimi vodili, ki so bila z njihove strani označena kot koristna in pomembna za življenje (G17: *»Bil sem vključen v projekt Šola za življenje in bil vodilni mladinski delavec, kot so temu rekle zaposlene. Tekom projekta in časa v Žarku sem dobil tudi nekaj pomembnih nasvetov za življenje.«*). S tem ko mladi dobijo občutek, da lahko izrazijo svoje mnenje brez nezaupljivosti, in ko so pomemben del pri skupnih odločitvah, naredimo velik in pomemben korak pri njihovem razvijanju življenjskih spretnosti (Grebenc, Kvaternik, Kodele in Rihter, str. 50–51). Sodelujoči v raziskavi so navajali tudi raznolike spremembe, ki so jih zaznali na osebnem področju. Naučili so se biti prijazni, odkrili so svoje hobije, s katerimi se ukvarjajo še danes, postali so hvaležni za odnose z bližnjimi, okrepili so svoje vrednote.

Nekdanji uporabniki so kot najpomembnejši prispevek obiskovanja dnevnega centra navedli željo pomagati tistim, ki pomoč potrebujejo. Pridobili so občutek za soljudi in razvili svoj pogled na nudenje pomoči v smislu; če pomoč lahko nudiš, ne oklevaš, ampak to tudi storiš (F29: *»Dobiš malo drugačen pogled na vse, kar se dogaja okoli tebe. Do takrat v bistvu sploh ne veš, saj nikoli ne razmišljaš, koliko ljudi ima take ali drugačne težave. Takrat, ko vidiš, da nekdo potrebuje pomoč, mu jo tudi potem brez pomisleka ponudiš.«*/G18: *»Več občutka za težave drugih ljudi, sploh tistih, ki so mi blizu. Pomoč ljudem je pomembna, in če jo lahko nudimo, je to najmanj, kar lahko naredimo za njih.«*). V času svojega kontinuiranega obiskovanja so pridobili nova prijateljstva in obstoječa okrepili. Kot pomemben prispevek obiskovanja v sedanjem času poudarijo tudi ohranitev prijateljstev (E39: *»Kot sem rekel, prijateljstva, z nekaterimi smo si še vedno zelo blizu.«*/H29: *»Tudi s prijateljicami, s katerimi smo skupaj hodile, se še vedno družimo.«*). Opažajo pa prispevek tudi na področjih, kot so potrpežljivost in razvoj v samozavestno, močno osebnost. Sogovornica A je poudarila, da se je začela zavedati, kako pomembna je vsaj ena odrasla oseba v življenju, ki te podpira in ti daje pozornost. Začela se je zavedati pomembnosti dnevnih centrov za otroke in mladostnike, ki jih obiskujejo (A42: *»To, da sem v nekem obdobju na nek način izgubila smisel in so*

zaposlene to opazile in mi ga pomagale vrniti s pogovori, s spodbujanjem. Mogoče je to za otroka še najbolj pomembno, da smo vedeli, da je nekdo tam, ki nas je pripravljen poslušati in nam pomagati.«/A43: *»Danes se tako zavedam, da je veliko otrok takih, ki ne dobijo prave pozornosti s strani svojih staršev in so dnevni centri zelo koristni za njih, pa tudi za vse ostale mlade.«*). Pozitivna samopodoba posameznika se začne oblikovati že v času otroštva in je ena najpomembnejših nalog v mladostništvu. Mladi potrebujejo zavedanje, da so pomembni (Dogenik, 2011, str. 10). Po mojem mnenju lahko s pomočjo teh občutkov mlad človek potencialno gradi pozitivno samopodobo. S tem ko odraste v osebnost, ki je zadovoljna sama s sabo in ima pozitiven občutek lastne vrednosti, lahko potencialno začne posvečati svoj čas želji in pomoči ljudem v stiski.

S tem ko otroci in mladostniki ustvarjajo prijateljstva z odgovorno, podpirajočo osebo, lahko le-ta oseba pripomore k premagovanju težav. S tem ko oseba krepi različna področja mladega človeka, vpliva na to, da ima otrok oz. mladostnik spomin pozitivne izkušnje v medosebnih odnosih. To pomeni, da je zanj ta oseba, lahko je to prostovoljec ali zaposleni, varovalni dejavnik njegovega duševnega zdravja. S tem oseba pripomore h kakovosti življenjskega sveta otroka oz. mladostnika in ga spodbuja in krepi njegov osebni razvoj tudi v času odrasčanja (Mikuš Kos, 2001, str. 27). Na vprašanje o tem, kaj bi se zgodilo, če ne bi obiskovali dnevnega centra v času svoje mladosti, so sogovornice in sogovorniki odgovarjali po svojem občutku, saj ne vedo zagotovo, kaj bi se zgodilo. Našteli so različne spletke okoliščin, najbolj pa se jim je zdelo verjetno to, da bi bila njihova dejanja bolj nepremišljena, morda tudi škodljiva zanje in za okolico, če ne bi tega časa preživljali v dnevnem centru (A44: *»Ko smo bili v Žarku, smo se nekako obvezali, da bomo nekaj delali; ustvarjali, poslušali glasbo, se pogovarjali in podobno, tako da je bilo veliko manj časa za traparije.«*). Domnevali so, da bi imeli slabši občutek razumevanja v odnosu do soljudi (B35: *»Ne bi imela toliko razumevanja. Ljudi bi bolj obsojala, brez da bi poznala njihovo zgodbo.«*) ter da verjetno ne bi poznali toliko ljudi in imeli toliko prijateljev, če ne bi preživljali prostega časa v dnevnem centru (E42: *»Menim, da ne bi imel toliko prijateljev, sploh v tistem času.«*). Njihova predvidevanja so se medsebojno precej razlikovala. Navajali so tudi, da bi, če ne bi obiskovali dnevnega centra, verjetno bili manj samozavestni, ne bi imeli odgovorne odrasle osebe v življenju, več prostega časa bi preživeli doma in imeli več težav s šolo. Postrak (2015, str. 274) meni, da z ugotavljanjem okoliščin, v katerih živijo mladi, in z vlogo zagovornika, lahko najdemo vire moči mladostnika in jih mobiliziramo. Pomembno je zavedanje, da

imamo, če smo spoštljiv in odgovoren zaveznik otroka oz. mladostnika, možnost, da preprečimo negativne izkušnje mladih in razvijamo njihovo odpornost.

4.4 Ideje za razvoj dnevnega centra s strani nekdanjih uporabnikov

Če zaposleni ustvarjajo medsebojno spoštljiv, odgovoren delovni odnos z mladimi, se razvijajo tudi bolj odprte možnosti za dialog z uporabniki (Poštrak, 2011, str. 197). Ko sem sogovornikom in sogovornicam zastavila vprašanje o tem, kako bi lahko program dnevnega centra izboljšali, so kot najpogostejšo idejo za izboljšanje kakovosti preživljanja prostega časa v času njihovega obiskovanja navedli več prostora za športne dejavnosti oz. igrišče v bližini (A48: *»Dobro bi bilo, da bi imeli koš, manjše igrišče.«*/E45: *»Mogoče malo več prostora za športne aktivnosti, kot neko igrišče, ne vem, na koliko se to dejansko da vplivati.«*). Trije sogovorniki so navedli, da ničesar ne bi spreminjali (D31: *»Glede na ves program nimam nobenih pripomb, mislim da je celotna zasnova programa ustrezna in delujoča.«*). Medtem so sogovornice navedle še določene spremembe; sogovornica A je navedla spremembo lokacije, več zaposlenih in manj birokracije. Sogovornica B je izpostavila kuharske delavnice in možnost ogledov filmov, sogovornica H pa organiziranje zabave. V tem času, odkar sogovornice in sogovorniki ne zahajajo več v dnevni center, so začeli izvajati tudi zgoraj omenjene kuharske delavnice in filmske večere.

Če povzamem ugotovitve raziskave: dnevni center Naj mladih ne vzgaja ulica Jesenice je imel na podlagi odgovorov nekdanjih kontinuiranih uporabnikov pozitiven vpliv nanje v obdobju obiskovanja in jim tudi kasneje v življenju predstavljal varovalni dejavnik. Skozi pogovore, zabavne aktivnosti, raznoliko dogajanje ter druženje s sovrstniki v varnem prostoru so pridobivali različne pozitivne občutke in lepe spomine, med katerimi je najbolj izstopal občutek sprejetosti. Skozi udejstvovanje so sogovorniki in sogovornice dobili občutek, da so podprti s strani zaposlenih in prostovoljcev ter da jim lahko zaupajo. Odnos zaposlenih in prostovoljcev so opisali kot prijazen odnos, zaposlene in prostovoljce pa kot vedno pripravljene pomagati. Njihova socialna mreža se je v času obiskovanja razširila, znotraj dnevnega centra so skozi preživljanje prostega časa sklepali nova prijateljstva ter krepili že obstoječa. Na njihovo izobraževalno področje je najbolj vplivala motivacija in pomembnost izobrazbe, ki so jo prejeli v dnevnem centru. Postali so bolj strpni in razumevajoči do soljudi, gradili so večjo samozavest, ki so jo podkrepili z življenjskimi vodili s strani zaposlenih.

Občutek imajo, da so skozi udejstvovanje v dnevnem centru pridobili željo po pomoči tistim, ki jo potrebujejo. Predvidevajo, da bi bila njihova dejanja pogostejše bolj nepremišljena in morda tudi škodljiva zanje in za okolico, če v času svojega otroštva in mladostništva ne bi obiskovali dnevnega centra.

4.5 Razlike med delovanjem dnevnega centra do leta 2013 ter njegovim sedanjim delovanjem

V času, odkar so moji sogovorniki in sogovornice prenehali kontinuirano obiskovati dnevni center Naj mladih ne vzgaja ulica Jesenice, so zaposleni nadaljevali z delom na področju otrok in mladostnikov ter delovanje dnevnega centra na podlagi potreb uporabnikov in okolice spreminjali in nadgrajevali. Na podlagi pogovora z dvema zaposlenima Društva za delo z mladimi v stiski Žarek, dejavnosti, ki so jih našli in opisali sogovorniki in sogovornice, idej, ki so jih navedli za izboljšanje programa, in opisa programov iz prijave na javni razpis MDDSZEM za sofinanciranje programa dnevnega centra Naj mladih ne vzgaja ulica Jesenice iz leta 2013 in 2019 sem prišla do ugotovitev, opisanih v nadaljevanju.

Kar se tiče sprememb v organizaciji dnevnega centra so leta 2014 razširili delovanje programa Naj mladih ne vzgaja ulica tudi v druge enote: na Bledu, v Kranjski Gori, v Gorjah in leta 2018 na Koroški Beli. Te enote mladim s področja zgornje Gorenjske omogočajo enkrat tedensko druženje, raznolike delavnice, popestritev prostega časa in učno pomoč. Z njimi sodeluje mladinska svetovalka, ki je v dnevnem centru redno zaposlena. Leta 2015 so sedež jeseniškega dnevnega centra zaradi prodaje stavbe, v kateri je bil lociran center, preselili v kletne prostore Zdravstvenega doma Jesenice. Na novi lokaciji imajo več prostora, v njem imajo po novem tudi televizijo in več računalnikov. Imajo tudi dodaten prostor, v katerem je pisarna društva, pogosto pa jo uporabljajo tudi za namene učne pomoči. V preteklosti je bil dnevni center odprt od 14. do 21. ure, sedaj pa je večinoma odprt od 13. do 19. ure. Njihov delovni čas je po novem premičen, če so povečane potrebe po delu. Mladinska delavka dnevnega centra je navedla tudi to, da so center na stari lokaciji bolj pogosto obiskovali mlajši odrasli (Az5: *»Takrat je bil dnevni center na stari lokaciji, ki je bila zelo vidna in so jo pogosto obiskovali mimoidoči mladostniki, ki so potem radi ostajali do poznih ur. Včasih je bilo več mlajših odraslih, ki so obiskovali dnevni center.«*). V poletnem času, ko imajo otroci in mladostniki počitnice, so na pobudo uporabnikov in staršev zaposleni spremenili delovni čas na dopoldanski, od 8. do 14. ure. S tem lahko otrokom dopoldne nudijo tudi varstvo, če so

starši v službi (Az7: *»Zdi se nam, da je potreba, sploh otrok in staršev, večja po tem, da je odprto dopoldne, saj starši ponavadi delajo dopoldne, uporabniki pa so lahko ta čas pri nas.«*). Predsednica društva dodaja, da se program spreminja glede na potrebe mladih, vendar vizija in cilji dela z otroki in mladostniki ostajajo enaki (Bz2: *»Naš program je zastavljen kot nekakšen pripomoček za otroke in mladostnike, zato se sproti spreminja, ampak ni nekih drastičnih sprememb; naša vizija ostaja že od začetka ista, prilagajamo se potrebam otrok in mladostnikov, ki se vedno skozi leta nekoliko spreminjajo. Naš cilj je okrepiti uporabnike v obdobju odraščanja in jih podpreti pri soočanju z raznolikimi izzivi v življenju. Otroci in mladi pridejo in nas najdejo tam, mi pa smo tam za njih. Krepimo jih na raznolikih področjih in jih učimo spretnosti za življenje. Skratka, kjer nas potrebujejo, tam jim mi pridemo nasproti.«*). Dodaja tudi, da je program vedno bolj prepoznaven in stabilen v okolici zgornje Gorenjske, tudi zaradi dodatnih enot. S prepoznavnostjo ter stabilnostjo in tudi z večjimi potrebami s strani otrok in mladostnikov prihaja do vedno boljše povezanosti z okoliškimi šolami, svetovalnimi službami, mladinskim centrom in ostalimi organizacijami. Predsednica društva poudarja tudi vključenost staršev v program dnevnega centra in uporabniški svet (Bz6: *»Tudi starši so vključeni v program dnevnega centra, zelo spoštujemo njihovo mnenje. Sedaj imamo tudi uporabniški svet, kjer tekoči uporabniki in njihovi starši izražajo svoje mnenje o programu, odprti smo za soorganizacijo programa.«*). V programu 2019 je zapisano, da uporabniški svet skličejo enkrat letno. Začel je delovati leta 2014. Če je delo z otroki in mladostniki uspešno, lahko zaposleni v dnevnem centru pridobijo s strani staršev tudi večje zaupanje in lahko pričakujejo boljše sodelovanje s starši. S tem postajajo dnevni centri povezovalci strokovnih služb in organizacij, ki sodelujejo z vsemi udeleženi v uporabnikovem življenju (Vavpotič, 2007, str. 61). Na podlagi strokovnega izpopolnjevanja programa in sodelavcev so konec leta 2013 dosegli verifikacijo programa s strani Socialne zbornice Slovenije in s tem vključitev v mrežo javnih socialnovarstvenih programov. Leta 2014 so tako prvič vstopili iz enoletnega obdobja financiranja v petletno obdobje sofinanciranja s strani MDDSZEM. V letu 2019 pa so vstopili v sedemletno sofinanciranje programa, do leta 2025. Njihova mreža sofinancerjev ostaja enaka. Še vedno so enako kot pred letom 2014 v dnevnem centru redno zaposlene tri osebe: dve mladinski svetovalki za skrajšani delovni čas in strokovna vodja programa za polni delovni čas. Skupaj s predsednico društva so izvajalke programa dnevnega centra. Dnevni center po novem poleg učne baze za študente Fakultete za socialno delo predstavlja tudi učno bazo za Fakulteto Sigmunda Freuda Ljubljana.

Iz primerjave programov je razvidno večje število tako kontinuiranih uporabnikov kot tudi občasnih v sedanjem času. Na vprašanje o tem, kako se spreminjajo uporabniki, sta obe zaposleni odgovorili, da so vedno bolj v virtualnem svetu in se veliko več ukvarjajo s tehnologijo, kot so se včasih. To, da otroci in mladostniki namenjajo toliko časa uporabi sodobne tehnologije, je po mnenju predsednice društva tudi eden od razlogov, da so uporabniki pogosto manj opremljeni z veščinami za življenje in manj komunicirajo z vrstniki. Zato poudarja, da še toliko bolj spodbujajo dejavnosti, ki uporabnike med seboj povezujejo (Bz10: *»Na podlagi tega še bolj spodbujamo dejavnosti, kjer se uporabniki družijo med seboj, se povežejo in gradijo svoje sodelovanje s skupino vrstnikov.«*). Mladinska svetovalka navaja, da imajo vedno več uporabnikov, ki potrebujejo pomoč pri učenju. V tem letu so potem tudi glede na omenjene potrebe uporabnikov organizirali pisanje domače naloge takoj po šoli, v času, ko v dnevnem centru poteka učna pomoč. Predsednica društva izpostavi, da se posamezniki razlikujejo med seboj glede na njihove potrebe in njihov življenjski svet, kot že vsa leta delovanja dnevnega centra (Bz11: *»Vsak posameznik potrebuje malo drugačen pristop, tega se zavedamo in vsakega jemljemo kot edinstvenega in neponovljivega, zato pri tem vprašanju izpostavljam samo splošne spremembe.«*). Mrgole (2003, str. 29) opiše mladinske organizacije in mladinske projekte kot mesto, kjer so potrebe mladih prioriteta. Mladi tam občutijo neobremenjenost, pripadnost, občutek pomembnosti. Posameznik lahko izrazi svoje mnenje in potrebe ter jih z aktivno vključenostjo v program tudi zadovolji. Zaposleni poskušajo čim bolj upoštevati želje in potrebe otrok in mladostnikov in s tem oblikovati nove ideje, ki delujejo v njihovo dobro. Dejavnosti, ki so jih opisovali nekdanji uporabniki, sodelujoči v raziskavi, sta zaposleni opisali kot še vedno aktualne. Večinoma so ostale enake od samega začetka. Na pobudo uporabnikov so poleg pisanja domače naloge po šoli v zadnjih letih dodali še kuharske delavnice, ki so po mnenju zaposlenih zelo aktualne in so v opisu programov 2019 navedene kot veščine za samostojno življenje (Az14: *»Uporabniki pridejo in se pogosto kar nekaj ur zadržujejo pri nas, zato je pomembno, da si kdaj tudi kaj pripravimo oz. skuhamo. Potem sledi skupen obed in po koncu pospravljanje.«*) in tematske filmske večere. Kot že prej omenjeno, v zadnjih nekaj letih izstopa povečana potreba po učni pomoči, sploh ob koncu šolskega leta. Pri tem so zaposlenim v veliko pomoč dijaki Gimnazije Jesenice, Srednje šole Jesenice in ostali zunanji prostovoljci, ki jih zelo cenijo. Prostovoljci so različnih starosti, izkušenj in izobrazb. Primerjava med programoma prikazuje znatno povečanje prostovoljcev v dnevnem centru v zadnjih letih. Predsednica društva dodaja, da se osredotočajo na potrebe mladih in zasledujejo cilje na podlagi tega, po čem uporabniki izrazijo želje in kaj mladi v tistem trenutku potrebujejo. Na podlagi stabilnega sedemletnega

financiranja programa od leta 2019 dalje s strani MDDSZEM bodo lažje izvedli njihove ideje o izletih in druge dejavnosti v korist uporabnikov (Bz17: »[...] in že planiramo, da če bo vse po sreči, poleti odidemo z uporabniki v Ljubljano, na izlet z vlakom in ogled Ljubljane.«).

Med intervjujem z zaposlenima sem se navezala tudi na idejo, ki so jo najpogosteje navedli nekdanji uporabniki. Žal niti prejšnja niti zdajšnja lokacija dnevnega centra nimata v bližini igrišča oz. prostora za športne aktivnosti, kar tudi po njunem mnenju predstavlja možnost za izboljšanje programa. Mladinska svetovalka pove, da so njihove zunanje športne aktivnosti zelo omejene, zaradi stiske s prostorom (parkirišče in kletni prostori). Predsednica društva pa na tem mestu poudari, da je pomembno znati izkoristiti prostor, ki jim je na voljo, in v njem kakovostno delati. Obe sogovornici sta navedli, da je največji problem zunanjega prostora za športne dejavnosti v tem, da na trenutni lokaciji ni prostora zaradi parkirišča. Prostori dnevnega centra so v lasti občine Jesenice, ki jim omogoča uporabo. Po mnenju zaposlenih bi se dnevni center zaradi potrebe po večjem prostoru za zunanje dejavnosti moral preseliti na bolj oddaljeno lokacijo, s tem pa ne bi bil več toliko dostopen uporabnikom. Čeprav zaposleni želijo ugoditi željam in potrebam otrok in podpirajo idejo o igrišču, trenutno ne vidijo možnosti za uresničitev te ideje. Bolj pomembna komponenta pri delu z otroki in mladostniki se jim zdi boljša dostopnost dnevnega centra.

Od prenehanja kontinuiranega obiskovanja nekdanjih uporabnikov, vključenih v raziskavo, do danes so zaposleni na podlagi mnenj in potreb uporabnikov dodali nove dejavnosti v dnevnem centru. Naj mladih ne vzgaja ulica Jesenice. To so kuharske delavnice, filmski večeri in pisanje domače naloge po šoli. Dnevni center so razširili na več enot, ki na čelu z mladinsko svetovalko delujejo enkrat tedensko po tri ure v Gorjah, Mojstrani, na Koroški Beli in na Bledu. Sedež društva oz. prostor jeseniškega dnevnega centra se je leta 2015 preselil iz bivšega vojaškega skladišča v večje kletne prostore Zdravstvenega doma Jesenice. Na podlagi potreb dnevnega centra in uporabnikov so prilagodili delovni čas, ki je fleksibilen. Poleg tega v poletnem času izvajajo delo z otroki in mladostniki v dopoldanskem času. Program spreminjajo glede na potrebe mladih, njihova vizija in cilji ostajajo enaki. Program postaja vedno bolj prepoznaven in stabilen, s čimer se gradi tudi boljša povezanost z okoliškimi organizacijami in službami. Vsako leto skličejo uporabniški svet. Program dnevnega centra je verificiran s strani Socialne zbornice in vključen v mrežo javnih socialnovarstvenih programov. V dnevnem centru so zaposlene tri: strokovna delavka in dve mladinski svetovalki. Po mnenju zaposlenih uporabniki vedno več časa posvečajo virtualnem svetu in tehnologiji, zato pri delu z otroki in mladostniki v dnevnem centru še toliko bolj poudarjajo

druženje in sodelovanje v skupini. Potreba po učni pomoči se je v zadnjih letih močno povečala in tudi število prostovoljcev je naraslo. Letos so prvič vstopili v obdobje sedemletnega sofinanciranja s strani MDDSZEM, načrtujejo več izletov in dejavnosti za uporabnike. Zavedajo se, da je želja uporabnikov po prostoru za športne dejavnosti velika in želijo si ugoditi potrebam otrok, vendar prostora za zunanje športne dejavnosti trenutno ni moč zagotoviti.

Kritična ocena metodologije: Z raziskavo sem pokazala, da so nekdanji uporabniki v svojem življenjskem svetu čutili vpliv dnevnega centra Naj mladih ne vzgaja ulica ter da je pustil pozitivne spremembe v njihovem življenjskem svetu. Vedno pa obstaja prostor za izboljšanje raziskave. Menim, da bi potrebovala večji in bolj raznolik vzorec. Smiselno bi bilo, da bi vključila še nekdanje zaposlene strokovne in mladinske delavke dnevnega centra in njihov pogled na to, kako so one doživljale in opazovale vpliv dnevnega centra na nekdanje uporabnike. Od mojih sogovornikov in sogovornic je samo ena sogovornica obiskovala učno pomoč, tako da bi bilo smiselno, da bi uspela vključiti še koga, ki je redno obiskoval učno pomoč v dnevnem centru, da bi dobila bolj natančno povratno informacijo glede pomena dnevnega centra na področju izobraževanja. Zanimivo bi bilo sogovornikom in sogovornicam postaviti še vprašanje o njihovem družinskem življenju in tako raziskati, ali se je v času njihovega obiskovanja dnevnega centra kaj spremenilo tudi na tem področju.

5 Sklepi

- Sogovornice in sogovorniki so se za prvi obisk dnevnega centra najpogosteje odločili na podlagi zanimanja in pobude s strani neke osebe.
- Najbolj izstopajoč razlog sogovornic in sogovornikov za kontinuirano obiskovanje prostora je predstavljala zabava oz. stalno dogajanje.
- Občutek, ki se ga sogovorniki in sogovornice najbolj spominjajo, je občutek sprejetosti s strani zaposlenih in prostovoljcev.
- Odnos zaposlenih in prostovoljcev do sogovornikov in sogovornic je temeljil na prijaznosti in pripravljenosti pomagati.
- Vpliv dnevnega centra na socialno mrežo je najbolj izstopal na področju pridobivanja novih prijateljev.
- Razen ene sogovornice, sogovorniki in sogovornice niso obiskovali dnevnega centra z namenom učne pomoči.
- Doprinos k osebnemu razvoju so najbolj zaznali na področju strpnosti in razumevanja (do) soljudi.
- Vpliv, ki ga čutijo s strani dnevnega centra še danes, se najbolj kaže v želji po pomoči drugim.
- Sogovornice in sogovorniki predvidevajo, da bi naredili več nepremišljenih in morda tudi škodljivih dejanj zase in za okolico, če ne bi obiskovali dnevnega centra.
- Najbolj pogosto omenjena ideja sogovornikov in sogovornic za izboljšanje dnevnega centra je predstavljala bližina igrišča.
- Spremembe programa dnevnega centra, ki so se zgodile od leta 2014 dalje, so bile premik dnevnega centra v večje prostore zaradi prodaje predhodne lokacije (še vedno je lokacija dnevnega centra v centru Jesenic, kot prej) in dodatne 4 enote na lokacijah na območju zgornje Gorenjske. Na pobudo uporabnikov in staršev so med poletnimi počitnicami uvedli tudi dopoldanski delovni čas.
- Delovni čas dnevnega centra je bolj fleksibilen, prilagajajo se potrebam uporabnikov in dnevnega centra. Vizija in cilji programa ostajajo enaki.
- Nove dejavnosti v dnevnem centru so kuharske delavnice, tematski filmski večeri in pisanje naloge po šoli.
- Zaradi stabilnosti financiranja s strani MDDSZEM (z vstopom v sedemletno sofinanciranje) načrtujejo poleti in v nadaljevanju izvajanja programa še več raznolikih dejavnosti in izletov za uporabnike.

- Dejavnosti v programu se oblikujejo po potrebah in željah uporabnikov, ki se skozi leta spreminjajo. Zaposleni so pripravljeni na soustvarjanje z uporabniki ter njihove ideje za raznolike dejavnosti poskušajo izvesti, če imajo sredstva in prostor za njih. Zelo pomemben je za zaposlene vidik tako uporabnikov, kot tudi staršev, odprti so za soorganiziranje programa in zato enkrat letno skličejo uporabniški svet.
- Zaradi vedno boljše prepoznavnosti in stabilnosti programa se gradi še boljša povezanost z okoliškimi strokovnimi organizacijami in službami.
- V zadnjem času je v dnevnem centru porast potrebe po učni pomoči, pri kateri so jim v veliko pomoč prostovoljci, katerih število je v zadnjih letih naraslo.
- Mladi veliko več časa preživijo v virtualnem svetu tehnologije, zato je večji poudarek v programu tudi na spodbujanju dejavnosti, pri katerih se uporabniki družijo in medsebojno sodelujejo.
- Zaposleni se zavedajo primanjkljaja igrišča, vendar pripisujejo večji pomen dobri lokaciji, ki je mladim bolj dostopna in ni odmaknjena od središča mesta.

6 Predlogi

- Rezultate raziskave bom predstavila zaposlenim Društva Žarek, s čimer bodo imeli boljši vpogled v doživljanje dnevnega centra Naj mladih ne vzgaja ulica s strani nekdanjih uporabnikov. Na podlagi teh informacij bom potrdila njihovo dosedanje ustrezno in prepričljivo delovanje v sklopu dela z otroki in mladostniki in jim okrepila motivacijo za njihovo nadaljnje delo. Prav tako bi se iz rezultatov lahko s poglobljeno diskusijo z zaposlenimi, prostovoljci in nekdanjimi uporabniki porodile zanimive nove ideje za izpopolnitev programa.
- Dnevni center Naj mladih ne vzgaja ulica Jesenice dobro sodeluje z osnovnimi šolami in srednjimi šolami v svoji okolici, kjer so leta 2014 ob odprtju novih enot mladim predstavili program DC. Predlagam, da se na podlagi mojih rezultatov raziskave znotraj osnovnih in tudi srednjih šol (z vključenostjo učencev, staršev na roditeljskih sestankih, učiteljev) v občini Jesenice in na ostalih lokacijah (Bled, Mojstrana, Gorje in Koroška Bela) ponovno predstavi njihov program skupaj z nekaterimi zaključki moje raziskave. Predstavitev bi bilo smiselno, zaradi novih generacij osnovnošolcev in srednješolcev, redno izvajati. Zanimivo bi bilo tudi, če bi se v te predstavitve vključil uporabnik z osebniimi izkušnjami iz časa obiskovanja dnevnega centra, ki bi jih podelil z udeleženci predstavitve. S tem bi lahko spodbudili večjo vključenost in večje zanimanje uporabnikov za obiskovanje DC.
- Čeprav ima dnevni center Naj mladih ne vzgaja ulica v svoji bližini veliko tablo, veliko otrok in mladostnikov ni seznanjenih s to lokacijo, tudi zaradi odročnosti – dnevni center je v kletnih prostorih Zdravstvenega doma Jesenice. Predlagam možnost vključitve prostovoljcev dnevnega centra za bolj aktivno izvajanje uličnega dela. Zbirali bi se na krajih, kjer se mladi največ zadržujejo, in se z njimi pogovarjali, jih informirali o dnevnem centru in lokaciji ter jih potencialno spodbudili k obisku.
- V času opravljanja mojega praktičnega izobraževanja v dnevnem centru Naj mladih ne vzgaja ulica smo skupaj s prostovoljko in zaposlenimi organizirali projekt, turnir v namiznem nogometu in pikadu. Dogodek smo promovirali z letaki, nagrade pa so nam priskrbeli donatorji, s katerimi smo vzpostavili stik. Sam dogodek je bil zelo dobro obiskan in dobro sprejet med uporabniki in tudi zunanjimi udeleženci. Ti dogodki pritegnejo zanimanje otrok in mladostnikov, hkrati pa spodbujajo udeležnost v dnevnem

centru. Predlagam, da bi se znotraj dnevnega centra še bolj pogosto izvajali podobni dogodki, s čimer bi lahko spodbudili tako promocijo dnevnega centra kot tudi zunanje udeležence, da se pridružijo DC.

- Ker je eden od sofinancerjev programa dnevnega centra tudi občina Jesenice, s katero Društvo Žarek dobro sodeluje, v Jeseniških novicah redno predstavljajo dogodke, ki se bodo zgodili v tekočem mesecu. Predlagam, da dnevni center za otroke in mladostnike Naj mladih ne vzgaja ulica Jesenice ter njihove aktivnosti, namene in cilje tudi bolj podrobno predstavijo v časniku in s tem potencialno vplivajo na boljšo seznanitev ljudi za delo z otroki in mladostniki.

7 Uporabljena literatura

- Bajzek, J. (2008). Šolske izkušnje mladih. V J. Bajzek, R. Bajzek, K. Bedernjak, A. Červek, J. Sraka, M. Sraka, Š. Strniša Tušek, *Odiseja mladih: sociološka raziskava o mladini* (str. 127–177). Radovljica: Didakta.
- Beočanin, T. (2011). Mladinsko delo. V P. Pucelj Lukan (ur.), *Mladinsko delo v teoriji in praksi* (str. 49–67). Ljubljana: Mladinski svet Slovenije.
- Božič, J. (1995). Dnevni center za otroke in mladostnike kot možnost uresničevanja sodobne vzgojne in socialne pomoči. *Psihološka obzorja*, 4(3), 97–105. Pridobljeno 15. 5. 2018 s <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-QZBPDXXDG>
- Cepin, M., Rupnik Suhadolnik, S., Pugelj, T., Pucelj Lukan, P., Peloza, J., Mesojedec, T., Repnik, P. & Mrak Merhar, I. (2012). *Usposabljanje mladinskih voditeljev in delavcev*. Ljubljana: Salve.
- Coles, B. (1997). The formation of an underclass or disparate processes of social exclusion? Evidence from two groupings of 'vulnerable youth'. V R. MacDonald (ur.) (2000), *Youth, the 'underclass' and social exclusion* (str. 83–95). London, New York: Routledge.
- Čačinovič Vogrinčič, G. (1998). *Psihologija družine: prispevek k razvidnosti družinske skupine*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- Čačinovič Vogrinčič, G. (2000). Socialno delo z mladoletniki med pomočjo in prisilo. V A. Šelih (ur.) (2000), *Prestopniško in odklonsko vedenje mladih: vzroki, pojavi, odzivanje* (str. 77–88). Ljubljana: Bonex.
- Čačinovič Vogrinčič, G., Kobal, L., Mešl, N. & Možina, M. (2005). *Vzpostavljanje delovnega odnosa in osebnega stika*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Čačinovič Vogrinčič, G. (2008). *Soustvarjanje v šoli: učenje kot pogovor*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Čačinovič Vogrinčič, G. (2013). Spoštovanje otroštva. V T. Kodele & N. Mešl (ur.) (2013), *Otrokov glas v procesu učenja in pomoči: priročnik za vrtce, šole in starše* (str. 11–40). Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Dogenik, S. (2011). Mladostnik. V P. Pucelj Lukan (ur.) (2011), *Mladinsko delo v teoriji in praksi* (str. 1–14). Ljubljana: Mladinski svet Slovenije.
- Društvo za delo z mladimi v stiski Žarek (b. d.). *Dnevni center: Naj mladih ne vzgaja ulica*. Pridobljeno 14. 5. 2019 s <http://drustvo-zarek.si/nova/dnevni-center-naj-mladih-ne-vzgaja-ulica/>

- Etični kodeks za raziskovalce Univerze (2014). Etične smernice pri raziskavah, ki vključujejo delo z ljudmi. Pridobljeno 4. 6. 2019 s https://www.uni-lj.si/raziskovalno_in_razvojno_delo/etika_v_raziskovanju/
- Ferjančič, P. (2011). Zgodovina mladinskega dela in njegova vloga v sodobnih demokratičnih družbah. V M. Kuhar & Š. Razpotnik (ur.) (2011), *Okviri in izzivi mladinskega dela v Sloveniji* (str. 128–169). Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- Gilighan, R. (1999). Working with social networks. V M. Hill (ur.) (1999), *Effective ways of working with children and their families* (str. 70–91). London; Philadelphia: Jessica Kingsley Publishers.
- Grebenc, V., Kvarternik, I., Kodele, T. & Rihter, L. (2010). *Pogovarjajmo se: skupnostni pristop v šoli*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Gril, A. (2006). *Prosti čas mladih v Ljubljani*. Pridobljeno 14. 5. 2019 s [http://www.pei.si/UserFilesUpload/file/raziskovalna_dejavnost/NACIONALNI_PROJEKT/2004/Koncno_porocilo_MOL03\(1\).pdf](http://www.pei.si/UserFilesUpload/file/raziskovalna_dejavnost/NACIONALNI_PROJEKT/2004/Koncno_porocilo_MOL03(1).pdf)
- Hočevnar, F. (1977). *Prosti čas*. Ljubljana: Delavska enotnost.
- Hlebec, V. (2009). *Metodologija samoevalvacije*. Pridobljeno 20. 5. 2018 s http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/odrasli/Gradiva_ESS/ACS_Izobrazevanje/ACSIzobrazevanje_33Metodologija.pdf
- Jeriček, H. (2011). Zdravje mladih v Sloveniji. V M. Kuhar & Š. Razpotnik (ur.) (2011), *Okviri in izzivi mladinskega dela v Sloveniji* (str. 105–126). Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- Kodele, T. (2017). *Participacija učencev v procesu reševanja njihovih učnih težav* (Doktorska disertacija). Pridobljeno 17. 5. 2019 s http://pefprints.pef.uni-lj.si/4890/1/doktorska_disertacija_Kodele.pdf
- Kordeš, U. & Smrdu, M. (2015). *Osnove kvalitativnega raziskovanja*. Pridobljeno 22. 5. 2019 s <http://www.hippocampus.si/ISBN/978-961-6963-98-5.pdf>
- Kristančič, A. (2007). *Svoboda izbire – moj prosti čas*. Ljubljana: A. A. Inserco d.o.o. svetovalna služba.
- Kuhar, M. (2007). Prosti čas mladih v 21. stoletju. *Socialna pedagogika*, 11(4), 453–471. Pridobljeno 13. 5. 2019 s <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:doc-U4CNPZ4P>
- Kuhar, M. (2011). Participatorne ali 'zgolj' prostočasne dejavnosti mladih? V: M. Kuhar & Š. Razpotnik (ur.) (2011), *Okviri in izzivi mladinskega dela v Sloveniji* (str. 73–104). Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

- Livingstone, S. (2005). Mediating the public/private boundary at home: children's use of the Internet for privacy and participation. Pridobljeno 17. 5. 2018 s http://eprints.lse.ac.uk/506/1/JMP_6%281%29.pdf
- Loreman, T (2009). *Respecting Childhood*. London: Continuum
- Mesec, B. (1997). *Metodologija raziskovanja v socialnem delu II* (študijsko gradivo). Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Mešl, N. (2007). *Teorije ravnanja in uspešnost procesov moči v socialnem delu z družinami* (Doktorska disertacija). Fakulteta za socialno delo, Ljubljana.
- Mikuš Kos, A. (1991). *Šola in duševno zdravje*. Murska Sobota: Pomurska založba.
- Mikuš Kos, A. (2001). *Kako revščina prizadeva otroke in družino in kaj lahko store nevladne organizacije ter prostovoljci*. V Smodiš, M. (ur.). *Prostovoljci in socialna izključenost otrok*. Ljubljana: Slovenska filantropija, Združenje za promocijo prostovoljstva: WHO kolaborativni center za duševno zdravje otrok in mladostnikov pri Svetovalnem centru za otroke, mladostnike in starše (str. 19–32).
- Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (2017). *Javni razpis za sofinanciranje socialnovarstvenih programov za leto 2018*. Pridobljeno 13. 5. 2019 s http://www.mdds.gov.si/si/o_ministrstvu/javne_objave/javni_razpisi_in_javna_narocila/?tx_t3javnirazpis_pi1%5Bshow_single%5D=1067
- Mladinsko informativno svetovalno središče Slovenije (b. d.). *Dnevni center za otroke in mladostnike Skupaj v skupnosti*. Pridobljeno 13. 5. 2019 s <http://www.misss.si/programi/preventivni-programi/skupaj-v-skupnosti>
- Mrežar, A. (2013). *Dejavniki odraščanja pri mladostnikih v Prevezgojnem domu Radeče* (Diplomsko delo). Fakulteta za socialno delo, Ljubljana.
- Mrgole, A. (2003). *Kam z mularijo? Načela kakovosti neformalnega dela z mladimi*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport – Urad RS za mladino in Založba Aristej.
- Musek, J. & Pečjak, V. (1997). *Psihologija*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- Nastran - Ule, M. (2000). *Mladi v družbi novih tveganj in negotovosti*. V A. Šelih (ur.), *Prestopniško in odklonsko vedenje mladih* (str. 11–32). Ljubljana: Bonex.
- Poštrak, M. (2001). Antropološki zorni kot. *Socialno delo* 40(2–4), 207–229. Pridobljeno 15. 5. 2019 s <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-NMI6AQXQ/>
- Poštrak, M. (2003). Kaj posebnega lahko ponudi socialno delo pri delu z mladimi. *Socialno delo*, 8(3–4), 26–33. Pridobljeno 13. 5. 2019 s <https://www.fsd.uni-lj.si/mma/gradivo-Postrak/2012011814374612/>

- Poštrak, M. (2007). Preventivna funkcija prostega časa. V A. Kristančič (2007), *Svoboda izbire – moj prosti čas* (str. 147–166). Ljubljana: A. A. Inserco d.o.o. svetovalna služba.
- Poštrak, M. (2011). Refleksija metod dela z mladimi z vidika socialnega dela. V M. Kuhar & Š. Razpotnik (ur.), *Okviri in izzivi mladinskega dela v Sloveniji* (str. 187–199). Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- Poštrak, M. (2012). Prispevek socialnega dela pri preprečevanju opuščanja šolanja. V P. Javrh & M. Kuran (ur.), *Temeljne zmožnosti odraslih: priročnik za učitelje* (str. 224–235). Pridobljeno 14. 5. 2019 s http://arhiv.acs.si/publikacije/Temeljne_zmoznosti_odraslih.pdf
- Poštrak, M. (2015). Koncepti socialnega dela z mladimi. *Socialno delo*, 5(54), 269–280. Pridobljeno 15. 5. 2019 s <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-619TMWUA/?euapi=1&query=%27keywords%3dpo%C5%A1trak%2c+milko+koncepti%27&pageSize=25>
- Radetič, R. (2002). Skupnostni socialni preventivni programi za otroke in mladoletnike – program dnevnega mladinskega centra (DCM). V K. Bergant & K. Musek Lešnik (ur.), *Šolska neuspešnost med otroki in mladostniki* (str. 140–142). Ljubljana: Inštitut za psihologijo osebnosti.
- Razpisna dokumentacija – prijava na javni razpis MDDSZEM za sofinanciranje programov socialnega varstva v letu 2013 (2013). *Razpisna dokumentacija programa dnevnega centra Naj mladih ne vzgaja ulica Jesenice*.
- Razpisna dokumentacija – prijava na javni razpis MDDSZEM za sofinanciranje socialnovarstvenih programov v letu 2019 do vključno 2025 (2019). *Razpisna dokumentacija dnevnega centra Naj mladih ne vzgaja ulica Jesenice*.
- Rapoša Tajnšek, P. (2007). Raziskovanje življenjskega sveta uporabnika v širšem kontekstu socialnega dela. V L. Šugman Bohinc, P. Rapoša Tajnšek, J. Škerjanc (2007), *Življenjski svet uporabnika* (str. 7–24). Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Rener, T. (2000). Ranljivost, mladi in zasebno okolje. V M. Ule (ur.), *Socialna ranljivost mladih* (str. 91–118). Ljubljana: Ministrstvo a šolstvo in šport, Urad RS za mladino.
- Richman, N. (2001). Socialno prikrajšani otroci: kako razvijati odpornost. V M. Smodiš (ur.), *Prostovoljci in socialna izključenost otrok* (str. 37–48). Ljubljana: Slovenska filantropija, združenje za promocijo prostovoljstva.
- Schuyt, C. (1995). *Vulnerable youth and their future*. Ministry of Health, Welfare and Sport . Directorate for Youth Policy, Amsterdam.
- Škvor, Z., Zupan, B. (2008). *Mladi in prosti čas (zbornik posveta)*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport in Urad RS za mladino.

- Šugman Bohinc, L., Rapoša Tajnšek, P., Škerjanc, J. (2007). *Življenjski svet uporabnika*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Tomori, M., Stergar, E., Pinter, B., Rus Makovec, M., Stinkovič, S. (1998). *Dejavniki tveganja pri slovenskih srednješolcih*. Ljubljana: Ministrstvo za znanost in tehnologijo in Ministrstvo za zdravstvo RS.
- Tomori, M. (2000). Psihosocialni dejavniki pri mladostniškem prestopništvu. V A. Šelih (ur.), *Prestopniško in odklonsko vedenje mladih* (str. 89–111). Ljubljana: Bonex.
- Ule, M. & Miheljak, V. (1995). *Pri(e)hodnost mladine*. Ljubljana: Založba Aristej.
- Ule, M. (1996). *Mladina v devetdesetih, analiza stanja v Sloveniji*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- Ule, M. (2008). *Za vedno mladi? Socialna psihologija odraščanja*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Ule, M., Tivadar, B., Živoder, A. (2011). "Na mladih svet stoji, kje pa stojijo mladi – študentje?". *Socialno delo*, 48(1), 7–24. Pridobljeno 22. 5. 2019 s <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-TSPPRIJZ/f253a7e7-090a-4308-b323-4682b4491bb4/PDF>
- Ule, M. (2012). Spremenjene podobe mladosti in prehodov v odraslost. V P. Javrh & M. Kuran (ur.) (2012), *Temeljne zmožnosti odraslih: priročnik za učitelje* (str. 90–103). Pridobljeno 14. 5. 2019 s http://arhiv.acs.si/publikacije/Temeljne_zmoznosti_odraslih.pdf
- Vavpotič, V. (2007). *Konceptualizacija dnevnih centrov za mlade v okviru centrov za socialno delo* (Magistrsko delo). Pridobljeno 22. 4. 2019 s http://dk.fdv.uni-lj.si/magistrska/pdfs/mag_Vavpotic-Vojko.PDF
- *Zakon o varstvu osebnih podatkov (ZVOP-1)* (2007). Ur. I. RS 67/2007.

8 Priloge

8.1 Vprašalnik 1 – nekdanji uporabniki

1. Kje ste izvedeli za dnevni center za otroke in mladostnike Naj mladih ne vzgaja ulica?
2. Kaj vas je pritegnilo k temu, da prvič obiščete DC?
3. Kako je potekal dan v dnevnem centru?
4. Kateri so bili razlogi, da ste potem kontinuirano obiskovali DC? Kateri razlog je najbolj izstopajoč?
5. Kako bi opisali spomine in občutke, ki vas vežejo na ta prostor? (podvprašanje: ste se počutili sprejeto, slišano, podprto, kot da ste na varnem?)
6. Kako bi opisali odnos zaposlenih in prostovoljcev v DC do vas?
7. Kako je vaše udejstvovanje v DC vplivalo na vašo socialno mrežo/družbeno življenje?
8. Kaj se je na področju vašega izobraževanja spremenilo, ko ste obiskovali DC?
9. Kaj se je spremenilo na vašem osebnem področju? (podvprašanje: Se vam zdi, da se je vaše osebno življenje v smislu samopodobe, motivacije, vrednot, osebnostnih značilnosti ipd. razvilo oz. spremenilo skozi dejavnosti in preživljanje prostega časa v DC?)
10. Na kakšen način obiskovanje DC v času otroštva oz. mladostništva še danes vpliva na vaše življenje?
11. Kaj menite, kako bi se vaše življenje odvijalo, če DC ne bi obiskovali?
12. Ali si želite, da bi bilo v času vašega obiskovanja v dnevnem centru kaj zastavljeno in izpeljano drugače kot je bilo (npr. aktivnosti, učne pomoči, druženja)? Če da, kaj konkretno?

8.2 Vprašalnik 2 - zaposleni Društva za delo z mladimi v stiski Žarek

1. Kako se je spremenila organizacija dnevnega centra od leta 2013 in prej, do danes?
2. Kako se po vašem mnenju spreminjajo uporabniki?
3. Kaj se je spremenilo glede dejavnosti, ki jih izvajate v dnevnem centru v tem času?
4. Nekdanji uporabniki so kot idejo za izboljšanje programa navedli igrišče. Kaj menite o tem?

8.3 Transkripti intervjujev

8.3.1 Intervju 1 – nekdanji uporabnik A

Spol: ženski

Starost: 23

Čas aktivnega obiskovanja DC: 7 let (2006 – 2013)

1. Kje ste izvedeli za dnevni center za otroke in mladostnike Naj mladih ne vzgaja ulica?

Za dnevni center sem izvedela od prijateljev (A1).

2. Kaj vas je pritegnilo k temu, da prvič obiščete DC?

Dolgčas mi je bilo, ker se prijatelji niso več toliko zadrževali pred blokom (A2). Zanimalo me je, kaj se tam dogaja, da toliko hodijo tja (A3).

3. Kako je potekal dan v dnevnem centru?

Imeli smo razne ustvarjalne delavnice; risali smo, barvali, delali ročne izdelke (A4). Če ni bilo delavnic, smo najpogosteje igrali namizni nogomet ali namizni tenis, včasih tudi družabne igre (A5). Vedno smo praznovali različne praznike vseh veroizpovedi (A6), imeli smo tudi piknike (A7). Velikokrat smo imeli tudi turnirje v namiznem tenisu, pikadu, namiznem nogometu (A8). Kasneje smo imeli računalnik, zato smo tam potem tudi poslušali glasbo (A9). Spomnim se tudi, da smo si v Žarku lahko skuhalo čaj, kapučino, kakav, kar nam je bilo vsem zelo všeč (A10). Tega si npr. doma, ko sem bila mlajša nikoli nisem naredila. Potem smo sedeli za mizo in se pogovarjali, kakšen dan smo imeli (A11).

4. Kateri so bili razlogi, da ste potem kontinuirano obiskovali DC? Kateri razlog je najbolj izstopajoč?

Mislim, da je bil zame najbolj izstopajoč razlog dobro delo zaposlenih (A12). Drugi pomemben razlog zame je bil ta, da mi je bilo doma velikokrat dolgčas, v Žarku pa se je vedno nekaj dogajalo (A13). Zdi se mi, da tisti otroci, ki take pozornosti ne dobijo doma to zelo potrebujejo (A14). To sem jaz dobila v Žarku.

5. Kako bi opisali spomine in občutke, ki vas vežejo na ta prostor? (podvprašanje: ste se počutili sprejeto, slišano, podprto, kot da ste na varnem?)

Občutki so pozitivni (A15), počutila sem se zaželeno (A16). Menim, da so zaposlene delale na tem, da okrepijo moje pozitivne lastnosti na primer vedno sem rada ustvarjala, risala, nastopala (A17). Varno se nisem počutila le takrat, ko je bil bivši prostor Žarka takoj zraven metadonske ambulante in so včasih prišli uporabniki različnih drog pogledat, kaj se dogaja v Žarku (A18).

6. Kako bi opisali odnos zaposlenih in prostovoljcev v DC do vas?

Najbolj od vsega je bil to sproščen odnos (A19). Do mene so bili vsi vedno prijazni (A20), odkriti (A21) in razumevajoči (A22). Veliko so me spodbujali pri mojih učnih in športnih dosežkih (A23). Zanimali so se tudi zame osebno; kako se imam, kako se imamo doma in podobno (A24). Tudi zdaj če pridem me vedno vprašajo kako sem, kako je moj mali bratec. Zdi se mi, da so bili zelo pozorni in da jih je res zanimalo vse o nas (A25). No, še danes jih, če pridem.

7. Kako je vaše udejstvovanje v DC vplivalo na vašo socialno mrežo/družbeno življenje?

Večinoma sem vse, ki so hodili poznala vsaj na videz, sem pa potem nekatere malo bolje spoznala in se z njimi spoprijateljila (A26). Sigurno ne bi poznala toliko ljudi in bila v dobrih odnosih z njimi (A27). Tudi ne bi bila tako komunikativna, če ne bi hodila v Žarek (A28). Z nekaterimi smo se v Žarku družili, ampak se potem zunaj Žarka nismo. Pogovarjali in igrali smo se samo v dnevnem centru (A29). S tistimi, s katerimi sem se že takrat največ družila v Žarku in tudi izven sem še vedno zelo dobra prijateljica (A30). Zdi se mi pa, da nas je Žarek takrat ko smo hodili, zelo zblížal, ker smo preživeli še več časa skupaj (A31).

8. Kaj se je na področju vašega izobraževanja spremenilo, ko ste obiskovali DC?

V dnevnem varstvu sem razvila neko dodatno upanje, kar se tiče šole. Dobila sem občutek, da mi bo uspelo, lažje sem se tudi učila za šolo (A32). Nisem se veliko učila v Žarku, le če sem se kdaj mogla in še takrat sem se večinoma sama (A33). S tem sem tudi pridobila učne navade (A34). Zaposlene so mi omogočale, da se v Žarku učim, ko se doma nisem mogla (A35).

9. Kaj se je spremenilo na vašem osebnem področju? (podvprašanje: Se vam zdi, da se je vaše osebno življenje v smislu samopodobe, motivacije, vrednot, osebnostnih značilnosti ipd. razvilo oz. spremenilo skozi dejavnosti in preživljanje prostega časa v DC?)

Spomnim se, da smo v Žarku reševali anketo o samopodobi. Zdi se mi, da sem v Žarku pridobila veliko vrednost do same sebe (A36). Sploh od zaposlenih tam - Katje, Ane, Bojane in Teje. Katja nam je veliko razlagala o življenju, o potovanjih, o bontonu. Menim, da je ona za moje osebno razvijanje največ pripomogla (A37). Prijaznosti sem se učila od Ane (A38), od Bojane biti malo nesramen (A39) - čeprav mi to ni nikoli uspevalo in od Teje potrpežljivosti in razumnosti (A40).

10. Na kakšen način obiskovanje DC v času otroštva oz. mladostništva še danes vpliva na vaše življenje?

To, da danes razumem, da me je obiskovanje na nek način razvilo v tako osebo, kakršna sem (A41). To, da sem v nekem obdobju na nek način izgubila smisel in so zaposlene to opazile in mi ga pomagale vrniti s pogovori, s spodbujanjem. Mogoče je to za otroka še najbolj pomembno, da smo vedeli, da je nekdo tam, ki nas je pripravljen poslušati in nam pomagati (A42). Danes se tako zavedam, da je veliko otrok takih, ki ne dobijo prave pozornosti s strani svojih staršev in so dnevni centri zelo koristni za njih, pa tudi za vse ostale mlade (A43).

11. Kaj menite, kako bi se vaše življenje odvijalo, če DC ne bi obiskovali?

Ko smo bili v Žarku, smo se nekako obvezali, da bomo nekaj delali; ustvarjali, poslušali glasbo, se pogovarjali in podobno, tako da je bilo veliko manj časa za traparije (A44). Če ga ne bi obiskovala, bi verjetno zunaj počela stvari, ki me nebi dobro zaznamovale v prihodnosti. oz. bi imele na mene velik vpliv tudi danes (A45). Zdi se mi, da sem v Žarku dobila nek razumen odgovor od odraslih oseb na moje težave, ki ga v moji okolici od sorodnikov, učiteljev nisem dobila (A46).

12. Ali si želite, da bi bilo v času vašega obiskovanja v dnevnem centru kaj zastavljeno in izpeljano drugače kot je bilo (npr. aktivnosti, učne pomoči, druženja)? Če da, kaj konkretno?

Spremenila bi lokacijo dnevnega varstva (A47). Dobro bi bilo, da bi imeli koš, manjše igrišče (A48). Zaposlila bi še kakšno zaposleno več, da bi imele več časa za pogovarjanje (A49), saj je veliko dela tudi s papirji (A50).

8.3.2 Intervju 2 – nekdanji uporabnik B

Spol: ženski

Starost: 22

Čas aktivnega obiskovanja DC: 4 leta (2006 – 2010)

1. Kje ste izvedeli za dnevni center za otroke in mladostnike Naj mladih ne vzgaja ulica?

Za dnevni center sem izvedela preko sošolke iz osnovne šole (B1).

2. Kaj vas je pritegnilo k temu, da prvič obiščete DC?

Pobuda moje sošolke (B2), da me je začelo zanimati, ali je res tako zabavno in prijetno tam (B3). In to, da mi je bilo popoldne doma velikokrat dolgčas, ker nisem imela drugih obveznosti razen zborčka enkrat na teden (B4).

3. Kako je potekal dan v dnevnem centru?

Ko si prišel si vedno vse pozdravil, se malo pogovoril z zaposlenimi (B5). Začel si ustvarjati (B6), se igrati (B7), se družiti (B8) ali pa učiti, če si to potreboval (B9). Včasih so bile tudi delavnice, največkrat ustvarjalne (B10), pa tudi modne revije smo imeli (B11).

4. Kateri so bili razlogi, da ste potem kontinuirano obiskovali DC? Kateri razlog je najbolj izstopajoč?

Všeč mi je bila dobra energija (B12) in prijazni zaposleni (B13). Najbolj pa to, da smo lahko ustvarjali razne izdelke (B14). V bistvu smo bili na toplem (B15) in se še zabavali v tem času, ko smo bili tam (B16).

5. Kako bi opisali spomine in občutke, ki vas vežejo na ta prostor? (podvprašanje: ste se počutili sprejeto, slišano, podprto, kot da ste na varnem?)

Vsi spomini in občutki so zelo lepi in če bi bila spet majhna bi sigurno spet hodila (B17). Lepo si bil sprejet (B18), poskrbeli so za nas. Vsakič so se ti vsaj za nekaj minut, tudi če je bilo veliko ljudi, posvetili, se malo pogovorili s tabo. Zdi se mi, da so nas vedno rade poslušale (B19).

6. Kako bi opisali odnos zaposlenih in prostovoljcev v DC do vas?

Vsi so bili vedno zelo prijazni (B20). Vedno si dobil občutek, da so te veseli, ko si prišel (B21). Vsak, ki je želel priti je lahko prišel in vsakega so sprejeli (B22). Vedno se mi je zdelo kot da nobena od zaposlenih nikoli ni slabe volje (B23).

7. Kako je vaše udejstvovanje v DC vplivalo na vašo socialno mrežo/družbeno življenje?

Spoznala sem nove prijatelje (B24). Bolj sem bila odprta za druženje, z vsemi sem se lahko družila (B25).

8. Kaj se je na področju vašega izobraževanja spremenilo, ko ste obiskovali DC?

Nisem hodila na učno pomoč (B26). Mislim pa, da sem dobila občutek, da je šola pomembna (B27). Ni nujno, da imamo same najboljše ocene, pomembno je to, da se maksimalno potrudimo (B28).

9. Kaj se je spremenilo na vašem osebnem področju? (podvprašanje: Se vam zdi, da se je vaše osebno življenje v smislu samopodobe, motivacije, vrednot, osebnostnih značilnosti ipd. razvilo oz. spremenilo skozi dejavnosti in preživljanje prostega časa v DC?)

Naučila sem se, da ljudi najprej spoznamo in jih ne obsojamo vnaprej (B29). Bolj sem bila samozavestna, za šolo, prijatelje (B30). Tudi bolj glasna, ni me bilo več strah izraziti svojega mnenja (B31). Tam sem tudi ugotovila, da najraje ustvarjam in je to še vedno moj hobi (B32).

10. Na kakšen način obiskovanje DC v času otroštva oz. mladostništva še danes vpliva na vaše življenje?

To, da je pomembno, da se pogovarjamo med sabo (B33) in da je potrebno težave reševati sproti (B34).

11. Kaj menite, kako bi se vaše življenje odvijalo, če DC ne bi obiskovali?

Ne bi imela toliko razumevanja do drugih. Ljudi bi bolj obsojala, brez da bi poznala njihovo zgodbo (B35). Tudi mislim, da ne bi bila tako zgovorna (B36) in samozavestna (B37).

12. Ali si želite, da bi bilo v času vašega obiskovanja v dnevnem centru kaj zastavljeno in izpeljano drugače kot je bilo (npr. aktivnosti, učne pomoči, druženja)? Če da, kaj konkretno?

Zdi se mi, sploh za punce, da bi lahko imeli še kakšne kuharske delavnice, ampak takrat nismo imeli pripomočkov za kuhanje, razen za čajčke (B38). Lahko bi si kdaj pogledali tudi kakšen film, če bi imeli možnost (B39).

8.3.3 Intervju 3 – nekdanji uporabnik C

Spol: moški

Starost: 26

Čas aktivnega obiskovanja DC: 2 leti (2009 – 2011)

1. Kje ste izvedeli za dnevni center za otroke in mladostnike Naj mladih ne vzgaja ulica?

S prijateljem sva šla s kolesom po mestu in čisto naključno zagledala center, zunaj pa je bila gospa Eva, ki naju je prijazno povabila notri, da si ga ogledava (C1).

2. Kaj vas je pritegnilo k temu, da prvič obiščete DC?

Prijazno povabilo gospe Eve (C2) in to, da so imeli namizni nogomet in pikado (C3).

3. Kako je potekal dan v dnevnem centru?

Sprva smo hodili, da bi igrali pikado, namizni tenis in razne družabne igre (C4). Veliko smo poslušali glasbo (C5), čisto nekako brez skrbi preživljali popoldneve (C6). Včasih smo se tudi samo pogovarjali, tudi takrat je bilo lepo (C7).

4. Kateri so bili razlogi, da ste potem kontinuirano obiskovali DC? Kateri razlog je najbolj izstopajoč?

Najbolj sigurno vedno dobro vzdušje (C8) in to, da smo se vedno zabavali (C9). Potem seveda dobra družba (C10) in prijazni zaposleni, ki so nam pustili, da naredimo dobro vzdušje in ga z nami tudi vzdrževali (C11).

5. Kako bi opisali spomine in občutke, ki vas vežejo na ta prostor? (podvprašanje: ste se počutili sprejeto, slišano, podprto, kot da ste na varnem?)

Spomini so zelo lepi (C12). Vedno si se lahko komu zaupal, če si imel probleme (C13). Tudi, če se kdaj glede česa nismo mogli znebiti z drugimi, smo vedno našli rešitev, ko so nam pomagale zaposlene (C14).

6. Kako bi opisali odnos zaposlenih in prostovoljcev v DC do vas?

Odnos je bil zelo prijateljski (C15), vedno sem se počutil kot da so veseli, da sem z njimi (C16). Ko si prišel, so te po navadi vprašali, kako si, kako se imaš, kako šola. Imel si občutek, da se res zanimajo zate in ti hočejo vse najboljše (C17). Želeli so si narediti prostor, kjer se bomo počutili sprejeto (C18). Vedno so bili prijazni (C19), razumni (C20) in pripravljeni pomagati (C21).

7. Kako je vaše udejstvovanje v DC vplivalo na vašo socialno mrežo/družbeno življenje?

Spoznal sem nove prijatelje, ustvarili smo si neko skupinico, da smo potem skupaj hodili (C22). Spoznal sem kar nekaj otrok in jim včasih delal družbo (C23).

8. Kaj se je na področju vašega izobraževanja spremenilo, ko ste obiskovali DC?

Nisem hodil na učno pomoč (C24). So me pa podpirali, ko sem se pritoževal, da se moram veliko učiti in me motivirali, da se bo izplačalo (C25).

9. Kaj se je spremenilo na vašem osebnem področju? (podvprašanje: Se vam zdi, da se je vaše osebno življenje v smislu samopodobe, motivacije, vrednot, osebnostnih značilnosti ipd. razvilo oz. spremenilo skozi dejavnosti in preživljanje prostega časa v DC?)

Najbolj se je spremenilo to, da sem razumel druge ljudi, ki so bili v raznih težavah, da jih nisem gledal postrani (C26). Tudi bolj sem cenil svoje prijatelje in bil vesel za naše dobre odnose doma (C27).

10. Na kakšen način obiskovanje DC v času otroštva oz. mladostništva še danes vpliva na vaše življenje?

Predvsem poskušati vedno biti dober človek (C28) in pomagati tistemu, ki rabi pomoč (C29).

11. Kaj menite, kako bi se vaše življenje odvijalo, če DC ne bi obiskovali?

Sigurno se ne bi toliko ukvarjal s tem, da lahko z besedami prizadenem druge ljudi (C30).

12. Ali si želite, da bi bilo v času vašega obiskovanja v dnevnem centru kaj zastavljeno in izpeljano drugače kot je bilo (npr. aktivnosti, učne pomoči, druženja)? Če da, kaj konkretno?

Mogoče edino to, da bi imeli kakšno igrišče zunaj blizu Žarka (C31).

8.3.4 Intervju 4 – nekdanji uporabnik D

Spol: moški

Starost: 30 let

Čas aktivnega obiskovanja DC: 5 let (2006 – 2011)

1. Kje ste izvedeli za dnevni center za otroke in mladostnike Naj mladih ne vzgaja ulica?

Preko prijateljev, s katerimi smo preživljali veliko časa skupaj (D1).

2. Kaj vas je pritegnilo k temu, da prvič obiščete DC?

Prijatelji so ga že obiskovali, tako da sem začel tudi sam hoditi tja zaradi druženja z njimi (D2).

3. Kako je potekal dan v dnevnem centru?

S prijatelji smo večinoma igrali namizni nogomet (D3). Včasih smo imeli tudi zanimive pogovore z zaposlenimi (D4). Pomagali smo tudi pri izdelavi raznih izdelkov, ki so bili potem namenjeni za darila ali prodajo na stojnicah (D5).

4. Kateri so bili razlogi, da ste potem kontinuirano obiskovali DC? Kateri razlog je najbolj izstopajoč?

Najbolj izstopajoč razlog sigurno druženje s prijatelji (D6), imeli smo prostor, kjer smo se lahko družili ne glede na vreme (D7). Preganjali smo dolgčas (D8), raje smo šli v Žarek, kot da bi se sprehajali po Jesenicah (D9). Vedno se je kaj dogajalo, če pa se ni, smo mi poskrbeli, da se je (D10). Tudi naši predlogi so bili velikokrat upoštevani (D11), zato smo se počutili bolj enakopravni in kot pomemben del skupine (D12).

5. Kako bi opisali spomine in občutke, ki vas vežejo na ta prostor? (podvprašanje: ste se počutili sprejeto, slišano, podprto, kot da ste na varnem?)

Od Žarka so mi ostali res lepi spomini (D13), vedno smo bili sprejeti (D14), vedno smo našli podporo v Žarku (D15). Tudi danes, ko se srečam z nekdanjimi obiskovalci, zaposlenimi in ostalimi, ki so bili v kakršnikoli povezavi z Žarkom, se z veseljem spomnim tistih časov (D16).

6. Kako bi opisali odnos zaposlenih in prostovoljcev v DC do vas?

Odnos zaposlenih in prostovoljcev je bil bolj na prijateljski osnovi, ker smo veliko časa preživljali skupaj (D17), tako da sem se lahko velikokrat zanesel na njih, ko sem rabil kakšen nasvet ali pa ko sem se znašel v težavah (D18).

7. Kako je vaše udejstvovanje v DC vplivalo na vašo socialno mrežo/družbeno življenje?

Moje družbeno življenje se je razvilo, ker nisem bil več samo v krogu svojih prijateljev (D19). Navezal sem tudi tesne stike z nekaterimi vrstniki, s katerimi se prej nisem poznal (D20). Tudi, če sem prišel v Žarek sam mi ni bilo težko najti družbe (D21).

8. Kaj se je na področju vašega izobraževanja spremenilo, ko ste obiskovali DC?

Na področju mojega izobraževanja se ni veliko spremenilo, saj mi šola ni delala nobenih težav (D22). So se pa zaposlene zanimale za moj šolski uspeh in me pohvalile, ko sem se dobro odrezal v šoli (D23).

9. Kaj se je spremenilo na vašem osebnem področju? (podvprašanje: Se vam zdi, da se je vaše osebno življenje v smislu samopodobe, motivacije, vrednot, osebnostnih značilnosti ipd. razvilo oz. spremenilo skozi dejavnosti in preživljanje prostega časa v DC?)

Mislim, da sem veliko pridobil na samozavesti (D24), naučil sem se na stvari gledati bolj pozitivno (D25). Pa tudi lažje sem spoznaval nove ljudi, ki so bili vedno prisotni (D26) in dobro komuniciral z vsemi (D27).

10. Na kakšen način obiskovanje DC v času otroštva oz. mladostništva še danes vpliva na vaše življenje?

Spoznal sem, da smo si ljudje med seboj različni in da je medsebojna pomoč zelo pomembna. Ne glede na to, ali je to zgolj v obliki nasveta, učne pomoči ali pa na kakšen drug način na kateri lahko drug drugemu pomagamo (D28).

11. Kaj menite, kako bi se vaše življenje odvijalo, če DC ne bi obiskovali?

Sigurno ves tisti čas ki sem ga preživel v Žarku, ne bi bil tako kvalitetno preživet in poln zabavnih spominov, ki me nasmejejo še danes (D29). Verjetno se tudi ne bi odločil postati mentor dijakom pri usposabljanju in opravljanju praktičnega pouka v našem podjetju, ker drugače gledam na pomen pomoči nekomu, ki jo potrebuje, se želi česa naučiti in na prenašanje izkušenj (D30).

12. Ali si želite, da bi bilo v času vašega obiskovanja v dnevnem centru kaj zastavljeno in izpeljano drugače kot je bilo (npr. aktivnosti, učne pomoči, druženja)? Če da, kaj konkretno?

Glede na ves program nimam nobenih pripomb, mislim da je celotna zasnova programa ustrezna in delujoča (D31).

8.3.5 Intervju 5 – nekdanji uporabnik E

Spol: moški

Starost: 23

Čas aktivnega obiskovanja DC: 3 leta (2010 – 2013)

1. Kje ste izvedeli za dnevni center za otroke in mladostnike Naj mladih ne vzgaja ulica?

Od mojega soseda iz bloka (E1).

2. Kaj vas je pritegnilo k temu, da prvič obiščete DC?

Najprej predlog tega soseda. Vedno mi je govoril, kako je zabavno, da se vedno nekaj dogaja, da imajo razne igre (E2). Potem pa to, da grem lahko še nekam drugam s prijatelji, ne da smo samo sedeli na železniški ali pa hodili po Jesenicah (E3) in da bi lahko bili tam tudi, če bi padal dež ali bi bilo zelo mrzlo (E4).

3. Kako je potekal dan v dnevnem centru?

Meni je bilo najbolj všeč takrat, ko smo si skuhami kakšno kavo, čaj, kakav, ampak to je bilo po navadi proti večeru (E5). Bolj zgodaj so se večinoma dogajale različne ustvarjalne aktivnosti; risanje, izdelovanje izdelkov (E6). Drugi so takrat igrali družabne igre, namizni nogomet, namizni tenis, pikado (E7). Kasneje smo se potem večinoma družili s tistimi, ki so ostali do konca, in zaposlenimi ter imeli debate (E8), veliko smo poslušali glasbo (E9).

4. Kateri so bili razlogi, da ste potem kontinuirano obiskovali DC? Kateri razlog je najbolj izstopajoč?

Najbolj izstopajoč razlog zame je bil sproščeno vzdušje (E10) in pogovori proti koncu dneva (E11). Tudi to, kar sem že prej omenil, imel sem priložnost za druženje s sovrstniki (E12) v primernem okolju za to (E13), spoznaval sem nove ljudi (E14). Užival sem v popoldnevih (E15), verjetno, če ne bi bilo Žarka, velikokrat ne bi vedel kaj naj počnem, tako pa sem samo šel v center (E16).

5. Kako bi opisali spomine in občutke, ki vas vežejo na ta prostor? (podvprašanje: ste se počutili sprejeto, slišano, podprto, kot da ste na varnem?)

Mislím, da nimam niti enega res slabega spomina, večinoma so vsi lepi, nekateri tudi zelo poučni (E17). Vsakič, ko se spomnim kako smo se imeli, me ponese nazaj. Nikoli mi ni bilo žal, da sem hodil, vesel sem za ta čas (E18). Vedno sem se počutil sprejetega, to so res znali pokazati, vsakega so bili veseli, z vsakim so se ukvarjali (E19). Če sem potreboval podporo na katerem koli področju, sem jo dobil (E20). Rad se še danes vrnem in jih grem pozdravit, to veliko pove.

6. Kako bi opisali odnos zaposlenih in prostovoljcev v DC do vas?

To je bil prijazen odnos (E21), poln šala in humorja (E22). Vedno so se pozanimali, kako sem, kaj se dogaja doma, kaj se mi dogaja trenutno, ali sem dobro (E23). Kadarkoli je šlo kaj narobe, sem vedno lahko potožil zaposlenim, znali so mi pomagati (E24). Znali so me tudi nasmejati (E25). Vedno se mi je zdelo, da imajo veliko potrpljenja (E26) in da zelo dobro znajo delati z nami ter nas kdaj, če je bilo treba pred čim znali zavarovati (E27) ali pa nam povedati, da nekaj ne delamo prav (E28).

7. Kako je vaše udejstvovanje v DC vplivalo na vašo socialno mrežo/družbeno življenje?

Največ na druženje in ohranjanje stikov s prijatelji, s katerimi smo skupaj hodili (E29). Spoznal sem tudi nove ljudi in se z njimi spoprijateljil, tudi včasih z njimi prišel v Žarek (E30). Bil sem tudi odprt, ko so prihajali novi ljudje, hitro sem se vključil v novo družbo (E31).

8. Kaj se je na področju vašega izobraževanja spremenilo, ko ste obiskovali DC?

Načeloma so bili moji obiski namenjeni zabavi, ne izobraževanju (E32). Včasih sem pomagal kakšnemu mlajšemu pri angleščini, ko je bilo treba (E33).

9. Kaj se je spremenilo na vašem osebnem področju? (podvprašanje: Se vam zdi, da se je vaše osebno življenje v smislu samopodobe, motivacije, vrednot, osebnostnih značilnosti ipd. razvilo oz. spremenilo skozi dejavnosti in preživljanje prostega časa v DC?)

Postal sem bolj samozavesten v družbi ljudi (E34) in se naučil tudi lažje sklepati prijateljstva (E35). Bolj sem postal potrpežljiv (E36) in začel sem se bolj osredotočati na počutje drugih ter namesto pogledati stran ali pa se smejeti, ko so nekoga zafrkavali sem jim stopil v bran (E37). Dobil sem tudi kar nekaj koristnih nasvetov za življenje skozi pogovore z zaposlenimi (E38).

10. Na kakšen način obiskovanje DC v času otroštva oz. mladostništva še danes vpliva na vaše življenje?

Kot sem rekel, prijateljstva, z nekaterimi smo si še vedno zelo blizu (E39). Tudi potrpežljivost sem pridobil (E40) in pa občutek, da je treba ljudem pomagati in jih poskušati razumeti, ne pa se norčevati iz njih (E41).

11. Kaj menite, kako bi se vaše življenje odvijalo, če DC ne bi obiskovali?

Menim, da ne bi imel toliko prijateljev, sploh v tistem času (E42). Mislim, da bi kot mladi naredili veliko več neumnosti (E43). Sigurno bi se pri nekaterih stvareh drugače, slabše odločil brez določenih nasvetov od zaposlenih (E44).

12. Ali si želite, da bi bilo v času vašega obiskovanja v dnevnem centru kaj zastavljeno in izpeljano drugače kot je bilo (npr. aktivnosti, učne pomoči, druženja)? Če da, kaj konkretno?

Mogoče malo več prostora za športne aktivnosti, kot neko igrišče, ne vem, na koliko se to dejansko da vplivati (E45). Splošno pa se mi je dela celotna izvedba delo zelo všeč in primerna za vse mlade, ki imajo preveč prostega časa in ne vedo kako bi ga izkoristili.

8.3.6 Intervju 6 – nekdanji uporabnik F

Spol: moški

Starost: 31

Čas aktivnega obiskovanja DC (letnice): 2006 – 2011 (5 let)

1. Kje ste izvedeli za dnevni center za otroke in mladostnike Naj mladih ne vzgaja ulica?

Čisto slučajno sem šel mimo centra, tam sem videl nekaj vrstnikov, zato sem se spotoma ustavil, da vidim, kaj se dogaja (F1).

2. Kaj vas je pritegnilo k temu, da prvič obiščete DC?

Družba, veliko vrstnikov je bilo tam (F2), zanimalo me je kaj počnejo (F3) in kasneje, ko sem videl kaj se dogaja znotraj centra, tudi namizni nogomet in pikado (F4).

3. Kako je potekal dan v dnevnem centru?

Družili smo se (F5), igrali smo namizni nogomet in pikado, kartali smo (F6). Najraje smo imeli, ko so bili kakšni turnirji v namiznem nogometu, pikadu (F7). Dostikrat smo tudi poslušali glasbo (F8). Veliko smo se tudi pogovarjali z drugimi, ki so hodili in z zaposlenimi o vsem kar nam je padlo na pamet (F9). Čez poletje je vedno nekdo od nas kupil sladoled ali kakšne druge sladkarije, katere smo si razdelili in uživali v njih v vročih poletnih dnevih (F10).

4. Kateri so bili razlogi, da ste potem kontinuirano obiskovali DC? Kateri razlog je najbolj izstopajoč?

Druženje, imeli smo nekakšen naš prostor, kjer smo se zbrali vsak dan, brez da bi se klicali med seboj po telefonu in se spraševali, ali boš prišel ali ne. To je bila neka naša skupna točka, kjer smo se vedno našli, če nismo našli družbe zunaj, je bila sigurno v centru. To je bilo meni najbolj pomembno (F11). Tudi vsak dan je nekdo povedal zgodbo ali doživetje, mi pa smo z navdušenjem poslušali in se veliko smejali (F12). Poleg tega mi je bilo všeč, da so bili zaposleni zelo v redu (F13) in vse različne igre, ki so jih imeli (F14).

5. Kako bi opisali spomine in občutke, ki vas vežejo na ta prostor? (podvprašanje: ste se počutili sprejeto, slišano, podprto, kot da ste na varnem?)

Občutki in spomini bodo vedno pozitivni, res zelo lepi spomini (F15), veliko smeha in zadovoljstva (F16). Odmaknjeni smo bili od vse te tehnologije, nekakšno tako druženje, kot smo ga včasih poznali. Zdaj se mi zdi, da je tega povsod zelo malo (F17). Vedno sem imel občutek, da sem dobrodošel in pozitivno sprejet (F18).

6. Kako bi opisali odnos zaposlenih in prostovoljcev v DC do vas?

Zelo dober odnos smo imeli z zaposlenimi, lahko bi rekel prijateljski (F19). Vedno si jim lahko zaupal, ne da bi se bal, da bo ta skrivnost izdana (F20). Bili so zelo prijazni (F21), skrbeli so za nas in skrbeli, da smo se imeli dobro (F22). Upoštevali so tudi naše predloge, ko so bili normalni in možni za izvesti, kar nam je bilo zelo všeč (F23).

7. Kako je vaše udejstvovanje v DC vplivalo na vašo socialno mrežo/družbeno življenje?

Zdi se mi, da sem res pridobil nekaj dobrih prijateljev, s katerimi sem še danes v dobrih odnosih (F24). Postal sem tudi boljši prijatelj s tistimi, s katerimi smo večinoma skupaj hodili (F25).

8. Kaj se je na področju vašega izobraževanja spremenilo, ko ste obiskovali DC?

Na mojem osebnem področju izobraževanja nič, ker nisem obiskoval učne pomoči (F26), edino to, da sem nekaterim ponudil inštrukcije nemščine in jim pri tem pomagal (F27).

9. Kaj se je spremenilo na vašem osebnem področju? (podvprašanje: Se vam zdi, da se je vaše osebno življenje v smislu samopodobe, motivacije, vrednot, osebnostnih značilnosti ipd. razvilo oz. spremenilo skozi dejavnosti in preživljanje prostega časa v DC?)

Ker sem bil že vzgojen tako, da ko kdo potrebuje pomoč, se mu pomaga, se mi zdi, da sem to v Žarku samo še nadgradil (F28).

10. Na kakšen način obiskovanje DC v času otroštva oz. mladostništva še danes vpliva na vaše življenje?

Dobiš malo drugačen pogled na vse, kar se dogaja okoli tebe. Do takrat v bistvu sploh ne veš, saj nikoli ne razmišljaš, koliko ljudi ima take ali drugačne težave. Takrat, ko vidiš, da nekdo potrebuje pomoč, mu jo tudi

potem brez pomisleka ponudiš (F29). Pa še spoznal sem nekaj čisto novih prijateljev, s katerimi sem še danes v dobrih odnosih (F30).

11. Kaj menite, kako bi se vaše življenje odvijalo, če DC ne bi obiskovali?

To, da nekaterih ljudi in prijateljev ne bi verjetno nikoli spoznal (F31).

12. Ali si želite, da bi bilo v času vašega obiskovanja v dnevnem centru kaj zastavljeno in izpeljano drugače kot je bilo (npr. aktivnosti, učne pomoči, druženja)? Če da, kaj konkretno?.

Nebi nič spreminjal, ker je bilo res vse super (F32).

8.3.7 Intervju 7 – nekdanji uporabnik G

Spol: moški

Starost: 29

Čas aktivnega obiskovanja DC (letnice): 5 let (2008 – 2013)

1. Kje ste izvedeli za dnevni center za otroke in mladostnike Naj mladih ne vzgaja ulica?

Preko prijateljev (G1).

2. Kaj vas je pritegnilo k temu, da prvič obiščete DC?

Dolgčas, ker sem bil popoldne brez obveznosti (G2) in prijatelji, ki so hodili v Žarek (G3).

3. Kako je potekal dan v dnevnem centru?

Večinoma smo se hodili družiti, posedati (G4), včasih smo igrali namizni nogomet (G5), radi smo se tudi pogovarjali z zaposlenimi (G6).

4. Kateri so bili razlogi, da ste potem kontinuirano obiskovali DC? Kateri razlog je najbolj izstopajoč?

Verjetno najbolj to, da smo kot mladi na Jesenicah, brez kakršne koli obveznosti po šoli imeli prostor, kjer smo se lahko družili (G7). Drugače pa seveda druženje (G8) in to, da se je vedno dogajalo (G9).

5. Kako bi opisali spomine in občutke, ki vas vežejo na ta prostor? (podvprašanje: ste se počutili sprejeto, slišano, podprto, kot da ste na varnem?)

Imel si možnost nekam hoditi in se počutiti dobro (G10), tudi, če si rabil nasvet, si ga dobil (G11), vedno si bil dobrodošel (G12).

6. Kako bi opisali odnos zaposlenih in prostovoljcev v DC do vas?

V redu ljudje, prijazni (G13). Lahko si se pogovarjal z njimi, dobre nasvete so dajali, če si jih rabil. Vedno so nam dajali podporo (G14).

7. Kako je vaše udejstvovanje v DC vplivalo na vašo socialno mrežo/družbeno življenje?

Ni imelo nekega vpliva na tem področju. Kakšen znanec več za občasno druženje, bolj sem bil v krogu tistih, s katerimi smo skupaj hodili (G15).

8. Kaj se je na področju vašega izobraževanja spremenilo, ko ste obiskovali DC?

Nič, nisem zato hodil v Žarek (G16).

9. Kaj se je spremenilo na vašem osebnem področju? (podvprašanje: Se vam zdi, da se je vaše osebno življenje v smislu samopodobe, motivacije, vrednot, osebnostnih značilnosti ipd. razvilo oz. spremenilo skozi dejavnosti in preživljanje prostega časa v DC?)

Bil sem vključen v projekt Šola za življenje in bil vodilni mladinski delavec, kot so temu rekle zaposlene. Tekom projekta in časa v Žarku sem dobil tudi nekaj pomembnih nasvetov za življenje (G17).

10. Na kakšen način obiskovanje DC v času otroštva oz. mladostništva še danes vpliva na vaše življenje?

Več občutka za težave drugih ljudi, sploh tistih, ki so mi blizu. Pomoč ljudem je pomembna in če jo lahko nudimo, je to najmanj kar lahko naredimo za njih (G18).

11. Kaj menite, kako bi se vaše življenje odvijalo, če DC ne bi obiskovali?

Porabljen čas za druženje bi lahko porabil v druge namene, na primer za športne aktivnosti. S tem bi mogoče lahko včasih drugače izkoristil čas (G19). Vendar mi ni žal tega časa, saj sem z obiskovanjem Žarka veliko pridobil zase in tudi verjetno na bolj zabaven, sproščen način živel del svoje mladosti.

12. Ali si želite, da bi bilo v času vašega obiskovanja v dnevnem centru kaj zastavljeno in izpeljano drugače kot je bilo (npr. aktivnosti, učne pomoči, druženja)? Če da, kaj konkretno?

Ne, ne zdi se mi, da nam je kaj manjkalo (G20).

8.3.8 Intervju 8 – nekdanji uporabnik H

Spol: ženski

Starost: 23

Čas aktivnega obiskovanja DC: 6 let (2007 – 2013)

1. Kje ste izvedeli za dnevni center za otroke in mladostnike Naj mladih ne vzgaja ulica?

Od sošolke iz osnovne šole (H1).

2. Kaj vas je pritegnilo k temu, da prvič obiščete DC?

Zanimalo me je, kako je tam (H2), sošolka mi je povedala zanimive stvari in me povabila, da grem z njo (H3).

3. Kako je potekal dan v dnevnem centru?

S sošolko in prijateljicami smo se dobile v dnevnem centru, največkrat smo izdelovale kakšne zapestnice in obeske (H4). Poslušale smo glasbo (H5) in se pogovarjale prek MSN-ja (H6). Kasneje smo se hodile tja družiti (H7) in pogovarjati (H8). Včasih sem šla tudi, da bi se učila (H9) ali pa sem bila zmenjena za učno pomoč (H10).

4. Kateri so bili razlogi, da ste potem kontinuirano obiskovali DC? Kateri razlog je najbolj izstopajoč?

Druženje najbolj (H11). Mami je vedela kje sem, edino v Žarku mi je pustila biti, ko sem bila mlajša, saj je poznala zaposlene (H12). Veliko stvari me je zanimalo, vseč mi je bilo tudi, ko smo ustvarjali (H13) ali igrali namizni nogomet (H14).

5. Kako bi opisali spomine in občutke, ki vas vežejo na ta prostor? (podvprašanje: ste se počutili sprejeto, slišano, podprto, kot da ste na varnem?)

Spomini so lepi (H15). S strani zaposlenih in punc sem se počutila sprejeto (H16). Na začetku se nisem počutila sprejeto s strani nekaterih fantov, veliko smo se kregali, vendar se je potem čez čas s pogovorom to spremenilo (H17).

6. Kako bi opisali odnos zaposlenih in prostovoljcev v DC do vas?

Zelo so bili v redu in pozorni (H18). Če sem potrebovala pomoč pri učenju, ko sem se s kom skregala, ali kaj podobnega, sem jo vedno dobila. Vedno so me znale podpreti. (H19). Hkrati pa mi tudi povedati, če kdaj nisem imela prav (H20). Včasih jih še vedno pridem pozdraviti in povem kaj je novega pri meni, tega so zelo vesele.

7. Kako je vaše udejstvovanje v DC vplivalo na vašo socialno mrežo/družbeno življenje?

Imela sem veliko ljudi s katerimi sem se lahko pogovarjala. Rada govorim, zato mi je bil klepet z različnimi osebami všeč (H21). Tudi s prijateljicami s katerimi smo skupaj hodile, smo bile bolj povezane, boljše smo se razumele (H22).

8. Kaj se je na področju vašega izobraževanja spremenilo, ko ste obiskovali DC?

Včasih sem šla na kakšne inštrukcije, ko sem to potrebovala (H23). Včasih sem se učila tudi sama, ker mi je bilo tam lažje kot doma (H24). Drugače sem imela kar pozitiven pogled na učenje, ker so me zaposlene vedno podpirale (H25).

9. Kaj se je spremenilo na vašem osebnem področju? (podvprašanje: Se vam zdi, da se je vaše osebno življenje v smislu samopodobe, motivacije, vrednot, osebnostnih značilnosti ipd. razvilo oz. spremenilo skozi dejavnosti in preživljanje prostega časa v DC?)

Naučila sem se potrpežljivosti in čakanja. Ko sem bila mlajša sem vedno skakala v besedo in želela biti v središču pozornosti. Zaposlene so me naučile, da moram pomisliti tudi na druge. Tudi manj sem se kregala zaradi nepomembnosti. (H26).

10. Na kakšen način obiskovanje DC v času otroštva oz. mladostništva še danes vpliva na vaše življenje?

Znam se postaviti zase (H27), vendar se ne kregam več kot sem se včasih (H28). Tudi s prijateljicami, s katerimi smo skupaj hodile se še vedno družimo (H29).

11. Kaj menite, kako bi se vaše življenje odvijalo, če DC ne bi obiskovali?

Sigurno ne bi smela toliko hoditi ven, ko sem bila mlajša, ker mami ne bi vedela kje sem (H30). Možno je tudi, da bi počela neumnosti zunaj (H31). Verjetno bi mela tudi več problemov s šolo, ker ne bi vedela kje najti nekoga, ki bi mi pomagal, brez slabe volje ali plačila (H32).

12. Ali si želite, da bi bilo v času vašega obiskovanja v dnevnem centru kaj zastavljeno in izpeljano drugače kot je bilo (npr. aktivnosti, učne pomoči, druženja)? Če da, kaj konkretno?

Za mlade pod dvanajstim letom bi lahko kdaj organizirali zabavo z glasbo in plesanjem. Zraven bi lahko imeli še srečelov (H33). Vse ostalo mi je bilo všeč, ne bi spremenila nič drugega.

8.3.9 Intervju 9 – zaposlena Az

Mladinska svetovalka

Čas delovne dobe v programu: 12 let (2007 – 2019)

1. Kako se je spremenila organizacija dnevnega centra od leta 2013 in prej, do danes?

Najprej je razlika razširitev enot tudi na druge občine. To smo izvedli leta 2014. Na Bledu imamo vsak ponedeljek od 13. do 16. ure, v Mojstrani vsak torek od 13. do 16. ure, v sredo v Gorjah od 13. do 16. ure in ob petkih od 13. do 16. ure (Az1). Čeprav delujemo enkrat na teden se nam zdi, da je uporabnikom okolje in zasnova zelo všeč, ko pridemo in da se imamo skozi dejavnosti, ki jih izvajamo – delavnice, druženje, pogovori, učna pomoč (Az2). Leta 2015 preselili v kletne prostore Zdravstvenega doma Jesenice, saj je bil namen tisto stavbo, vojaško skladišče v bistvu, v kateri smo bili prej prodati (Az3). Imamo tudi premečen delovni čas, večinoma smo odprti od 13. do 19., ure, če je potrebno pa tudi od 12. do 20. ure. V času, ko so hodili nekdanji uporabniki, s katerimi si delala intervjuje je bilo odprto od 13. do 21. ure (Az4). Takrat je bil dnevni center na stari lokaciji, ki je bila zelo vidna in so jo pogosto obiskovali mimoidoči mladostniki, ki so potem radi ostajali do poznih ur. Včasih je bilo več mlajših odraslih, ki so obiskovali dnevni center (Az5). Smo se tudi prilagodili s tem, da imamo med poletnimi dopoldanski delovni čas od 8. do 14. ure (Az6), zdi se nam, da je potreba, sploh otrok in staršev večja po tem, da je odprto dopoldne, saj starši ponavadi delajo dopoldne, uporabniki pa so lahko ta čas pri nas (Az7).

2. Kako se po vašem mnenju spreminjajo uporabniki?

Vedno več je uporabnikov, ki potrebujejo pomoč pri učenju (Az8). Drugače pa je odvisno od vsakega posameznika, skozi leta se spreminjajo, nekateri potrebujejo več podpore pri osebnostnem razvoju, spet drugi potrebujejo pomoč na izobraževalnem področju, ampak tako je bilo zmeraj. Je pa res, da je v tem času zelo v porastu tehnologija, uporabniki veliko več časa preživljajo na računalnikih, mobitelih, tehničnih napravah, kot pa so ga včasih (Az9).

3. Kaj se je spremenilo glede dejavnosti, ki jih izvajate v dnevnem centru v tem času?

Vse dejavnosti so še vedno iste, kot so jih našli nekdanji uporabniki. To pomeni, da še vedno igramo različne družabne, namizne igre, se družimo, pikniki ob koncu šolskega leta, praznovanje praznikov vseh veroizpovedi itd. Enkrat na mesec praznujemo vse rojstne dneve uporabnikov, ki so bili v tistem mesecu (Az10). Po novem smo dodali kuharske delavnice enkrat na teden, ki so zelo aktualne (Az11) in filmske večere enkrat na teden, v katerih vsi zelo uživajo (Az12). Kuharske delavnice so uporabnikom sploh zabavne, na začetku nismo pričakovale tako dobrega odziva (Az13). Uporabniki pridejo in se pogosto kar nekaj ur zadržujejo pri nas, zato je pomembno, da si kdaj tudi kaj pripravimo oz. skuhamo. Potem sledi skupen obed in po koncu pospravljanje (Az14). Kot sem prej omenila, veliko več je tudi učne pomoči, sploh sedaj ob koncu leta imamo ogromno otrok in mladostnikov (Az15). Povezani smo z Gimnazijo Jesenice iz katere imamo veliko prostovoljcev, ki hodijo pomagat našim uporabnikom. Pa ne samo iz Gimnazije Jesenice, tudi Srednja šola Jesenice in zunanji prostovoljci. Veliko bazo prostovoljcev imamo v zadnjih nekaj letih, kar nam zelo pomaga, sploh na področju učne pomoči. Prostovoljci so zelo prijetni in pripravljeni pomagati, mi pa jih zelo cenimo in smo zelo veseli, da je tako dober odziv, ko je treba priskočiti na pomoč (Az16). Na podlagi povečanja učne pomoči smo s tem letom tudi organizirali pisanje domače naloge takoj po šoli, v času, ko poteka učna pomoč (Az17).

4. Nekdanji uporabniki so kot idejo za izboljšanje programa najpogosteje navedli igrišče. Kaj menite o tem?

V prejšnjem prostoru dnevnega centra smo imeli vsaj prostor pred vhodom, kjer smo lahko postavili vsaj mizico in stole. Zdaj imamo spredaj parkirišče, ki nas ovira pri tem, da bi lahko imeli kakršne koli športne aktivnosti zunaj dnevnega centra, čeprav tudi prej nismo imeli veliko prostora (Az18). Po eni strani pogrešamo igrišče (Az19), po drugi strani pa se nam zdi, da imajo uporabniki pri nas veliko drugih pristočasnih aktivnosti, ki jih zanimajo in v katerih lahko uživajo, seveda bi bilo igrišče bonus vendar je zelo težko dobiti prostor na taki dostopni lokaciji Jesenic kot smo mi, kjer bi bil poleg še prostor za športne dejavnosti (Az20).

8.3.10 Intervju 10 – zaposlena Bz

Predsednica Društva za delo z mladimi v stiski Žarek

Čas delovne dobe v programu: 15 let (2004 – 2019)

1. Kako se je spremenila organizacija dnevnega centra od leta 2013 in prej, do danes?

Enote so od leta 2014 v različnih občinah po Gorenjskem, tudi spremenili smo lokacijo, to ti je mladinska delavka že povedala verjetno (Bz1)? (Odgovor: da). Naš program je zastavljen kot nekakšen pripomoček za otroke in mladostnike, zato se sproti spreminja, ampak ni nekih drastičnih sprememb; naša vizija ostaja že od začetka ista, prilagajamo se potrebam otrok in mladostnikov, ki se vedno skozi leta nekoliko spreminjajo. Naš cilj je okrepiti uporabnike v obdobju odraščanja in jih podpreti pri spoprijemanju z raznolikimi izzivi v življenju. Otroci in mladi pridejo in nas najdejo tam, mi pa smo tam za njih. Krepimo jih na raznolikih področjih in jih učimo spretnosti za življenje. Skratka, kjer nas potrebujejo, tam jim mi pridemo nasproti (Bz2). Naš program se ni toliko spreminjal skozi leta ravno zato, ker imamo že od začetka enak namen in cilj pri delu z mladimi in zdi se nam, pa tudi vidimo, da naš program deluje in ustvarja pozitivne spremembe pri uporabnikih (Bz3). Zdi pa se mi, da je naš program skozi zadnja leta še bolj stabilen in prepoznaven v okolici (Bz4). Bolj sodelujemo in smo povezani tudi z raznolikimi organizacijami, Mladinskim centrom Jesenice, s šolami, svetovalnimi službami, tudi pedopsihiatrinjo itd. (Bz5). Tudi starši so vključeni v program dnevnega centra, zelo spoštujemo njihovo mnenje. Imamo uporabniški svet, kjer tekoči uporabniki in njihovi starši izražajo svoje mnenje o programu, odprti smo za soorganizacijo programa (Bz6). V zadnjih nekaj letih imamo tudi bolj fleksibilen in premičen delovni čas, po navadi se dogovorimo, da ena od zaposlenih pride prej na delo, če je to potrebno, zaradi dodatne učne pomoči, včasih za razgovore s starši, za birokracijo (Bz7)...

2. Kako se po vašem mnenju spreminjajo uporabniki?

Otroci in mladostniki se mi zdijo manj opremljeni z veščinami za življenje in tudi za delo v skupini (Bz8). Veliko bolj so v virtualnem svetu kot so bili včasih (Bz9). Na podlagi tega še bolj spodbujamo dejavnosti, kjer se uporabniki družijo med seboj, se povežejo in gradijo svoje sodelovanje s skupino vrstnikov (Bz10). Vsak posameznik potrebuje malo drugačen pristop, tega se zavedamo in vsakega jemljemo kot edinstvenega in neponovljivega, zato pri tem vprašanju izpostavljam samo splošne spremembe (Bz11).

3. Kaj se je spremenilo glede dejavnosti, ki jih izvajate v dnevnem centru v tem času?

Kuharske delavnice so nove (Bz12) in filmski večeri (Bz13). Ostalo so dejavnosti, ki so bile že v letih, ko so tvoji sogovorniki in sogovornice še obiskovali dnevni center, kar so ti verjetno že naštevati – druženje, igre, namizni nogomet, namizni tenis (Bz14)... Pomembno se mi zdi izpostaviti, da delamo po potrebah mladih,

zasledujemo cilje na podlagi tega, kar mladi v tistem času potrebujejo in po čemer izrazijo željo in da je to v naši moči seveda (Bz15). Zdaj smo vstopili v sedemletko (Bz16) in že planiramo, da če bo vse po sreči, poleti odidemo z uporabniki v Ljubljano, na izlet z vlakom in ogled Ljubljane (Bz17). Imamo veliko idej, ki jih želimo izpeljati (Bz18).

4. Nekdanji uporabniki so kot idejo za izboljšanje programa najpogosteje navedli igrišče. Kaj menite o tem?

Igrišče res pogrešamo in tudi otroci in mladostniki so pogosto izrazili in izražajo željo po nekem prostoru za športne dejavnosti. Tako bi lahko imeli različne športne igre, štafete in podobno (Bz19). Jaz pravim tako, da moramo delati s tem, kar imamo. Je pa res, da je problem tudi v tem, da če bi bili bolj na obrobju Jesenic bi verjetno imeli več prostora za razgibane dejavnosti zunaj dnevnega centra, pa je potem na drugi strani problem v dostopnosti otrokom, če bi bil dnevni center odmaknjen in zunaj centra Jesenic. Želimo biti v središču in lahko dostopni otrokom, zato je težko združiti eno z drugim (Bz20).

8.4 Odprto kodiranje

Tabela 8.1: Intervju 1 – oseba A

Številka izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
A1	<i>Za dnevni center sem izvedela od prijateljev.</i>	Prijatelji	Seznanitev	Prvi stik nekdanjih uporabnikov z dnevnim centrom
A2	<i>Dolgčas mi je bilo, ker se prijatelji niso več toliko zadrževali pred blokom.</i>	Dolgčas	Razlogi za prvi obisk	Prvi stik nekdanjih uporabnikov z dnevnim centrom
A3	<i>Zanimalo me je, kaj se tam dogaja, da toliko hodijo tja.</i>	Zanimanje	Razlogi za prvi obisk	Prvi stik nekdanjih uporabnikov z dnevnim centrom
A4	<i>Imeli smo razne ustvarjalne delavnice; risali smo, barvali, delali ročne izdelke.</i>	Ustvarjalne delavnice	Dejavnosti	Obiskovanje dnevnega centra
A5	<i>Če ni bilo delavnic, smo najpogosteje igrali namizni nogomet ali namizni tenis, včasih tudi družabne igre.</i>	Namizne in družabne igre	Dejavnosti	Obiskovanje dnevnega centra
A6	<i>Vedno smo praznovali različne praznike vseh veroizpovedi,</i>	Praznovanje praznikov različnih veroizpovedi	Dejavnosti	Obiskovanje dnevnega centra
A7	<i>imeli smo tudi piknike.</i>	Pikniki	Dejavnosti	Obiskovanje dnevnega centra

A8	<i>Velikokrat smo imeli tudi turnirje v namiznem tenisu, pikadu, namiznem nogometu.</i>	Turnirji	Dejavnosti	Obiskovanje dnevnega centra
A9	<i>Kasneje smo imeli računalnik, zato smo tam potem tudi poslušali glasbo.</i>	Poslušanje glasbe	Dejavnosti	Obiskovanje dnevnega centra
A10	<i>Spomnim se tudi, da smo si v Žarku lahko skuhalo čaj, kapučino, kakav, kar nam je bilo vsem zelo všeč.</i>	Kuhanje toplih napitkov	Dejavnosti	Obiskovanje dnevnega centra
A11	<i>Potem smo sedeli za mizo in se pogovarjali, kakšen dan smo imeli.</i>	Pogovor	Dejavnosti	Obiskovanje dnevnega centra
A12	<i>Mislim, da je bil zame najbolj izstopajoč razlog dobro delo zaposlenih.</i>	Dobro delo zaposlenih	Razlogi za obiskovanje	Obiskovanje dnevnega centra
A13	<i>Drugi pomemben razlog zame je bil ta, da mi je bilo doma velikokrat dolgčas, v Žarku pa se je vedno nekaj dogajalo.</i>	Dolgčas	Razlogi za obiskovanje	Obiskovanje dnevnega centra
A14	<i>Zdi se mi, da tisti otroci, ki take pozornosti ne dobijo doma to zelo potrebujejo.</i>	Prejemanje pozornosti	Razlogi za obiskovanje	Obiskovanje dnevnega centra
A15	<i>Občutki so pozitivni,</i>	Pozitivni občutki	Spomini in občutki	Obiskovanje dnevnega centra
A16	<i>počutila sem se zaželeno.</i>	Občutek zaželenosti	Spomini in občutki	Obiskovanje dnevnega centra
A17	<i>Menim, da so zaposlene delale na tem, da okrepijo moje pozitivne lastnosti, na primer vedno sem rada ustvarjala, risala, nastopala.</i>	Krepitev pozitivnih lastnosti	Spomini in občutki	Obiskovanje dnevnega centra
A18	<i>Varno se nisem počutila le takrat, ko je bil bivši prostor Žarka takoj zraven metadonske ambulante in so včasih prišli uporabniki različnih drog pogledat, kaj se dogaja v Žarku.</i>	Bližina metadonske ambulante	Spomini in občutki	Obiskovanje dnevnega centra
A19	<i>Najbolj od vsega je bil to sproščen odnos.</i>	Sproščen odnos	Odnosi zaposlenih in prostovoljcev do uporabnikov	Obiskovanje dnevnega centra
A20	<i>Do mene so bili vsi vedno prijazni,</i>	Prijaznost	Odnosi zaposlenih in prostovoljcev do uporabnikov	Obiskovanje dnevnega centra
A21	<i>odkriti,</i>	Odkritost	Odnosi zaposlenih in prostovoljcev do uporabnikov	Obiskovanje dnevnega centra

A22	<i>in razumevajoči.</i>	Razumevanje	Odnosi zaposlenih in prostovoljcev do uporabnikov	Obiskovanje dnevnega centra
A23	<i>Veliko so me spodbujali pri mojih učnih in športnih dosežkih.</i>	Motivacija	Odnosi zaposlenih in prostovoljcev do uporabnikov	Obiskovanje dnevnega centra
A24	<i>Zanimali so se tudi zame osebno; kako se imam, kako se imamo doma in podobno.</i>	Oseben odnos	Odnosi zaposlenih in prostovoljcev do uporabnikov	Obiskovanje dnevnega centra
A25	<i>Zdi se mi, da so bili zelo pozorni in da jih je res zanimalo vse o nas.</i>	Pozornost	Odnosi zaposlenih in prostovoljcev do uporabnikov	Obiskovanje dnevnega centra
A26	<i>Večinoma sem vse, ki so hodili poznala vsaj na videz, sem pa potem nekatere malo bolje spoznala in se z njimi spoprijateljila.</i>	Nova prijateljstva	Socialna mreža	Življenjski svet uporabnika
A27	<i>Sigurno ne bi poznala toliko ljudi in bila v dobrih odnosih z njimi.</i>	Krepitev poznanstev	Socialna mreža	Življenjski svet uporabnika
A28	<i>Tudi ne bi bila tako komunikativna, če ne bi hodila v Žarek.</i>	Komunikativnost	Socialna mreža	Življenjski svet uporabnika
A29	<i>Z nekaterimi smo se v Žarku družili, ampak se potem zunaj Žarka nismo. Pogovarjali in igrali smo se samo v dnevnem centru.</i>	Druženje samo znotraj dnevnega centra	Socialna mreža	Življenjski svet uporabnika
A30	<i>S tistimi, s katerimi sem se že takrat največ družila v Žarku in tudi izven sem še vedno zelo dobra prijateljica.</i>	Ohranitev prijateljstev	Socialna mreža	Življenjski svet uporabnika
A31	<i>Zdi se mi pa, da nas je Žarek takrat, ko smo hodili, zelo zblížal, ker smo preživeli še več časa skupaj.</i>	Krepitev obstoječih prijateljstev	Socialna mreža	Življenjski svet uporabnika
A32	<i>V dnevnem varstvu sem razvila neko dodatno upanje, kar se tiče šole. Dobila sem občutek, da mi bo uspelo, lažje sem se tudi učila za šolo.</i>	Dodatna motivacija na področju šolanja	Izobraževanje	Življenjski svet uporabnika
A33	<i>Nisem se veliko učila v Žarku, le če sem se kdaj mogla in še takrat sem se večinoma sama.</i>	Samostojno učenje v dnevnem centru	Izobraževanje	Življenjski svet uporabnika
A34	<i>S tem sem tudi pridobila učne navade.</i>	Učne navade	Izobraževanje	Življenjski svet uporabnika
A35	<i>Zaposlene so mi omogočale, da se v Žarku učim, ko se doma nisem mogla.</i>	Nezmožnost učenja doma	Izobraževanje	Življenjski svet uporabnika

A36	<i>Spomnim se, da smo v Žarku reševali anketo o samopodobi. Zdi se mi, da sem v Žarku pridobila veliko vrednost do same sebe.</i>	Krepitev občutka lastne vrednosti	Osebni razvoj	Življenjski svet uporabnika
A37	<i>Katja nam je veliko razlagala o življenju, o potovanjih, o bontonu. Menim, da je ona za moje osebno razvijanje največ pripomogla.</i>	Učenje o življenju	Osebni razvoj	Življenjski svet uporabnika
A38	<i>Prijaznosti sem se učila od Ane,</i>	Učenje prijaznosti	Osebni razvoj	Življenjski svet uporabnika
A39	<i>od Bojane biti malo nesramen</i>	Učenje predrznosti	Osebni razvoj	Življenjski svet uporabnika
A40	<i>in od Teje potrpežljivosti in razumnosti.</i>	Učenje potrpežljivosti in razumnosti	Osebni razvoj	Življenjski svet uporabnika
A41	<i>To, da danes razumem, da me je obiskovanje na nek način razvilo v tako osebo, kakršna sem.</i>	Prispevek obiskovanja k razvoju v močno osebnost	Prispevek obiskovanja na sedanje življenje	Življenjski svet uporabnika
A42	<i>To, da sem v nekem obdobju na nek način izgubila smisel in so zaposlene to opazile in mi ga pomagale vrniti s pogovori, s spodbujanjem. Mogoče je to za otroka še najbolj pomembno, da smo vedeli, da je nekdo tam, ki nas je pripravljen poslušati in nam pomagati.</i>	Pomen odgovorne odrasle osebe v življenju	Prispevek obiskovanja na sedanje življenje	Življenjski svet uporabnika
A43	<i>Danes se tako zavedam, da je veliko otrok takih, ki ne dobijo prave pozornosti s strani svojih staršev in so dnevni centri zelo koristni za njih, pa tudi za vse ostale mlade.</i>	Znanje o koristnosti dnevnih centrov	Prispevek obiskovanja na sedanje življenje	Življenjski svet uporabnika
A44	<i>Ko smo bili v Žarku, smo se nekako obvezali, da bomo nekaj delali; ustvarjali, poslušali glasbo, se pogovarjali in podobno, tako da je bilo veliko manj časa za traparije.</i>	Več časa za neumnosti	Hipotetičen življenjski svet brez obiskovanja dnevnega centra	Življenjski svet uporabnika
A45	<i>Če ga ne bi obiskovala, bi verjetno zunaj počela stvari, ki me nebi dobro zaznamovale v prihodnosti. oz. bi imele na mene velik vpliv tudi danes.</i>	Početje stvari z negativnim vplivom na prihodnje življenje	Hipotetičen življenjski svet brez obiskovanja dnevnega centra	Življenjski svet uporabnika
A46	<i>Zdi se mi, da sem v Žarku dobila nek razumen odgovor od odraslih oseb na moje težave, ki ga v moji okolici od sorodnikov, učiteljev nisem dobila.</i>	Možen primanjkljaj odgovorne odrasle osebe v življenju	Hipotetičen življenjski svet brez obiskovanja dnevnega centra	Življenjski svet uporabnika

A47	<i>Spremenila bi lokacijo dnevnega varstva.</i>	Sprememba lokacije	Ideje	Ideje za razvoj dnevnega centra s strani nekdanjih uporabnikov
A48	<i>Dobro bi bilo, da bi imeli koš, manjše igrišče.</i>	Igrišče	Ideje	Ideje za razvoj dnevnega centra s strani nekdanjih uporabnikov
A49	<i>Zaposlila bi še kakšno zaposleno več, da bi imele več časa za pogovarjanje,</i>	Več zaposlenih za pogovor	Ideje	Ideje za razvoj dnevnega centra s strani nekdanjih uporabnikov
A50	<i>saj je veliko dela tudi s papirji.</i>	Manj birokracije	Ideje	Ideje za razvoj dnevnega centra s strani nekdanjih uporabnikov

Tabela 8.2: Intervju 2 – oseba B

Številka izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
B1	<i>Za dnevni center sem izvedela preko sošolke iz osnovne šole.</i>	Sošolka	Seznantev	Prvi stik nekdanjih uporabnikov z dnevnim centrom
B2	<i>Predvsem pobuda moje sošolke,</i>	Pobuda sošolke	Razlogi za prvi obisk	Prvi stik nekdanjih uporabnikov z dnevnim centrom
B3	<i>da me je začelo zanimati, ali je res tako zabavno in prijetno tam.</i>	Zanimanje	Razlogi za prvi obisk	Prvi stik nekdanjih uporabnikov z dnevnim centrom
B4	<i>In to, da mi je bilo popoldne doma velikokrat dolgčas, ker nisem imela drugih obveznosti razen zborčka enkrat na teden.</i>	Dolgčas	Razlogi za prvi obisk	Prvi stik nekdanjih uporabnikov z dnevnim centrom
B5	<i>Ko si prišel si vedno vse pozdravil in se malo pogovoril z zaposlenimi.</i>	Pogovor z zaposlenimi	Dejavnosti	Obiskovanje dnevnega centra
B6	<i>Začel si ustvarjati,</i>	Ustvarjanje	Dejavnosti	Obiskovanje dnevnega centra

B7	<i>se igrati,</i>	Igranje	Dejavnosti	Obiskovanje dnevnega centra
B8	<i>se družiti,</i>	Druženje	Dejavnosti	Obiskovanje dnevnega centra
B9	<i>ali pa učiti, če si to potreboval.</i>	Učenje	Dejavnosti	Obiskovanje dnevnega centra
B10	<i>Včasih so bile tudi delavnice, največkrat ustvarjalne,</i>	Ustvarjalne delavnice	Dejavnosti	Obiskovanje dnevnega centra
B11	<i>pa tudi modne revije smo imeli.</i>	Modne revije	Dejavnosti	Obiskovanje dnevnega centra
B12	<i>Všeč mi je bila dobra energija</i>	Dobra energija	Razlogi za obiskovanje	Obiskovanje dnevnega centra
B13	<i>in prijazni zaposleni.</i>	Prijazni zaposleni	Razlogi za obiskovanje	Obiskovanje dnevnega centra
B14	<i>Najbolj pa to, da smo lahko ustvarjali razne izdelke.</i>	Ustvarjanje izdelkov	Razlogi za obiskovanje	Obiskovanje dnevnega centra
B15	<i>V bistvu smo bili na toplem</i>	Topel prostor	Razlogi za obiskovanje	Obiskovanje dnevnega centra
B16	<i>in se še zabavali v tem času, ko smo bili tam.</i>	Zabava	Razlogi za obiskovanje	Obiskovanje dnevnega centra
B17	<i>Vsi spomini in občutki so zelo lepi.</i>	Zelo lepi spomini in občutki	Spomini in občutki	Obiskovanje dnevnega centra
B18	<i>Lepo si bil sprejet,</i>	Občutek sprejetosti	Spomini in občutki	Obiskovanje dnevnega centra
B19	<i>poskrbeli so za nas. Vsakič so se ti vsaj za nekaj minut, tudi če je bilo veliko ljudi, posvetili, se malo pogovorili s tabo. Zdi se mi, da so nas vedno rade poslušale.</i>	Skrb zaposlenih in poslušanje uporabnikov	Spomini in občutki	Obiskovanje dnevnega centra
B20	<i>Vsi so bili vedno zelo prijazni.</i>	Prijaznost	Odnosi zaposlenih in prostovoljcev do uporabnikov	Obiskovanje dnevnega centra
B21	<i>Vedno si dobil občutek, da so te veseli, ko si prišel.</i>	Navdušenje ob prihodu	Odnosi zaposlenih in prostovoljcev do uporabnikov	Obiskovanje dnevnega centra
B22	<i>Vsak, ki je želel priti je lahko prišel in vsakega so sprejeli.</i>	Topel sprejem	Odnosi zaposlenih in prostovoljcev do uporabnikov	Obiskovanje dnevnega centra
B23	<i>Vedno se mi je zdelo kot da nobena od zaposlenih nikoli ni slabe volje.</i>	Pozitivna energija	Odnosi zaposlenih in prostovoljcev do uporabnikov	Obiskovanje dnevnega centra
B24	<i>Spoznala sem nove prijatelje.</i>	Nova prijateljstva	Socialna mreža	Življenjski svet uporabnika

B25	<i>Bolj sem bila odprta za druženje, z vsemi sem se lahko družila.</i>	Družabnost	Socialna mreža	Življenjski svet uporabnika
B26	<i>Nisem hodila na učno pomoč</i>	Brez učne pomoči	Izobraževanje	Življenjski svet uporabnika
B27	<i>Mislil pa, da sem dobila tudi občutek, da je šola pomembna.</i>	Pomen izobrazbe	Izobraževanje	Življenjski svet uporabnika
B28	<i>Ni nujno, da imamo same najboljše ocene, pomembno je to, da se maksimalno potrudimo.</i>	Pomen truda	Izobraževanje	Življenjski svet uporabnika
B29	<i>Naučila sem se, da ljudi najprej spoznamo in jih ne obsojamo vnaprej.</i>	Brez obsojanja	Osebni razvoj	Življenjski svet uporabnika
B30	<i>Bolj sem bila samozavestna za solo, prijatelje.</i>	Izboljšanje samozavesti	Osebni razvoj	Življenjski svet uporabnika
B31	<i>Tudi bolj glasna, ni me bilo več strah izraziti svojega mnenja.</i>	Izražanje svojega mnenja	Osebni razvoj	Življenjski svet uporabnika
B32	<i>Tam sem tudi ugotovila, da najraje ustvarjam in je to še vedno moj hobi.</i>	Odkritje hobija	Osebni razvoj	Življenjski svet uporabnika
B33	<i>To, da je pomembno, da se pogovarjamo med sabo</i>	Pomen pogovora	Prispevek obiskovanja na sedanje življenje	Življenjski svet uporabnika
B34	<i>in da je potrebno težave reševati sproti.</i>	Sprotno reševanje težav	Prispevek obiskovanja na sedanje življenje	Življenjski svet uporabnika
B35	<i>Ne bi imela toliko razumevanja do drugih. Ljudi bi bolj obsojala, brez da bi poznala njihovo zgodbo.</i>	Pomanjkanje razumevanja	Hipotetičen življenjski svet brez obiskovanja dnevnega centra	Življenjski svet uporabnika
B36	<i>Tudi mislim, da ne bi bila tako zgovorna</i>	Slabša komunikativnost	Hipotetičen življenjski svet brez obiskovanja dnevnega centra	Življenjski svet uporabnika
B37	<i>in samozavestna.</i>	Manj samozavesti	Hipotetičen življenjski svet brez obiskovanja dnevnega centra	Življenjski svet uporabnika
B38	<i>Zdi se mi, sploh za punce, da bi lahko imeli še kakšne kuharske delavnice, ampak takrat nismo imeli pripomočkov za kuhanje, razen za čajčke.</i>	Kuharske delavnice	Ideje	Ideje za razvoj dnevnega centra s strani nekdanjih uporabnikov
B39	<i>Lahko bi si kdaj pogledali tudi kakšen film, če bi imeli možnost.</i>	Ogled filma	Ideje	Ideje za razvoj dnevnega centra s strani nekdanjih uporabnikov

Tabela 8.3: Intervju 3 – oseba C

Številka izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
C1	<i>S prijateljem sva šla s kolesom po mestu in čisto naključno zagledala center, zunaj pa je bila gospa Eva, ki naju je prijazno povabila notri, da si ga ogledava.</i>	Naključno odkritje	Seznanitev	Prvi stik nekdanjih uporabnikov z dnevnim centrom
C2	<i>Prijazno povabilo gospe Eve</i>	Prijazno povabilo gospe Eve	Razlogi za prvi obisk	Prvi stik nekdanjih uporabnikov z dnevnim centrom
C3	<i>in to, da so imeli namizni nogomet in pikado.</i>	Namizni nogomet in pikado	Razlogi za prvi obisk	Prvi stik nekdanjih uporabnikov z dnevnim centrom
C4	<i>Sprva smo hodili, da bi igrali pikado, namizni tenis in razne družabne igre.</i>	Namizne in družabne igre	Dejavnosti	Obiskovanje dnevnega centra
C5	<i>Veliko smo poslušali glasbo,</i>	Poslušanje glasbe	Dejavnosti	Obiskovanje dnevnega centra
C6	<i>čisto nekako brez skrbi preživljali popoldneve.</i>	Brezskrbni popoldnevi	Dejavnosti	Obiskovanje dnevnega centra
C7	<i>Včasih smo se tudi samo pogovarjali, tudi takrat je bilo lepo.</i>	Pogovor	Dejavnosti	Obiskovanje dnevnega centra
C8	<i>Najbolj sigurno vedno dobro vzdušje</i>	Dobro vzdušje	Razlogi za obiskovanje	Obiskovanje dnevnega centra
C9	<i>in to, da smo se vedno zabavali.</i>	Zabava	Razlogi za obiskovanje	Obiskovanje dnevnega centra
C10	<i>Potem seveda dobra družba</i>	Dobra družba	Razlogi za obiskovanje	Obiskovanje dnevnega centra
C11	<i>in prijazni zaposleni, ki so nam pustili, da naredimo dobro vzdušje in ga z nami tudi vzdrževali.</i>	Prijazni zaposleni	Razlogi za obiskovanje	Obiskovanje dnevnega centra
C12	<i>Spomini so zelo lepi.</i>	Lepi spomini	Spomini in občutki	Obiskovanje dnevnega centra
C13	<i>Vedno si se lahko komu zaupal, če si imel probleme.</i>	Občutek zaupanja	Spomini in občutki	Obiskovanje dnevnega centra
C14	<i>Tudi, če se kdaj glede česa nismo mogli zmenit z drugimi, smo vedno našli rešitev, ko so nam pomagale zaposlene.</i>	Skupno iskanje rešitev	Spomini in občutki	Obiskovanje dnevnega centra

C15	<i>Odnos je bil zelo prijateljski,</i>	Prijateljski odnos	Odnosi zaposlenih in prostovoljcev do uporabnikov	Obiskovanje dnevnega centra
C16	<i>vedno sem se počutil kot da so veseli, da sem z njimi.</i>	Občutek sprejetosti	Odnosi zaposlenih in prostovoljcev do uporabnikov	Obiskovanje dnevnega centra
C17	<i>Ko si prišel, so te po navadi vprašali, kako si, kako se imaš, kako šola. Imel si občutek, da se res zanimajo zate in ti hočejo vse najboljše.</i>	Interes za življenje uporabnikov	Odnosi zaposlenih in prostovoljcev do uporabnikov	Obiskovanje dnevnega centra
C18	<i>Želeli so si narediti prostor, kjer se bomo počutili sprejeto.</i>	Ustvarjanje varnega okolja	Odnosi zaposlenih in prostovoljcev do uporabnikov	Obiskovanje dnevnega centra
C19	<i>Vedno so bili prijazni,</i>	Prijaznost	Odnosi zaposlenih in prostovoljcev do uporabnikov	Obiskovanje dnevnega centra
C20	<i>razumni</i>	Razumnost	Odnosi zaposlenih in prostovoljcev do uporabnikov	Obiskovanje dnevnega centra
C21	<i>in pripravljeni pomagati.</i>	Pripravljenost pomagati	Odnosi zaposlenih in prostovoljcev do uporabnikov	Obiskovanje dnevnega centra
C22	<i>Spoznal sem nove prijatelje, ustvarili smo si neko skupinico, da smo potem skupaj hodili.</i>	Nova prijateljstva	Socialna mreža	Življenjski svet uporabnika
C23	<i>Spoznal sem kar nekaj otrok in jim včasih delal družbo.</i>	Dobri odnosi in druženje z otroci	Socialna mreža	Življenjski svet uporabnika
C24	<i>Nisem hodil na učno pomoč.</i>	Brez učne pomoči	Izobraževanje	Življenjski svet uporabnika
C25	<i>So me pa podpirali, ko sem se pritoževal, da se moram veliko učiti in me motivirali, da se bo izplačalo.</i>	Podpora in motivacija pri učenju	Izobraževanje	Življenjski svet uporabnika
C26	<i>Najbolj se je spremenilo to, da sem razumel druge ljudi, ki so bili v raznih težavah, da jih nisem gledal postrani.</i>	Razumevanje ljudi	Osebni razvoj	Življenjski svet uporabnika
C27	<i>Tudi bolj sem cenil svoje prijatelje in bil vesel za naše odnose doma.</i>	Hvaležnost za dobre odnose z bližnjimi	Osebni razvoj	Življenjski svet uporabnika
C28	<i>Predvsem poskušati vedno biti dober človek</i>	Želja biti dober človek	Prispevek obiskovanje na sedanje življenje	Življenjski svet uporabnika
C29	<i>in pomagati tistemu, ki rabi pomoč.</i>	Želja po pomoči drugim	Prispevek obiskovanje na sedanje življenje	Življenjski svet uporabnika

C30	<i>Sigurno se ne bi toliko ukvarjal s tem, da lahko z besedami prizadenem druge ljudi.</i>	Neozaveščenost o moči besed	Hipotetičen življenjski svet brez obiskovanja dnevnega centra	Življenjski svet uporabnika
C31	<i>Mogoče edino to, da bi imeli kakšno igrišče zunaj blizu Žarka.</i>	Igrišče	Ideje	Življenjski svet uporabnika

Tabela 8.4: Intervju 4 – oseba D

Številka izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
D1	<i>Preko prijateljev, s katerimi smo preživljali veliko časa skupaj.</i>	Prijatelji	Seznantev	Prvi stik nekdanjih uporabnikov z dnevnim centrom
D2	<i>Prijatelji so ga že obiskovali, tako da sem začel tudi sam hoditi tja zaradi druženja z njimi.</i>	Želja po druženju s prijatelji	Razlogi za prvi obisk	Prvi stik nekdanjih uporabnikov z dnevnim centrom
D3	<i>S prijatelji smo večinoma igrali namizni nogomet.</i>	Igranje namiznega nogometa	Dejavnosti	Obiskovanje dnevnega centra
D4	<i>Včasih smo imeli tudi zanimive pogovore z zaposlenimi.</i>	Zanimivi pogovori	Dejavnosti	Obiskovanje dnevnega centra
D5	<i>Pomagali smo tudi pri izdelavi raznih izdelkov, ki so bili potem namenjeni za darila ali prodajo na stojnicah.</i>	Pomoč pri izdelavi raznih izdelkov	Dejavnosti	Obiskovanje dnevnega centra
D6	<i>Najbolj izstopajoč razlog sigurno druženje s prijatelji,</i>	Druženje	Razlogi za obiskovanje	Obiskovanje dnevnega centra
D7	<i>imeli smo prostor, kjer smo se lahko družili ne glede na vreme.</i>	Topel prostor	Razlogi za obiskovanje	Obiskovanje dnevnega centra
D8	<i>Preganjali smo dolgčas,</i>	Preganjanje dolgčasa	Razlogi za obiskovanje	Obiskovanje dnevnega centra
D9	<i>raje smo šli v Žarek, kot da bi se sprehajali po Jesenicah.</i>	Odmik iz ulic v varen prostor	Razlogi za obiskovanje	Obiskovanje dnevnega centra
D10	<i>Vedno se je kaj dogajalo, če pa se ni, smo mi poskrbeli, da se je.</i>	Dogajanje v dnevnem centru	Razlogi za obiskovanje	Obiskovanje dnevnega centra
D11	<i>Tudi naši predlogi so bili velikokrat upoštevani,</i>	Upoštevanje želj uporabnikov	Spomini in občutki	Obiskovanje dnevnega centra
D12	<i>zato smo se počutili bolj enakopravne in kot pomemben del skupine.</i>	Občutek pomembnosti	Spomini in občutki	Obiskovanje dnevnega centra
D13	<i>Od Žarka so mi ostali res lepi spomini,</i>	Lepi spomini	Spomini in občutki	Obiskovanje dnevnega centra

D14	<i>vedno smo bili sprejeti,</i>	Sprejetost	Spomini in občutki	Obiskovanje dnevnega centra
D15	<i>vedno smo našli podporo v Žarku.</i>	Podpora	Spomini in občutki	Obiskovanje dnevnega centra
D16	<i>Tudi danes, ko se srečam z nekdanjimi obiskovalci, zaposlenimi in ostalimi, ki so bili v kakršnikoli povezavi z Žarkom, se z veseljem spomnimo tistih časov.</i>	Obujanje spominov z zaposlenimi, uporabniki in ostalimi v povezavi z dnevnim centrom	Spomini in občutki	Obiskovanje dnevnega centra
D17	<i>Odnos zaposlenih in prostovoljcev je bil bolj na prijateljski osnovi, ker smo veliko časa preživljali skupaj,</i>	Prijateljski odnos	Odnosi zaposlenih in prostovoljcev do uporabnikov	Obiskovanje dnevnega centra
D18	<i>tako da sem se velikokrat zanesel na njih, ko sem rabil kakšen nasvet ali pa ko sem se znašel v težavah.</i>	Podpora	Odnosi zaposlenih in prostovoljcev do uporabnikov	Obiskovanje dnevnega centra
D19	<i>Moje družbeno življenje se je razvilo, ker nisem bil več samo v krogu svojih prijateljev.</i>	Razvijanje družbenega življenja	Socialna mreža	Življenjski svet uporabnika
D20	<i>Navezal sem tudi tesne stike z nekaterimi vrstniki, s katerimi se prej nisem poznal.</i>	Navezovanje tesnih stikov z vrstniki	Socialna mreža	Življenjski svet uporabnika
D21	<i>Tudi, če sem prišel v Žarek sam mi ni bilo težko najti družbe.</i>	Hitra vključitev v družbo	Socialna mreža	Življenjski svet uporabnika
D22	<i>Na področju mojega izobraževanja se ni veliko spremenilo, saj mi šola ni delala nobenih težav.</i>	Ni sprememb na področju izobraževanja	Izobraževanje	Življenjski svet uporabnika
D23	<i>So se pa zaposlene zanimale za moj šolski uspeh in me pohvalile, ko sem se dobro odrezal v šoli.</i>	Dodatna motivacija na področju šolanja	Izobraževanje	Življenjski svet uporabnika
D24	<i>Mislim, da sem veliko pridobil na samozavesti,</i>	Samozavest	Osebni razvoj	Življenjski svet uporabnika
D25	<i>naučil sem na stvari gledati bolj pozitivno.</i>	Pozitivna naravnost	Osebni razvoj	Življenjski svet uporabnika
D26	<i>Pa tudi lažje sem spoznaval nove ljudi, ki so bili vedno prisotni</i>	Boljša interakcija z ljudmi	Osebni razvoj	Življenjski svet uporabnika
D27	<i>in dobro komuniciral z vsemi.</i>	Komunikacija	Osebni razvoj	Življenjski svet uporabnika
D28	<i>Spoznal sem, da smo si ljudje med seboj različni in da je medsebojna pomoč zelo pomembna. Ne glede na to, ali je to zgolj v obliki nasveta, učne pomoči ali pa na kakšen drug način na kateri lahko drug drugemu pomagamo.</i>	Pomen medsebojne pomoči	Prispevek obiskovanja na sedanje življenje	Življenjski svet uporabnika

D29	<i>Sigurno ves tisti čas ki sem ga preživel v Žarku, ne bi bil tako kvalitetno preživet in poln zabavnih spominov, ki me nasmejejo še danes.</i>	Manj kvalitetno preživet prosti čas	Hipotetičen življenjski svet brez obiskovanja dnevnega centra	Življenjski svet uporabnika
D30	<i>Verjetno se tudi ne bi odločil postati mentor dijakom pri usposabljanju in opravljanju praktičnega pouka v našem podjetju, ker drugače gledam na pomen pomoči nekemu, ki jo potrebuje, se želi česa naučiti in na prenašanje izkušenj</i>	Slabše zavedanje pomena pomoči drugim	Hipotetičen življenjski svet brez obiskovanja dnevnega centra	Življenjski svet uporabnika
D31	<i>Glede na ves program nimam nobenih pripomb, mislim da je celotna zasnova programa ustrezna in delujoča.</i>	Ni pripomb	Ideje	Ideje za razvoj dnevnega centra s strani nekdanjih uporabnikov

Tabela 8.5: Intervju 5 – oseba E

Številka izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
E1	<i>Od mojega soseda iz bloka.</i>	Sosed	Seznanitev	Prvi stik nekdanjih uporabnikov z dnevnim centrom
E2	<i>Najprej predlog tega soseda. Vedno mi je govoril, kako je zabavno, da se vedno nekaj dogaja, da imajo razne igre.</i>	Pobuda soseda	Razlogi za prvi obisk	Prvi stik nekdanjih uporabnikov z dnevnim centrom
E3	<i>Potem pa to, da grem lahko še nekam drugam s prijatelji, ne da smo samo sedeli na železniški ali pa hodili po Jesenicah</i>	Sprememba okolja za druženje s prijatelji	Razlogi za prvi obisk	Prvi stik nekdanjih uporabnikov z dnevnim centrom
E4	<i>in da bi lahko bili tam tudi, če bi padal dež ali bi bilo zelo mrzlo.</i>	Topel prostor	Razlogi za prvi obisk	Prvi stik nekdanjih uporabnikov z dnevnim centrom
E5	<i>Meni je bilo najbolj všeč takrat, ko smo si skuhati kakšno kavo, čaj, kakav, ampak to je bilo po navadi proti večeru.</i>	Kuhanje toplih napitkov	Dejavnosti	Obiskovanje dnevnega centra
E6	<i>Bolj zgodaj so se večinoma dogajale različne ustvarjalne aktivnosti; risanje, izdelovanje izdelkov.</i>	Ustvarjalne delavnice	Dejavnosti	Obiskovanje dnevnega centra

E7	<i>Drugi so takrat igrali družabne igre, namizni nogomet, namizni tenis, pikado.</i>	Namizne in družabne igre	Dejavnosti	Obiskovanje dnevnega centra
E8	<i>Kasneje smo se potem večinoma družili s tistimi, ki so ostali do konca, in zaposlenimi ter imeli debate,</i>	Pogovori	Dejavnosti	Obiskovanje dnevnega centra
E9	<i>veliko smo poslušali glasbo.</i>	Poslušanje glasbe	Dejavnosti	Obiskovanje dnevnega centra
E10	<i>Najbolj izstopajoč razlog zame je bil sproščeno vzdušje</i>	Sproščeno vzdušje	Razlogi za obiskovanje	Obiskovanje dnevnega centra
E11	<i>in pogovori proti koncu dneva.</i>	Pogovori	Razlogi za obiskovanje	Obiskovanje dnevnega centra
E12	<i>Tudi to, kar sem že prej omenil, imel sem priložnost za druženje s sovrstniki</i>	Druženje s sovrstniki	Razlogi za obiskovanje	Obiskovanje dnevnega centra
E13	<i>v primernem okolju za to,</i>	Varno okolje	Razlogi za obiskovanje	Obiskovanje dnevnega centra
E14	<i>spoznaval sem nove ljudi.</i>	Spoznavanje ljudi	Razlogi za obiskovanje	Obiskovanje dnevnega centra
E15	<i>Užival sem v popoldnevih,</i>	Zabavni popoldnevi	Razlogi za obiskovanje	Obiskovanje dnevnega centra
E16	<i>verjetno, če ne bi bilo Žarka, velikokrat ne bi vedel kaj naj počnem, tako pa sem samo šel v center.</i>	Dogajanje	Razlogi za obiskovanje	Obiskovanje dnevnega centra
E17	<i>Mislim, da nimam niti enega res slabega spomina, večinoma so vsi lepi, nekateri tudi zelo poučni.</i>	Lepi, poučni spomini	Spomini in občutki	Obiskovanje dnevnega centra
E18	<i>Vsakič, ko se spomnim kako smo se imeli, me ponese nazaj. Nikoli mi ni žal, da sem hodil, vesel sem za ta čas.</i>	Pozitivna izkušnja	Spomini in občutki	Obiskovanje dnevnega centra
E19	<i>Vedno sem se počutil sprejetega, to so res znali pokazati, vsakega so bili veseli, z vsakim so se ukvarjali.</i>	Občutek sprejetosti	Spomini in občutki	Obiskovanje dnevnega centra
E20	<i>Če sem potreboval podporo na katerem koli področju, sem jo dobil.</i>	Podpora	Spomini in občutki	Obiskovanje dnevnega centra
E21	<i>To je bil prijazen odnos,</i>	Prijazen odnos	Odnosi zaposlenih in prostovoljcev do uporabnikov	Obiskovanje dnevnega centra
E22	<i>poln šal in humorja</i>	Zabaven odnos	Odnosi zaposlenih in prostovoljcev do uporabnikov	Obiskovanje dnevnega centra

E23	<i>Vedno so se pozanimali, kako sem, kaj se dogaja doma, kaj se mi dogaja trenutno, ali sem dobro.</i>	Pozornost	Odnosi zaposlenih in prostovoljcev do uporabnikov	Obiskovanje dnevnega centra
E24	<i>Kadarkoli je šlo kaj narobe, sem vedno lahko potožil zaposlenim, znali so mi pomagati.</i>	Nudenje pomoči	Odnosi zaposlenih in prostovoljcev do uporabnikov	Obiskovanje dnevnega centra
E25	<i>Znali so me tudi nasmejati.</i>	Humor	Odnosi zaposlenih in prostovoljcev do uporabnikov	Obiskovanje dnevnega centra
E26	<i>Vedno se mi je zdelo, da imajo veliko potrpljenja</i>	Potrpežljivost	Odnosi zaposlenih in prostovoljcev do uporabnikov	Obiskovanje dnevnega centra
E27	<i>in da zelo dobro znajo delati z nami ter nas kdaj, če je bilo treba pred čim znali zavarovati</i>	Varno okolje	Odnosi zaposlenih in prostovoljcev do uporabnikov	Obiskovanje dnevnega centra
E28	<i>ali pa nam povedati, da nekaj ne delamo prav.</i>	Odkritost	Odnosi zaposlenih in prostovoljcev do uporabnikov	Obiskovanje dnevnega centra
E29	<i>Največ na druženje in ohranjanje stikov s prijatelji, s katerimi smo skupaj hodili.</i>	Okrepitev že obstoječih prijateljstev	Socialna mreža	Življenjski svet uporabnika
E30	<i>Spoznal sem tudi nove ljudi in se z njimi spoprijateljil, tudi včasih z njimi prišel v Žarek.</i>	Sklepanje novih prijateljstev	Socialna mreža	Življenjski svet uporabnika
E31	<i>Bil sem tudi odprt, ko so prihajali novi ljudje, hitro sem se vključil v novo družbo.</i>	Hitra vključitev v družbo	Socialna mreža	Življenjski svet uporabnika
E32	<i>Načeloma so bili moji obiski namenjeni zabavi, ne izobraževanju.</i>	Brez učne pomoči	Izobraževanje	Življenjski svet uporabnika
E33	<i>Včasih sem pomagal kakšnemu mlajšemu pri angleščini, ko je bilo treba.</i>	Pomoč drugim pri učenju	Izobraževanje	Življenjski svet uporabnika
E34	<i>Postal sem bolj samozavesten v družbi ljudi</i>	Samozavest	Osebni razvoj	Življenjski svet uporabnika
E35	<i>in se naučil tudi lažje sklepati prijateljstva.</i>	Lažje sklepanje prijateljstev	Osebni razvoj	Življenjski svet uporabnika
E36	<i>Bolj sem postal potrpežljiv</i>	Potrpežljivost	Osebni razvoj	Življenjski svet uporabnika
E37	<i>in začel sem se bolj osredotočati na počutje drugih ter namesto pogledati stran ali pa se smejati, ko so nekoga zafrikavali sem jim stopil v bran.</i>	Empatija in želja po nudenju pomoči	Osebni razvoj	Življenjski svet uporabnika
E38	<i>Dobil sem tudi kar nekaj koristnih nasvetov za življenje skozi pogovore z zaposlenimi.</i>	Prejemanje nasvetov	Osebni razvoj	Življenjski svet uporabnika

E39	<i>Kot sem rekel, prijateljstva, z nekaterimi smo si še vedno zelo blizu.</i>	Prijateljstva	Prispevek obiskovanja na sedanje življenje	Življenjski svet uporabnika
E40	<i>Tudi potrpežljivost sem pridobil</i>	Potrpežljivost	Prispevek obiskovanja na sedanje življenje	Življenjski svet uporabnika
E41	<i>in pa občutek, da je treba ljudem pomagati in jih poskušati razumeti, ne pa se norčevati iz njih.</i>	Občutek za pomoč sočloveku	Prispevek obiskovanja na sedanje življenje	Življenjski svet uporabnika
E42	<i>Menim, da ne bi imel toliko prijateljev, sploh v tistem času.</i>	Prijateljstva	Hipotetičen življenjski svet brez obiskovanja dnevnega centra	Življenjski svet uporabnika
E43	<i>Mislim, da bi kot mladi naredili veliko več neumnosti.</i>	Več neumnosti	Hipotetičen življenjski svet brez obiskovanja dnevnega centra	Življenjski svet uporabnika
E44	<i>Sigurno bi se pri nekaterih stvareh drugače, slabše odločil brez določenih nasvetov od zaposlenih.</i>	Sprejemanje nepravilnih odločitev	Hipotetičen življenjski svet brez obiskovanja dnevnega centra	Življenjski svet uporabnika
E45	<i>Mogoče malo več prostora za športne aktivnosti, kot neko igrišče, ne vem, na koliko se to dejansko da vplivati.</i>	Prostor za športne aktivnosti	Ideje	Ideje za razvoj dnevnega centra s strani nekdanjih uporabnikov

Tabela 8.6: Intervju 6 – oseba F

Številka izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
F1	<i>Čisto slučajno sem šel mimo centra, tam sem videl nekaj vrstnikov, zato sem se spotoma ustavil, da vidim, kaj se dogaja.</i>	Naključno odkritje	Seznanitev	Prvi stik nekdanjih uporabnikov z dnevnim centrom
F2	<i>Družba, veliko vrstnikov je bilo tam,</i>	Veliko vrstnikov	Razlogi za prvi obisk	Prvi stik nekdanjih uporabnikov z dnevnim centrom
F3	<i>zanimalo me je kaj počnejo</i>	Zanimanje	Razlogi za prvi obisk	Prvi stik nekdanjih uporabnikov z dnevnim centrom

F4	<i>in kasneje, ko sem videl kaj se dogaja znotraj centra, tudi namizni nogomet in pikado.</i>	Namizni nogomet in pikado	Razlogi za prvi obisk	Prvi stik nekdanjih uporabnikov z dnevnim centrom
F5	<i>Družili smo se,</i>	Druženje	Dejavnosti	Obiskovanje dnevnega centra
F6	<i>igrali smo namizni nogomet in pikado, kartali smo.</i>	Namizne in družabne igre	Dejavnosti	Obiskovanje dnevnega centra
F7	<i>Najraje smo imeli, ko so bili kakšni turnirji v namiznem nogometu, pikadu.</i>	Turnirji	Dejavnosti	Obiskovanje dnevnega centra
F8	<i>Dostikrat smo tudi poslušali glasbo.</i>	Poslušanje glasbe	Dejavnosti	Obiskovanje dnevnega centra
F9	<i>Veliko smo se tudi pogovarjali z drugimi, ki so hodili in z zaposlenimi o vsem kar nam je padlo na pamet.</i>	Pogovori	Dejavnosti	Obiskovanje dnevnega centra
F10	<i>Čez poletje je vedno nekdo od nas kupil sladoled ali kakšne druge sladkarije, katere smo si razdelili in uživali v njih v vročih poletnih dnevih.</i>	Poletni ritual prinašanja sladkarij	Dejavnosti	Obiskovanje dnevnega centra
F11	<i>Druženje, imeli smo nekakšen naš prostor, kjer smo se zbrali vsak dan, brez da bi se klicali med seboj po telefonu in se spraševali, ali boš prišel ali ne. To je bila neka naša skupna točka, kjer smo se vedno našli, če nismo našli družbe zunaj, je bila sigurno v centru. To je bilo meni najbolj pomembno.</i>	Vsakodnevno druženje	Razlogi za obiskovanje	Obiskovanje dnevnega centra
F12	<i>Tudi vsak dan je nekdo povedal zgodbo ali doživetje, mi pa smo z navdušenjem poslušali in se veliko smejali.</i>	Zabavni pogovori	Razlogi za obiskovanje	Obiskovanje dnevnega centra
F13	<i>Poleg tega mi je bilo všeč, da so bili zaposleni zelo v redu</i>	Dobri odnosi z zaposlenimi	Razlogi za obiskovanje	Obiskovanje dnevnega centra
F14	<i>in vse različne igre, ki so jih imeli.</i>	Raznolike igre	Razlogi za obiskovanje	Obiskovanje dnevnega centra
F15	<i>Občutki in spomini bodo vedno pozitivni, res zelo lepi spomini,</i>	Lepi spomini	Spomini in občutki	Obiskovanje dnevnega centra
F16	<i>veliko smeha in zadovoljstva.</i>	Zabava	Spomini in občutki	Obiskovanje dnevnega centra

F17	<i>Odmaknjeni smo bili od vse te tehnologije, nekakšno tako druženje, kot smo ga včasih poznali. Zdaj se mi zdi, da je tega povsod zelo malo.</i>	Druženje brez tehnologije	Spomini in občutki	Obiskovanje dnevnega centra
F18	<i>Vedno sem imel občutek, da sem dobrodošel in pozitivno sprejet.</i>	Sprejetost	Spomini in občutki	Obiskovanje dnevnega centra
F19	<i>Zelo dober odnos smo imeli z zaposlenimi, lahko bi rekel prijateljski.</i>	Prijateljski odnos	Odnosi zaposlenih in prostovoljcev do uporabnikov	Obiskovanje dnevnega centra
F20	<i>Vedno si jim lahko zaupal, ne da bi se bal, da bo ta skrivnost izdana.</i>	Zaupanje	Odnosi zaposlenih in prostovoljcev do uporabnikov	Obiskovanje dnevnega centra
F21	<i>Bili so zelo prijazni,</i>	Prijaznost	Odnosi zaposlenih in prostovoljcev do uporabnikov	Obiskovanje dnevnega centra
F22	<i>skrbeli so za nas in skrbeli, da smo se imeli dobro.</i>	Varno okolje	Odnosi zaposlenih in prostovoljcev do uporabnikov	Obiskovanje dnevnega centra
F23	<i>Upoštevali so tudi naše predloge, ko so bili normalni in možni za izvesti, kar nam je bilo zelo všeč.</i>	Upoštevanje predlogov uporabnikov	Odnosi zaposlenih in prostovoljcev do uporabnikov	Obiskovanje dnevnega centra
F24	<i>Zdi se mi, da sem res pridobil nekaj dobrih prijateljev, s katerimi sem še danes v dobrih odnosih.</i>	Sklepanje novih prijateljstev	Socialna mreža	Življenjski svet uporabnika
F25	<i>Postal sem tudi boljši prijatelj s tistimi, s katerimi smo večinoma skupaj hodili.</i>	Krepitev že obstoječih prijateljskih vezi	Socialna mreža	Življenjski svet uporabnika
F26	<i>Na mojem osebem področju izobraževanja nič, ker nisem obiskoval učne pomoči</i>	Brez učne pomoči	Izobraževanje	Življenjski svet uporabnika
F27	<i>edino to, da sem nekaterim ponudil inštrukcije nemščine in jim pri tem pač pomagal.</i>	Pomoč drugim pri učenju	Izobraževanje	Življenjski svet uporabnika
F28	<i>Ker sem bil že vzgojen tako, da ko kdo potrebuje pomoč, se mu pomaga, se mi zdi, da sem to v Žarku samo še nadgradil.</i>	Krepitev vrednote medsebojne pomoči	Osebni razvoj	Življenjski svet uporabnika
F29	<i>Dobiš malo drugačen pogled na vse, kar se dogaja okoli tebe. Do takrat v bistvu sploh ne veš, saj nikoli ne razmišljaš, koliko ljudi ima take ali drugačne težave. Takrat, ko vidiš, da nekdo potrebuje pomoč, mu jo tudi potem brez pomisleka ponudiš.</i>	Pomen pomoči nekemu, ki jo potrebuje	Prispevek obiskovanja na sedanje življenje	Življenjski svet uporabnika

F30	<i>Pa še spoznal sem nekaj čisto novih prijateljev, s katerimi sem še danes v dobrih odnosih.</i>	Nova prijateljstva	Prispevek obiskovanja na sedanje življenje	Življenjski svet uporabnika
F31	<i>To, da nekaterih ljudi in prijateljev ne bi verjetno nikoli spoznal.</i>	Manj prijateljev in znancev	Hipotetičen življenjski svet brez obiskovanja dnevnega centra	Življenjski svet uporabnika
F32	<i>Ne bi nič spreminjal, ker je bilo res vse super.</i>	Nič sprememb	Ideje	Ideje za razvoj dnevnega centra s strani nekdanjih uporabnikov

Tabela 8.7: Intervju 7 – oseba G

Številka izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
G1	<i>Preko prijateljev.</i>	Prijatelji	Seznanitev	Prvi stik nekdanjih uporabnikov z dnevnim centrom
G2	<i>Dolgčas, ker sem bil popoldne brez obveznosti</i>	Dolgčas	Razlogi za prvi obisk	Prvi stik nekdanjih uporabnikov z dnevnim centrom
G3	<i>in prijatelji, ki so hodili v Žarek.</i>	Prijatelji	Razlogi za prvi obisk	Prvi stik nekdanjih uporabnikov z dnevnim centrom
G4	<i>Večinoma smo se hodili družiti, posedati,</i>	Druženje	Dejavnosti	Obiskovanje dnevnega centra
G5	<i>včasih smo igrali namizni nogomet,</i>	Namizni nogomet	Dejavnosti	Obiskovanje dnevnega centra
G6	<i>radi smo se tudi pogovarjali z zaposlenimi.</i>	Pogovor	Dejavnosti	Obiskovanje dnevnega centra
G7	<i>Verjetno najbolj to, da smo kot mladi na Jesenicah brez kakršne koli obveznosti po šoli imeli prostor, kjer smo se lahko družili.</i>	Prostor za druženje	Razlogi za obiskovanje	Obiskovanje dnevnega centra
G8	<i>Drugače pa seveda druženje</i>	Druženje	Razlogi za obiskovanje	Obiskovanje dnevnega centra
G9	<i>in to, da se je vedno dogajalo.</i>	Dogajanje	Razlogi za obiskovanje	Obiskovanje dnevnega centra
G10	<i>Imel si možnost nekam hoditi in se počutiti dobro,</i>	Dobro počutje	Spomini in občutki	Obiskovanje dnevnega centra

G11	<i>tudi, če si rabil nasvet, si ga dobil,</i>	Podpora	Spomini in občutki	Obiskovanje dnevnega centra
G12	<i>vedno si bil dobrodošel.</i>	Občutek sprejetosti	Spomini in občutki	Obiskovanje dnevnega centra
G13	<i>V redu ljudje, prijazni.</i>	Prijaznost	Odnosi zaposlenih in prostovoljcev do uporabnikov	Obiskovanje dnevnega centra
G14	<i>Lahko si se pogovarjal z njimi, dobre nasvete so dajali, če si jih rabil. Vedno so nam dajali podporo.</i>	Podpora	Odnosi zaposlenih in prostovoljcev do uporabnikov	Obiskovanje dnevnega centra
G15	<i>Ni imelo nekega vpliva na tem področju. Kakšen znanec več za občasno druženje, bolj sem bil v krogu tistih, s katerimi smo skupaj hodili.</i>	Krepitev poznanstev	Socialna mreža	Življenjski svet uporabnika
G16	<i>Nič, nisem zato hodil v Žarek.</i>	Brez učne pomoči	Izobraževanje	Življenjski svet uporabnika
G17	<i>Bil sem vključen v projekt Šola za življenje in bil vodilni mladinski delavec, kot so temu rekle zaposlene. Tekom projekta in časa v Žarku sem dobil tudi nekaj pomembnih nasvetov za življenje.</i>	Nasveti za življenje	Osebni razvoj	Življenjski svet uporabnika
G18	<i>Več občutka za težave drugih ljudi, sploh tistih, ki so mi blizu. Pomoč ljudem je pomembna in če jo lahko nudimo, je to najmanj, kar lahko naredimo za njih.</i>	Pomen pomoči sočloveku	Prispevek obiskovanja na sedanje življenje	Življenjski svet uporabnika
G19	<i>Porabljen čas za druženje bi lahko porabil za druge namene, na primer za športne aktivnosti. S tem bi mogoče lahko drugače izkoristil čas.</i>	Kakovostno preživljanje mladosti	Hipotetičen življenjski svet brez obiskovanja dnevnega centra	Življenjski svet uporabnika
G20	<i>Ne, ne zdi se mi, da nam je kaj manjkalo.</i>	Nič sprememb	Ideje	Ideje za razvoj dnevnega centra s strani nekdanjih uporabnikov

Tabela 8.8: Intervju 8 – oseba H

Številka izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
H1	<i>Od sošolke iz osnovne šole.</i>	Sošolka	Seznanitev	Prvi stik nekdanjih uporabnikov z dnevnim centrom
H2	<i>Zanimalo me je, kako je tam,</i>	Zanimanje	Razlogi za prvi obisk	Prvi stik nekdanjih uporabnikov z dnevnim centrom
H3	<i>sošolka mi je povedala zanimive stvari in me povabila, da grem z njo.</i>	Pobuda sošolke	Razlogi za prvi obisk	Prvi stik nekdanjih uporabnikov z dnevnim centrom
H4	<i>S sošolko in prijateljicami smo se dobile v dnevnem centru, največkrat smo izdelovale kakšne zapestnice in obeske.</i>	Ustvarjanje	Dejavnosti	Obiskovanje dnevnega centra
H5	<i>Poslušale smo glasbo</i>	Poslušanje glasbe	Dejavnosti	Obiskovanje dnevnega centra
H6	<i>in se pogovarjale preko MSN-ja.</i>	Uporaba računalnika	Dejavnosti	Obiskovanje dnevnega centra
H7	<i>Kasneje smo se hodile tja družiti</i>	Druženje	Dejavnosti	Obiskovanje dnevnega centra
H8	<i>in pogovarjati.</i>	Pogovarjanje	Dejavnosti	Obiskovanje dnevnega centra
H9	<i>Včasih sem šla tudi, da bi se učila</i>	Učenje	Dejavnosti	Obiskovanje dnevnega centra
H10	<i>ali pa sem bila zmenjena za učno pomoč.</i>	Učna pomoč	Dejavnosti	Obiskovanje dnevnega centra
H11	<i>Druženje najbolj.</i>	Druženje	Razlogi za obiskovanje	Obiskovanje dnevnega centra
H12	<i>Mami je vedela kje sem, edino v Žarku mi je pustila biti, ko sem bila mlajša, saj je poznala zaposlene.</i>	Varen prostor	Razlogi za obiskovanje	Obiskovanje dnevnega centra
H13	<i>Veliko stvari me je zanimalo, vseč mi je bilo tudi, ko smo ustvarjali</i>	Ustvarjanje	Razlogi za obiskovanje	Obiskovanje dnevnega centra
H14	<i>ali igrali namizni nogomet.</i>	Namizni nogomet	Razlogi za obiskovanje	Obiskovanje dnevnega centra
H15	<i>Spomini so lepi.</i>	Lepi spomini	Spomini in občutki	Obiskovanje dnevnega centra

H16	<i>S strani zaposlenih in punc sem se počutila sprejeto.</i>	Občutek sprejetosti	Spomini in občutki	Obiskovanje dnevnega centra
H17	<i>Na začetku se nisem počutila sprejeto s strani nekaterih fantov, veliko smo se kregali, vendar se je potem čez čas s pogovorom to spremenilo.</i>	Nesprejetost s strani nekaterih fantov	Spomini in občutki	Obiskovanje dnevnega centra
H18	<i>Zelo so bili v redu in pozorni.</i>	Pozornost	Odnos zaposlenih in prostovoljcev do uporabnikov	Obiskovanje dnevnega centra
H19	<i>Če sem potrebovala pomoč pri učenju, ko sem se s kom skregala, ali kaj podobnega, sem jo vedno dobila. Vedno so me znale podpreti.</i>	Nudjenje pomoči	Odnos zaposlenih in prostovoljcev do uporabnikov	Obiskovanje dnevnega centra
H20	<i>Hkrati pa mi tudi povedati, če kdaj nisem imela prav.</i>	Odkritost	Odnos zaposlenih in prostovoljcev do uporabnikov	Obiskovanje dnevnega centra
H21	<i>Imela sem veliko ljudi, s katerimi sem se lahko pogovarjala. Rada govorim, zato mi je bil klepet z različnimi osebami všeč.</i>	Družabnost	Socialna mreža	Življenjski svet uporabnika
H22	<i>Tudi s prijateljicami, s katerimi smo skupaj hodile, smo bile bolj povezane, boljše smo se razumele.</i>	Krepitev prijateljstev	Socialna mreža	Življenjski svet uporabnika
H23	<i>Včasih sem šla na kakšne inštrukcije, ko sem to potrebovala.</i>	Učna pomoč	Izobraževanje	Življenjski svet uporabnika
H24	<i>Včasih sem se učila tudi sama, ker mi je bilo tam lažje kot doma.</i>	Samostojno učenje	Izobraževanje	Življenjski svet uporabnika
H25	<i>Drugače sem imela kar pozitiven pogled na učenje, ker so me zaposlene vedno podpirale.</i>	Podpora zaposlenih	Izobraževanje	Življenjski svet uporabnika
H26	<i>Naučila sem se potrpežljivosti in čakanja. Ko sem bila mlajša, sem vedno skakala v besedo in želela biti v središču pozornosti. Zaposlene so me naučile, da moram pomisliti tudi na druge. Tudi manj sem se kregala zaradi nepomembnosti.</i>	Potrpežljivost in razumevanje	Osebni razvoj	Življenjski svet uporabnika
H27	<i>Znam se postaviti zase,</i>	Postaviti se zase	Prispevek obiskovanja na sedanje življenje	Življenjski svet uporabnika
H28	<i>vendar se ne kregam več kot sem se včasih.</i>	Manj prepiranja	Prispevek obiskovanja na sedanje življenje	Življenjski svet uporabnika

H29	<i>Tudi s prijateljicami, s katerimi smo skupaj hodile, se še vedno družimo.</i>	Dolgo obstoječa prijateljstva	Prispevek obiskovanja na sedanje življenje	Življenjski svet uporabnika
H30	<i>Sigurno ne bi smela toliko hoditi ven, ko sem bila mlajša, ker mami ne bi vedela, kje sem.</i>	Obiskovanje varnega prostora	Hipotetičen življenjski svet brez obiskovanja dnevnega centra	Življenjski svet uporabnika
H31	<i>Možno je tudi, da bi počela neumnosti zunaj.</i>	Manj početja neumnosti	Hipotetičen življenjski svet brez obiskovanja dnevnega centra	Življenjski svet uporabnika
H32	<i>Verjetno bi imela tudi več problemov s šolo, ker ne bi vedela kje najti nekoga, ki bi mi pomagal brez slabe volje ali plačila.</i>	Izboljšanje šolskega uspeha	Hipotetičen življenjski svet brez obiskovanja dnevnega centra	Življenjski svet uporabnika
H33	<i>Za mlade pod 12. letom bi lahko kdaj organizirali zabavo z glasbo in plesanjem. Zraven bi lahko imeli še srečelov.</i>	Zabava	Ideje	Ideje za razvoj dnevnega centra s strani nekdanjih uporabnikov

Tabela 8.9: Intervju 9 – zaposlena Az

Številka izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
Az1	<i>Najprej je razlika razširitev enot tudi na druge občine. To smo izvedli leta 2014. Na Bledu imamo vsak ponedeljek od 13. do 16. ure, v Mojstrani vsak torek od 13. do 16. ure, v sredo v Gorjah od 13. do 16. ure in ob petkih od 13. do 16. ure.</i>	Razširitev ene enote Naj mladih ne vzgaja ulica v štiri enote na Gorenjskem leta 2014	Organizacija dnevnega centra	Razlike med delovanjem dnevnega centra do leta 2013 ter njegovim sedanjim delovanjem
Az2	<i>Čeprav delujemo enkrat na teden, se nam zdi, da je uporabnikom okolje in zasnova zelo všeč, ko pridemo in da se imamo skozi dejavnosti, ki jih izvajamo – delavnice, druženje, pogovori, učna pomoč.</i>	Pozitivno mnenje uporabnikov, ki obiskujejo druge enote	Organizacija dnevnega centra	Razlike med delovanjem dnevnega centra do leta 2013 ter njegovim sedanjim delovanjem
Az3	<i>Leta 2015 preselili v kletne prostore Zdravstvenega doma Jesenice, saj je bil namen tisto stavbo, vojaško skladišče v bistvu, v kateri smo bili prej prodati.</i>	Selitev prostorov dnevnega centra v 2015	Organizacija dnevnega centra	Razlike med delovanjem dnevnega centra do leta 2013 ter njegovim sedanjim delovanjem

Az4	<i>Imamo tudi premičen delovni čas, večinoma smo odprti od 13. do 19. ure, če je potrebno pa tudi od 12. do 20. ure. V času, ko so hodili nekdanji uporabniki, s katerimi si delala intervjuje je bilo odprto od 13. do 21. ure.</i>	Drugačen delovni čas v novih prostorih	Organizacija dnevnega centra	Razlike med delovanjem dnevnega centra do leta 2013 ter njegovim sedanjim delovanjem
Az5	<i>Takrat je bil dnevni center na stari lokaciji, ki je bila zelo vidna in so jo pogosto obiskovali mimoidoči mladostniki, ki so potem radi ostajali do poznih ur. Včasih je bilo več mlajših odraslih, ki so obiskovali dnevni center.</i>	Zaradi večjega števila mladih odraslih prej odprto do bolj poznih ur	Organizacija dnevnega centra	Razlike med delovanjem dnevnega centra do leta 2013 ter njegovim sedanjim delovanjem
Az6	<i>Smo se tudi prilagodili s tem, da imamo med poletnimi dopoldanski delovni čas od 8. do 14. ure,</i>	Sprememba delovnega časa med poletnimi počitnicami	Organizacija dnevnega centra	Razlike med delovanjem dnevnega centra do leta 2013 ter njegovim sedanjim delovanjem
Az7	<i>Zdi se nam, da je potreba, sploh otrok in staršev večja po tem, da je odprto dopoldne, saj starši ponavadi delajo dopoldne, uporabniki pa so lahko ta čas pri nas.</i>	Potreba s strani staršev in mlajših otrok po dopoldanskem delovnem času	Organizacija dnevnega centra	Razlike med delovanjem dnevnega centra do leta 2013 ter njegovim sedanjim delovanjem
Az8	<i>Vedno več je uporabnikov, ki potrebujejo pomoč pri učenju.</i>	Več potrebe po učni pomoči	Uporabniki dnevnega centra	Razlike med delovanjem dnevnega centra do leta 2013 ter njegovim sedanjim delovanjem
Az9	<i>Je pa res, da je v tem času zelo v porastu tehnologija, uporabniki veliko več časa preživljajo na računalnikih, mobitelih, tehničnih napravah, kot pa so ga včasih.</i>	Več časa posvečajo mobitelom, računalnikom	Uporabniki dnevnega centra	Razlike med delovanjem dnevnega centra do leta 2013 ter njegovim sedanjim delovanjem
Az10	<i>Vse dejavnosti so še vedno iste, kot so jih našli nekdanji uporabniki. To pomeni, da še vedno igramo različne družabne, namizne igre, se družimo, pikniki ob koncu šolskega leta, praznovanje praznikov vseh veroizpovedi itd. Enkrat na mesec praznujemo vse rojstne dneve uporabnikov, ki so bili v tistem mesecu.</i>	Dejavnosti, ki so jih izvajali prej so še vedno prisotne	Dejavnosti	Razlike med delovanjem dnevnega centra do leta 2013 ter njegovim sedanjim delovanjem

Az11	<i>Po novem smo dodali kuharske delavnice enkrat na teden, ki so zelo aktualne</i>	Kuharske delavnice	Dejavnosti	Razlike med delovanjem dnevnega centra do leta 2013 ter njegovim sedanjim delovanjem
Az12	<i>in filmske večere enkrat na teden, v katerih vsi zelo uživajo.</i>	Filmski večeri	Dejavnosti	Razlike med delovanjem dnevnega centra do leta 2013 ter njegovim sedanjim delovanjem
Az13	<i>Kuharske delavnice so uporabnikom sploh zabavne, na začetku nismo pričakovale tako dobrega odziva.</i>	Zelo dober odziv na kuharske delavnice	Dejavnosti	Razlike med delovanjem dnevnega centra do leta 2013 ter njegovim sedanjim delovanjem
Az14	<i>Uporabniki pridejo in se pogosto kar nekaj ur zadržujejo pri nas, zato je pomembno, da si kdaj tudi kaj pripravimo oz. skuhamo. Potem sledi skupen obed in po koncu pospravljanje.</i>	Pomembnost kuharskih delavnic	Dejavnosti	Razlike med delovanjem dnevnega centra do leta 2013 ter njegovim sedanjim delovanjem
Az15	<i>Kot sem prej omenila, veliko več je tudi učne pomoči, sploh sedaj ob koncu leta imamo ogromno otrok in mladostnikov.</i>	Večja potreba po učni pomoči	Dejavnosti	Razlike med delovanjem dnevnega centra do leta 2013 ter njegovim sedanjim delovanjem
Az16	<i>Povezani smo z Gimnazijo Jesenice iz katere imamo veliko prostovoljcev, ki hodijo pomagat našim uporabnikom. Pa ne samo iz Gimnazije Jesenice, tudi Srednja šola Jesenice in zunanji prostovoljci. Veliko bazo prostovoljcev imamo v zadnjih nekaj letih, kar nam zelo pomaga, sploh na področju učne pomoči. Prostovoljci so zelo prijetni in pripravljeni pomagati, mi pa jih zelo cenimo in smo veseli, da je tako dober odziv, ko je treba priskočiti na pomoč.</i>	Več kvalitetnih prostovoljcev za učno pomoč, ki so prijetni in pripravljeni pomagati	Dejavnosti	Razlike med delovanjem dnevnega centra do leta 2013 ter njegovim sedanjim delovanjem

Az17	<i>Na podlagi povečanja učne pomoči smo s tem letom tudi organizirali pisanje domače naloge takoj po šoli, v času, ko poteka učna pomoč.</i>	Pisanje domače naloge	Dejavnosti	Razlike med delovanjem dnevnega centra do leta 2013 ter njegovim sedanjim delovanjem
Az18	<i>V prejšnjem prostoru dnevnega centra smo imeli vsaj prostor pred vhodom, kjer smo lahko postavili vsaj mizico in stole. Zdaj imamo spredaj parkirišče, ki nas ovira pri tem, da bi lahko imeli kakršne koli športne aktivnosti zunaj dnevnega centra, čeprav tudi prej nismo imeli veliko prostora.</i>	Na lokacijah kjer so ni prostora za športne dejavnosti	Prostor za športne dejavnosti	Razlike med delovanjem dnevnega centra do leta 2013 ter njegovim sedanjim delovanjem
Az19	<i>Po eni strani pogrešamo igrišče,</i>	Primanjkljaj igrišča	Prostor za športne dejavnosti	Razlike med delovanjem dnevnega centra do leta 2013 ter njegovim sedanjim delovanjem
Az20	<i>po drugi strani pa se nam zdi, da imajo uporabniki pri nas veliko drugih prostočasnih aktivnosti, ki jih zanimajo in v katerih lahko uživajo, seveda bi bilo igrišče bonus vendar je zelo težko dobiti prostor na taki dostopni lokaciji Jesenic kot smo mi, kjer bi bil poleg še prostor za športne dejavnosti.</i>	Dostopnost lokacije večji pomen kot igrišče	Prostor za športne dejavnosti	Razlike med delovanjem dnevnega centra do leta 2013 ter njegovim sedanjim delovanjem

Tabela 8.10: Intervju 10 – zaposlena Bz

Številka izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
Bz1	<i>Enote so od leta 2014 v različnih občinah po Gorenjskem, tudi spremenili smo lokacijo, to ti je Az že povedala verjetno?</i>	Enote in sprememba lokacije	Organizacija dnevnega centra	Razlike med delovanjem dnevnega centra do leta 2013 ter njegovim sedanjim delovanjem
Bz2	<i>Naš program je zastavljen kot nekakšen pripomoček za otroke in mladostnike, zato se sprti spreminja, ampak ni nekih drastičnih sprememb; naša vizija ostaja že od začetka ista, prilagajamo se potrebam otrok in mladostnikov, ki se vedno skozi leta nekoliko spreminjajo. Naš cilj je okrepiti uporabnike v obdobju odraščanja in jih podpreti pri soočanju z raznolikimi izzivi v življenju. Otroci in mladi pridejo in nas najdejo tam, mi pa smo tam za njih. Krepimo jih na raznolikih področjih in jih učimo spretnosti za življenje. Skratka, kjer nas potrebujejo, tam jim mi pridemo nasproti.</i>	Spremembe v programu glede na potrebe uporabnikov	Organizacija dnevnega centra	Razlike med delovanjem dnevnega centra do leta 2013 ter njegovim sedanjim delovanjem
Bz3	<i>Naš program se ni toliko spreminjal skozi leta ravno zato, ker imamo že od začetka enak namen in cilj pri delu z mladimi in zdi se nam, pa tudi vidimo, da naš program deluje in ustvarja pozitivne spremembe pri uporabnikih.</i>	Program se ne spreminja veliko zaradi dobrega dela	Organizacija dnevnega centra	Razlike med delovanjem dnevnega centra do leta 2013 ter njegovim sedanjim delovanjem
Bz4	<i>Zdi pa se mi, da je naš program skozi zadnja leta še bolj stabilen in prepoznaven v okolici.</i>	Program stabilen, prepoznaven	Organizacija dnevnega centra	Razlike med delovanjem dnevnega centra do leta 2013 ter njegovim sedanjim delovanjem
Bz5	<i>Bolj sodelujemo in smo povezani tudi z raznolikimi organizacijami, Mladinskim centrom Jesenice, s šolami, svetovalnimi službami, tudi pedopsihiatrinjo itd</i>	Bolj povezano sodelovanje z raznolikimi organizacijami in službami	Organizacija dnevnega centra	Razlike med delovanjem dnevnega centra do leta 2013 ter njegovim sedanjim delovanjem

Bz6	<i>Tudi starši so vključeni v program dnevnega centra, zelo spoštujemo njihovo mnenje. Imamo uporabniški svet, kjer tekoči uporabniki in njihovi starši izražajo svoje mnenje o programu, odprti smo za soorganizacijo programa.</i>	Vključenost staršev in tekočih uporabnikov v soorganiziranje programa	Organizacija dnevnega centra	Razlike med delovanjem dnevnega centra do leta 2013 ter njegovim sedanjim delovanjem
Bz7	<i>V zadnjih nekaj letih imamo tudi bolj fleksibilen in premičen delovni čas, po navadi se dogovorimo, da ena od zaposlenih pride prej na delo, če je to potrebno, zaradi dodatne učne pomoči, včasih za razgovore s starši, za birokracijo ...</i>	Fleksibilen delovni čas na podlagi potreb	Organizacija dnevnega centra	Razlike med delovanjem dnevnega centra do leta 2013 ter njegovim sedanjim delovanjem
Bz8	<i>Otroci in mladostniki se mi zdijo manj opremljeni z veščinami za življenje</i>	Manj opremljeni z veščinami za življenje in delo v skupini	Uporabniki dnevnega centra	Razlike med delovanjem dnevnega centra do leta 2013 ter njegovim sedanjim delovanjem
Bz9	<i>Veliko bolj so v virtualnem svetu kot so bili včasih.</i>	Vedno bolj v virtualnem svetu	Uporabniki dnevnega centra	Razlike med delovanjem dnevnega centra do leta 2013 ter njegovim sedanjim delovanjem
Bz10	<i>Na podlagi tega še bolj spodbujamo dejavnosti, kjer se uporabniki družijo med seboj, se povežejo in gradijo svoje sodelovanje s skupino vrstnikov.</i>	Večje spodbujanje dejavnosti kjer se uporabniki družijo in sodelujejo	Dejavnosti	Razlike med delovanjem dnevnega centra do leta 2013 ter njegovim sedanjim delovanjem
Bz11	<i>Vsak posameznik potrebuje malo drugačen pristop, tega se zavedamo in vsakega jemljemo kot edinstvenega in neponovljivega, zato pri tem vprašanju izpostavljam samo splošne spremembe.</i>	Vsak posameznik edinstven in neponovljiv	Uporabniki dnevnega centra	Razlike med delovanjem dnevnega centra do leta 2013 ter njegovim sedanjim delovanjem
Bz12	<i>Kuharske delavnice so nove</i>	Kuharske delavnice	Dejavnosti	Razlike med delovanjem dnevnega centra do leta 2013 ter njegovim sedanjim delovanjem

Bz13	<i>in filmski večeri.</i>	Filmski večeri	Dejavnosti	Razlike med delovanjem dnevnega centra do leta 2013 ter njegovim sedanjim delovanjem
Bz14	<i>Ostalo so dejavnosti, ki so bile že v letih, ko so tvoji sogovorniki in sogovornice še obiskovali dnevni center, kar so ti verjetno že naštevati – druženje, igre, namizni nogomet, namizni tenis...</i>	Dejavnosti, ki so jih izvajali prej so še vedno prisotne	Dejavnosti	Razlike med delovanjem dnevnega centra do leta 2013 ter njegovim sedanjim delovanjem
Bz15	<i>Pomembno se mi zdi izpostaviti, da delamo po potrebah mladih, zasledujemo cilje na podlagi tega, kar mladi v tistem času potrebujejo in po čemer izrazijo željo in da je to v naši moči seveda.</i>	Dejavnosti oblikujejo po potrebah in željah mladih	Dejavnosti	Razlike med delovanjem dnevnega centra do leta 2013 ter njegovim sedanjim delovanjem
Bz16	<i>Zdaj, ko smo vstopili v sedemletko,</i>	Vstop v sedemletko	Organizacija dnevnega centra	Razlike med delovanjem dnevnega centra do leta 2013 ter njegovim sedanjim delovanjem
Bz17	<i>že planiramo, da če bo vse po sreči, poleti odidemo z uporabniki v Ljubljano, na izlet z vlakom in ogled Ljubljane.</i>	Izlet po Ljubljani	Dejavnosti	Razlike med delovanjem dnevnega centra do leta 2013 ter njegovim sedanjim delovanjem
Bz18	<i>Imamo veliko idej, ki jih želimo izpeljati.</i>	Veliko idej	Dejavnosti	Razlike med delovanjem dnevnega centra do leta 2013 ter njegovim sedanjim delovanjem
Bz19	<i>Igrišče res pogrešamo in tudi otroci in mladostniki so pogosto izrazili in izražajo željo po nekem prostoru za športne dejavnosti. Tako bi lahko imeli različne športne igre, štafete in podobno.</i>	Primanjkljaj igrišča	Prostor za športne dejavnosti	Razlike med delovanjem dnevnega centra do leta 2013 ter njegovim sedanjim delovanjem

Bz20	<i>Jaz pravim tako, da moramo delati s tem, kar imamo. Je pa res, da je problem tudi v tem, da če bi bili bolj na obrobju Jesenic bi verjetno imeli več prostora za razgibane dejavnosti zunaj dnevnega centra, pa je potem na drugi strani problem v dostopnosti otrokom, če bi bil dnevni center odmaknjen in zunaj centra Jesenic. Želimo biti v središču in lahko dostopni otrokom, zato je težko združiti eno z drugim.</i>	Dostopnost lokacije večji pomen kot igrišče	Prostor za športne dejavnosti	Razlike med delovanjem dnevnega centra do leta 2013 ter njegovim sedanjim delovanjem
------	--	---	-------------------------------	--

8.5 Oso kodiranje

Tema 1: Prvi stik nekdanjih uporabnikov z dnevnim centrom

- Seznanitev z dnevnim centrom
 - Preko prijateljev (A1)(D1)(G1)
 - Preko sošolke (B1)(H1)
 - Z naključnim odkritjem (C1)(F1)
 - Preko soseda (E1)
- Razlogi za prvi obisk
 - Dolgčas (A2)(B4)(G2)
 - Zanimanje (A3)(B3)(F3)(H2)
 - Pobuda neke osebe (B2)(C2)(E2)(H3)
 - Namizni nogomet in pikado (C3)(F4)
 - Želja po druženju z vrstniki (D2)(G3)(F2)
 - Sprememba okolja za druženje s prijatelji (E3)
 - Topel prostor (E4)

Tema 2: Obiskovanje dnevnega centra

- Dejavnosti v dnevnem centru
 - Ustvarjalne delavnice (A4)(B10)(E6)
 - Namizne in družabne igre (A5)(B7)(C4)(D3)(E7)(F6)(G5)
 - Praznovanje praznikov različnih veroizpovedi (A6)
 - Pikniki (A7)
 - Turnirji (A8)(F7)
 - Poslušanje glasbe (A9)(C5)(E9)(F8)(H5)

- Kuhanje toplih napitkov (A10)(E5)
 - Pogovor (A11)(B5)(C7)(D4)(E8)(F9)(G6)(H8)
 - Ustvarjanje (B6)(D5)(H4)
 - Druženje (B8)(F5)(G4)(H7)
 - Samostojno učenje (B9)(H9)
 - Modne revije (B11)
 - Brezskrbni popoldnevi (C6)
 - Poletni ritual prinašanja sladkarij (F10)
 - Uporaba računalnika (H6)
 - Učna pomoč (H10)
- Razlogi za obiskovanje
- Dobro delo zaposlenih (A12)
 - Dolgčas (A13)(D8)
 - Prejemanje pozornosti (A14)
 - Dobro vzdušje (B12)(C8)(E10)
 - Prijazni zaposleni (B13)(C11)(F13)
 - Ustvarjanje (B14)(H13)
 - Primeren prostor (B15)(D7)(D9)(E13)(H12)(G7)
 - Zabava, stalno dogajanje (B16)(C9)(D10)(E15)(E16)(F14)(G9)(H14)
 - Druženje (C10)(D6)(E12)(F11)(G8)(H11)
 - Pogovori (E11)(F12)
 - Spoznavanje ljudi (E14)
- Spomini in občutki
- Pozitivni občutki (A15)(E18)(G10)
 - Občutek sprejetosti (A16)(B18)(D14)(E19)(F18)(G12)(H16)
 - Krepitev pozitivnih lastnosti (A17)
 - Bližina metadonske ambulante (A18)
 - Lepi spomini (B17)(C12)(D13)(E17)(F15)(H15)
 - Občutek zaupanja in podpore (B19)(C13)(D15)(E20)(G11)
 - Skupno iskanje rešitev (C14)
 - Upoštevanje želj uporabnikov (D11)
 - Občutek pomembnosti, pripadnosti skupini (D12)
 - Zabavni spomini (D16)(F16)

- Druženje brez tehnologije (F17)
- Nesprejetost s strani nekaterih fantov (H17)
- Odnosi zaposlenih in prostovoljcev do uporabnikov
 - Sproščen, prijateljski odnos (A19)(C15)(D17)(F19)
 - Prijazen odnos (A20)(B20)(C19)(E21)(F21)(G13)
 - Odkritost (A21)(E28)(H20)
 - Razumevanje (A22)(C20)
 - Motivacija (A23)
 - Oseben odnos (A24)
 - Pozornost (A25)(B21)(C17)(E23)(H18)
 - Sprejetost (B22)(C16)
 - Pozitivna energija (B23)(E22)(E25)
 - Ustvarjanje varnega okolja (C18)(E27)(F22)
 - Pripravljenost pomagati (C21)(D18)(E24)(G14)(H19)
 - Potrpežljivost (E26)
 - Zaupanje (F20)
 - Upoštevanje želj uporabnikov (F23)

Tema 3: Življenjski svet uporabnika

- Socialna mreža
 - Nova prijateljstva (A26)(B24)(C22)(D20)(E30)(F24)
 - Nova poznanstva in dobri odnosi z znanci (A27)(G15)
 - Izboljšanje komunikativnosti (A28)
 - Druženje samo znotraj dnevnega centra (A29)
 - Ohranitev prijateljstev (A30)
 - Krepitev obstoječih prijateljstev (A31)(E29)(F25)(H22)
 - Razvijanje družabnosti (B25)(D19)(D21)(E31)(H21)
 - Dobri odnosi in druženje z otroci (C23)
- Izobraževanje
 - Dodatna motivacija na področju šolanja (A32)(C25)(D23)(H25)
 - Samostojno učenje v dnevnem centru (A33)(H24)
 - Pridobitev učnih navad (A34)
 - Nezmožnost učenja doma (A35)
 - Pomen izobrazbe (B27)

- Pomen truda (B28)
 - Brez učne pomoči (B26)(C24)(D22)(E32)(F26)(G16)
 - Pomoč drugim pri učenju (E33)(F27)
 - Učna pomoč (H23)
- Osebni razvoj
 - Učenje nasvetov za življenje (A37)(G17)(E38)
 - Učenje prijaznosti (A38)(E37)
 - Učenje predrznosti (A39)
 - Učenje potrpežljivosti in razumnosti (A40)(B29)(C26)(E36)(H26)
 - Prispevek k razvoju v močno osebnost (A36)(B30)(D24)(E34)
 - Pomen izražanja svojega mnenja (B31)
 - Odkritje hobija (B32)
 - Hvaležnost za dobre odnose z bližnjimi (C27)
 - Pozitivna naravnost (D25)
 - Boljša interakcija z ljudmi (D26)
 - Boljše komuniciranje z ljudmi (D27)
 - Lažje sklepanje prijateljstev (E35)
 - Krepitev že obstoječih vrednot (F28)
- Prispevek obiskovanja na sedanje življenje
 - Prispevek obiskovanja k razvoju v močno osebnost (A41)(H27)
 - Zavedanje pomena odgovorne odrasle osebe v življenju (A42)
 - Znanje o koristnosti dnevnih centrov (A43)
 - Spoznanje pomena pogovora (B33)
 - Spoznanje pomena sprotnega reševanja težav (B34)
 - Želja biti dober človek (C28)
 - Želja po pomoči drugim (C29)(D28)(E41)(F29)(G18)
 - Ohranitev prijateljstev iz dnevnega centra (E39)(F30)(H29)
 - Večja potrpežljivost (E40)(H28)
- Hipotetičen življenjski svet brez obiskovanja dnevnega centra
 - Več početja neumnosti (A44)(E43)(H31)
 - Početje stvari z negativnim vplivom na življenje (A45)
 - Možen primanjkljaj odgovorne odrasle osebe v življenju (A46)

- Pomanjkanje razumevanja (B35)(C30)
- Slabša komunikativnost (B36)
- Manj samozvesti (B37)
- Manj kvalitetno preživet prosti čas (D29)
- Slabše zavedanje pomena pomoči drugim (D30)
- Manj prijateljev in poznanstev (E42)(F31)
- Sprejemanje slabših odločitev (E44)
- Športne aktivnosti v prostem času (G19)
- Več časa preživetega doma v mlajših letih (H30)
- Več težav s šolo (H32)

Tema 4: Ideje za razvoj dnevnega centra s strani nekdanjih uporabnikov

- Ideje
 - Sprememba lokacije (A47)
 - Igrišče (A48)(C31)(E45)
 - Več zaposlenih (A49)
 - Manj birokracije (A50)
 - Kuharske delavnice (B38)
 - Ogled filma (B39)
 - Brez sprememb (D31)(F32)(G20)
 - Organiziranje zabave (H33)

Tema 5: Delovanje dnevnega centra v času kontinuiranega obiskovanja nekdanjih uporabnikov, sodelujočih v raziskavi in sedanjim delovanjem

- Organizacija dnevnega centra
 - Razširitev ene enote Naj mladih ne vzgaja ulica v 4 enote na Gorenjskem v 2014 (Az1)(Bz1)
 - Pozitivno mnenje uporabnikov, ki obiskujejo druge enote (Az2)
 - Selitev prostorov dnevnega centra v 2015 (Az3)(Bz1)
 - Fleksibilen delovni čas na podlagi potreb (Az4)(Bz7)
 - Zaradi večjega števila mladih odraslih prej odprto do bolj poznih ur (Az5)
 - Sprememba delovnega časa na dopoldanski med poletnimi počitnicami (Az6)
 - Potreba s strani staršev in mlajših otrok po dopoldanskem delovnem času (Az7)
 - Spremembe v programu glede na potrebe uporabnikov (Bz2)
 - Ni velikih sprememb v programu (Bz3)
 - Stabilen, prepoznaven sploh v zadnjih letih (Bz4)
 - Bolj povezano sodelovanje z raznolikimi organizacijami in službami (Bz5)

- Vključenost staršev in tekočih uporabnikov v soorganiziranje programa (Bz6)
- Vstop v sedemletno sofinanciranje s strani MDDSZEM (Bz16)
- Uporabniki dnevnega centra
 - Več potrebe po učni pomoči (Az8)
 - Več časa posvečajo mobitelom, računalnikom (Az9)(Bz9)
 - Manj opremljeni z veščinami za življenje in delo v skupini (Bz8)
- Dejavnosti
 - Dejavnosti izvajane pred 2014 še vedno prisotne (Az10)(Bz14)
 - Nove kuharske delavnice (Az11)(Bz12)
 - Novi filmski večeri (Az12)(Bz13)
 - Zelo dober odziv na kuharske delavnice (Az13)
 - Pomen kuharskih delavnic za uporabnike (Az14)
 - Večja potreba po učni pomoči (Az15)
 - Več kvalitetnih prostovoljcev za učno pomoč, ki so prijetni in pripravljeni pomagati (Az16)
 - Pisanje domače naloge po šoli (Az17)
 - Večje spodbujanje dejavnosti kjer se uporabniki družijo in sodelujejo (Bz10)
 - Dejavnosti oblikujejo po potrebah in željah mladih (Bz15)
 - Načrtovanje izleta (Bz17)
 - Veliko idej (Bz18)
- Prostor za športne dejavnosti
 - Primanjkljaj igrišča (Az18)(Az19)(Bz19)
 - Dostopnost lokacije večji pomen kot igrišče (Az20)(Bz20)